

Guillelmi Caonrsin Rhodiorum Vicecancelarij: obsidionis Rhodie Vrbis descriptio.

<https://hdl.handle.net/1874/461578>

**Willelmi Caonlin Rhodiorum Vicecancellarij: obsidionis
Rhodie Urbis descriptio.**

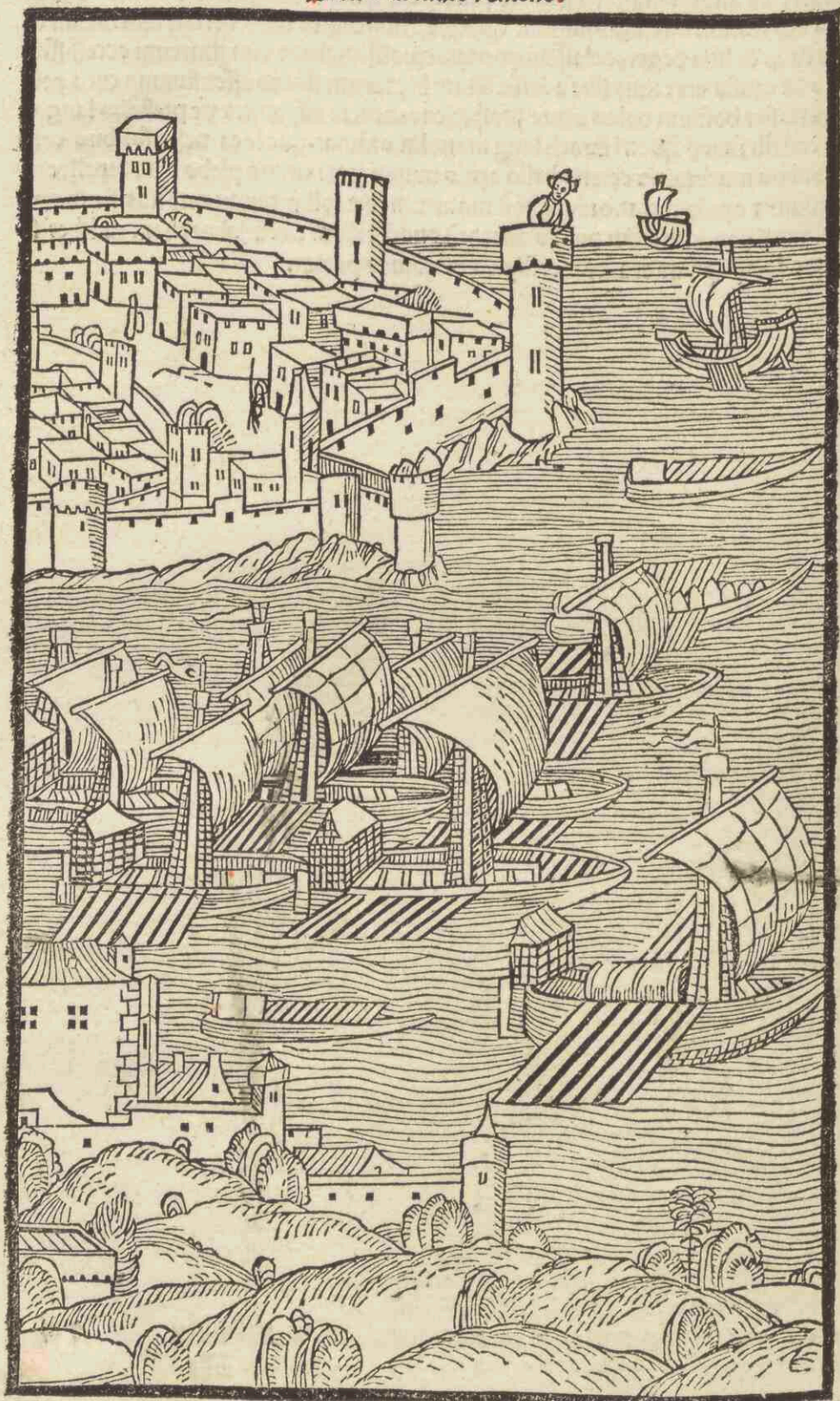

Hodie vrbis obsidionem descripturus: causas in pri-
mis narrare institui. que turchorum tyrannum macho-
metem potissime impulerunt: vt tanto conatu Rhodi-
os aggredetur. **L**icet enim cum thurcis non parua
discidia rhodij habuerint: cum eo tamen (qui nunc im-
perat: post constantinopolis expugnationem) grama-
gessere bella. **I**nimicus quidem vires indies augens:
insolentior redditur. cumque quatuor et viginti annorum
curriculo complures sibi vicinas ditiones subegisset:
animo inflatus egre admodum tulit. **R**hodium urbem
equitumque iherosolimorum ditionem finitimam: eius
imperio liberam absolutamque esse. **M**axime quod diuerso tempe quatuor classibus in-
structis. castella et rhodiorum agros inuasit obsederit ac oppugnauerit: ex quibus
ignominiam discrimen et cladem reportauerit. ex thurcis namque multi trucidati
palo suffixi: furcis suspensi: sagittis affecti. lapidibusque celi: calamis perustis suffossi
gladijs obiecti: membratim discepti perierunt. et sic terra marique succubuerunt ho-
stes. **C**onspecta igitur rhodiorum militum generositate: quod vi assequi non potuit do-
lo versuciaque tentare decreuit. **S**epius submissis greculis: qui sibi parent confede-
rationem cum rhodijs inire: equa conditione promissa: dummodo quidpiam tribu-
ti titulo concederetur. **C**um vero reiectum vectigal sepenumero videret. arte pa-
cem tractat: eam ratam habet: si tacita tributi conditione orator **I**erosolimorum
cum munusculis tribunal suum adeat. **A**rbitratus quidem se munera tributi titu-
lo accepturum: que rhodiorum magister munera vocitaret: fallitur quoque hostis hoc
commento: nec rhodij conditionem recipiunt. ei que coniungi contempnit: qui fide
christi persequitur. quam ipsi ex professionis voto tutantur: defendunt et iuuant. **H**is
de causis rabidus hostis: odium contra rhodios inextinguibile concepit: mentemque de-
stinavit urbem si posset perdere: et rhodiorum nomen penitus delere. **I**mpulsus quo-
que est quorundam persuasionibus qui ad thurcos defecerant: abditaque vrbis cogno-
uerant. **I**nter quos primum locum obtinuit vir nepharius et perditus ingenij **A**ntho-
nius meligalo rhodius non infimo loco natus: qui rem domesticam iam pridem di-
lapidauerat. **I**s rei domesticæ penuria ductus: diutius cogitans. quoniam modo
rhodijs infestus esset: et patrie cladem afferret. vrbis propugnacula turres mentia
abditæ loca munitiones diligentius speculatus: ciuitatis situm edificiaque describens
ad thurcum traiecit. **C**onstantinopoli quoque degens: vane pollicitationis spe vrbis
potunde data: quendam bassiam greculum ex nobili paleologorum familia natum:
ad nefandum facinus allerit. **S**equutus est huius vestigia euboicus quidam de-
metrius sophiano: vir quidam superstitiosus et maleficus. qui post euboicam direp-
tionem ad thurcum defecit: aliquando rhodi habitauit. et postea nuncij nomine de
pace tractauit: hic etiam suator obsidionis extitit. **E**ractis itaque his inordinandis
suadendisque annis tribus: tandem res bassie placuit. **P**rofuat ad id inducendum apo-
statarum plurimorum qui fidem abnegauerant iniquitas: qui peruersorum suorum pro-
barunt. **A**sserebat proditor **A**nthonius: urbem nonnullis locis veteribus muris ve-
tustate collapsis facile inimico patere: ac paucos ciues defensoresque adesse et plerum-
que commegnum triticique penuria laborare: subsidia a longinquis regionibus rho-

deos expectare que tempore adesse non poterint. Idem testatur demetrius: id quoque sequaces astipulantur. his iactis fundamentis: suadebant facinus aggredi oportere. Dum hec bisantii agitantur: rhodiorum clarissimus princeps ac magister. Petrus Daubussou. vir quidem magno et excellenti ingenio ac prudentia praeditus: illius siri familia apud galliam celticam natus (quem ea non latebant) diuino instinctu edoctus: vetustiora urbium loca delapsa et minus munita. toto triennio magnifice erexit muniuit et ampliauit: excogitauitque frumenti vini et comeatum magnam copiam comparare. Religiososque et mercenarios milites accire: quo urbem tueretur. pro quibus deuehendis et conducendis: epistolas mandatorias ad diuersas orbis praecipuas destinauit. Ita nutu dei et magistri opera: ciuitas munitur. comeatus comparatur: naues ac milites ad tuitionem accedunt. Proditor Anthonius horum inscius: arbitratus omnia apud rhodios negligenter praeteriri. Instigat bassiam ut propter et rem memoratu dignam aggrediatur: idipsum suadere conatur demetrius. Quo effectum est: ut bassiam ad thurcum ea ex ordine referret. Sepius quoque inter thurci satellites re agitata de rhodie urbis expugnatione consultatur: de qua varia oritur sententia. quibusdam narratibus: rem penitus inanem esse. nec id posse facile consequi: ob urbem magnificenciam et militum generositatem. qui asiaticis pares censeretur non debent: quibus mortem potius optere quam aliquid turpiter inbecilloque agere animo est. Alijs rem facilem causis certis affirmantibus: nec tam paruo tempore quibusuis magistrum puidisse. Quare si cum celeritate atque diligentia exercitus maritimus atque terrestris comparatur: urbem haud dubio expugnaturum iri putat. Accersuntur ad hanc consultationem diffinendam: machinarum viri periti. Inter quos numeratus est Boerius vir vasto subtilique ingenio: qui ex chys ad thurcum dudum defecerat. Constantinopoli quoque degens: uxorem et liberos nutrebat. a thurco dilectus: et plurimis gratijs dotatus. Is aliquando rhodi fuerat: urbemque tabula designauerat. sed tunc non tam munita fuerat. praeterierant namque anni viginti ab eo tempore quo eam viderat. Descripserunt quoque et thurci iussu plures egregij artifices rhodie urbem situm: sed Boerius cunctos superauit. Magnis itaque rationibus adductis: vicit tandem sententia. ut urbem oppugnatio vi magna fieret: huic fundamento inherentes. nullos tam crassos muros esse. qui machinarum impetu demoliri non queant. magnamque thurci esse potentiam: qui duo imperia duodecim regna tot prouincias totque urbes subegit. hostem quoque non parum mouit: rhodie urbis situs: ad comparandas classes aptissimus. insuleque celebritas: magnis laudibus ab antiquis predicata. quam ob loci magnificenciam aerisque salubritatem: et ad orientis prouincias subigendas comoditate. potentes quodam rhomani: beniuolam et sibi amicam reddidere. Putatque si hac potitus fuerit: finitimis subactis ditibus onibus fines suos per egeum ioniumque facile pelagus prolaturum. Resistens itaque quibusdam preclaris bassijs: in sinistram praesagientibus. classis instauratur: exercitusque comparatur. Decretumque est: ut milites terrestre iter faciant: traiectioneque helesponto per asiam in litiam (que rhodiorum insule adiacet) pergant. Et per fretum litium a phisico antiqua continentis ciuitate duo et viginti milibus passuum distante: rhodium nauigent. reliquos vero machinarum et belli ingeniorum apparatus: cum parte copiarum classe deuehitur. Bassia paliologus expeditionis praefectus classem conscendens Anthonium perquiri iubet: quem paulo ante mortem turpiter obisse comperit. accersito igitur Demetrio: satellitem adhibet. Tunc passim rumor exiit: classem et copiosum exercitum in rhodios parari. Thurcus ut hec res lateret: aditus portus et passus custodit: prohibetque ne quis nuncium deferat. Sed non

valuit eius astucia magistri solertia prohibere: qui assidue literis et nuncijs ex thur-
chia apparatus intelligit: nonnulli quoque ex nuncijs: in dolo versati sunt. Nam cum
exercitus in licia degeret classem operientes: affirmarunt vita thurcum excessisse et
alijs de causis exercitus illic adesse. Dum hic rerum status esset: summa cura prin-
ceps noster hostium dolos acute prospiciens: cuncta disponit: et de presidijs longo-
nis castelli sancti Petri feraci lindi monoliti ordinat: que loca defensoribus com-
meatibus machinis et ceteris bello aptis muniuntur: omnis plebs cum suppellectili
rhodum et opida intrat. ordei quod maturum fuit colligitur quantocius frumentum
crudum (nondum enim messis aderat) quod urbem circudabat prout cuilibet fa-
cultas fuit populus eradicat colligit et in domos portat.

Classis in mari veniens.

Dum hec magno cū tumultu ageretur: vigil in specula mōtis qui in occidentē ver-
git sacello sancti stephani sacri nunciat classem apparere extensilqz velis navigare.
Magna quippe populi frequētia ad hoc spectādū occurrit: tota ciuitate trepidatur:
populiqz clamore cūcta resonāt: classis phiscū navigare pperās. vt milites qui ter-
restre iter fecerāt pscendāt: et rhodiorū vrbē freto trāfacto nauigēt repente velis cō-
uersis: ad nostra declinat littora. **A**pulit itaqz ea classis veloz centū. **D**ecimo talē
das iunij anno incarnationis verbi domini millesimoquadringentesimo octuages-
simo. militeqz primū in terrā exposito: **I**n vertice mōtis sancti stephani et circa ei-
montis coles castrametati sunt: machinas quoqz et bellica ingenia in littus exone-
rāt: eo in loco quē ab ipso monte defluens aqua abluit: qui ab rhodijs obice colis
spectari non potest. **P**is peractis: pars ad deuehendum terrestre exercitum phiscū
nauigat. **I**n classis aduentu: quidā thurci equestres pedestresqz versus vrbis me-
nia audacia quadā freti irruūt. eruptione autē a nris facta: hostes fugātur fundūtur
quidā quoqz ex eis trucidātur. **P**ostea dū nostri pmeslarētur: altera eruptione fa-
cta: thurci pcellūtur cadūtqz nōnulli. ex nostris vero miles vnus perijt: qui incau-
tius manū pferabat: cuius spolia et cadauer nostri sibi vēdicāt: thurci autē capite ab-
sciso illud lancee suffigūt ad suos quoqz cū plausu reuertūt. **P**ostridie eiūsdē diei
qua classis appulit: hostes tres ingētes machinas i ortis ecclesie sancti anthonii vi-
cinis arboribus omnis generis fructuū cōstitis collocāt. turris quoqz sancto **N**ico-
lao dicata: in vertice molis sicā oppugnare conātur. easqz machinas ligneaz mu-
nitionū. ppugnaculis operiūt: defendūtqz. **N**ostri vero munimētis que repara vo-
cāt ppectis: tria tormēta que bombarde vocant ab hostiū dextra in ortulo palacij
militum auerniorū statuūt. **E**iūsqz diei diluculo: **G**eorius machinaz egregius arti-
fex (de quo habitus est sermo) repente ad fosse ripam (que magistrī palaciū mu-
nit) visus est: amice omnes salutans: clamantqz vt introducatur: ab rerū ignaris
pene confoditur defenditur ab alijs: ex temploqz ad magistrū producitur. vir enim
erat corpore procero. forma elegant: satis eloquens. magna astutia: cui germania
patria est. **R**ogatus de causa aduentus: respondit. zelo fidei compulsus: et publico
xpiane religionis commodo suasis ad nostros defecisse: placide excipitur: lauda-
turqz propositū si in eo persistat. **D**e hostis exercitusqz habitu dispositione ac quali-
tate consultus: constanter prudēter intrepideqz respondit. **I**nter cetera: edocet nu-
merū militū omnis generis centū milia vel circiter adesse. classem eā quā dixim⁹:
machinas sedecim ingentes deuerisse. quarū longitudinis dimēlio duorū palmo-
rum et viginti fertur: que vehementissimo velocissimozqz iactu globos sareos ro-
tunditatis palmozū nouem plerosqz vndecim torquēt. **D**e huius viri defectione:
varie quidē sententie suboriūtur. **Q**uidā exploratorē affirmāt et fugā cōmēto asse-
ruisse: vt rhodios fallat. **N**onullos assertio fuit: eum callidū et maleficū virū esse
multaqz olim effinxisse. **Q**uibusdam aliter sentiētibz: et in bonā ptem defectionē
interpretātibz. qd prudēs esset et penitēs erroris id fecerit: sapideqz itelligeret hec
rhodijs machinari non posse. vbi tam prudentem principem: et expertissimos mili-
tes sciret degere. **A**ugent suspensiones epistole: ex castris thurcorū in ciuitatem sa-
gittis misse. que **G**eoriū insimulāt: et ab eo cauēdū esse dicāt. **M**agister ingenio
solers et perspicax: **G**eorium arcta custodia seruari iubet. sex robustissimis comiti-
bus adhibitis in his que machinarum iactum et bellozū ingenia spectant: ipsius
arte caute vititur. **O**mnī igitur conatu thurci ad expugnationem turris et molis
Sancti **N**icolai incumbunt: si hac potiantur. putant: vrbem in suam potestatem
facile venturam. **E**st enim moles ipsa **T**recentozū circiter passuū in mare ptenas

miro artificio ab antiquis manufacta que suo progressu: portū trirēmibus aptum
a parte occidentis efficit. Cuius introitus cautibus cōcluditur. vt trirēmis introire
vix possit. In molis quidem vertice septentrionē spectāte: arx (de quo sermo est)
magnifice nostra etate erecta est. vbi priscis temporibus: colossus ille ingēs rhodi⁹
(vnum de septem mirabilibus mundi) positus erat. Qui post tres et quinquagin-
ta annos (quo fusus est) terre motu corruit: vsq; portus rhodij spectat. Machi-
nis quoq; illic collocatis: sublimes quedam turres (que portum claudūt) valide
oppugnari ac dirui. naues quoq; ne portum subeant prohiberi: haud difficile pos-
sunt. Loci igitur et turris oportunitate hostis allectus: omni conatu arcem agredi
tur quatit oppugnat iactuq; trecentorum lapidū spericorum diruit. eam presertim
partem que occidentem spectat: ruina quidem turris munit. Licet enim suo ponde-
re ictuumq; vehementia: sacra ingentia (ex quibus edificata erat) laberentur: ta-
men materia calce arena et lapillis immixtis confecta: adeo demoliri nō potuit. qm
turris potior pars staret. ex quo facilis ascensus hosti negetur. Terrore fuit tāti edi-
fici lapsus. Multorū enim annorū opus illustre: temporis momento ruit. Preter
quoq; plurimorū opinionem: ingētes et impetuose machine illā arcem lacerāt de-
turpant et deuastāt. Cum aut turris labefacta: vix tutabilis videretur. statuit magi-
ster industria ingenio vigilantia roboreq; militū eam arcem tutari: que murozū
crassitudine defendi non potuit. Adhibitis viribus: summa cura paratur que turri
et moli presidio sint. Milites igitur in primis strenuissimi deliguntur: qui locū defen-
dant. vallumq; ex lignis efficitur: quod turrim claudat fossamq; cautibus excisio
circūducit. collocatur in turri presidiū validum: pro loci turrisq; capacitate. namq;
iussu magister (qui assiduo cogitatu tuitioni loci inuigilans) non formidat cimba-
vectus: disruptam arcem visere. dum machine lapides torquerēt: calce et lapide op-
pletur vt locus vix cōmilitonū capax reddatur. Constituitur et aliud presidiū eque-
striū et pedestriū in antemurali (quod a turri sancti Petri ad inferiorē mādra-
chij partem protenditur) qui transitū turris prohibeāt. humile nāq; mare et va-
dosum illic transiri potest: vbi et vegetum munitiones parate. et tabule clauorū in-
fixione infeste in profundo fixe sunt: que impedimēto essent hosti vadeti. In vallo
aut radice molis milites electissimi locati sunt: qui pugnātib⁹ nostris presidio sint.
Ubi magister in signis armis auroq; fulgens: facinorū clarissimo intendebat. Dis-
ponūtur ea parte murozū vbis bombarde et tormenta: que trirēmes et thurco-
rum nauigia expugnēt perfringantq; prope quoq; cautes eius arcis cimbe cōbu-
stilibus complete stationem habēt: que in oppugnatione incendantur et hostium
classi incendiū afferāt. his rebus magno subtiliq; ingenio dispositis: fuit vigilie p-
stolaturq; hostium inuasio. Demum exorto lucifero: dum zephiri placide flarent.
thurcorū trirēmes a litore cauium montis sancti stephani solūt: imperatoq; sa-
burre promontorio nauigant eamq; turrim oppugnant.

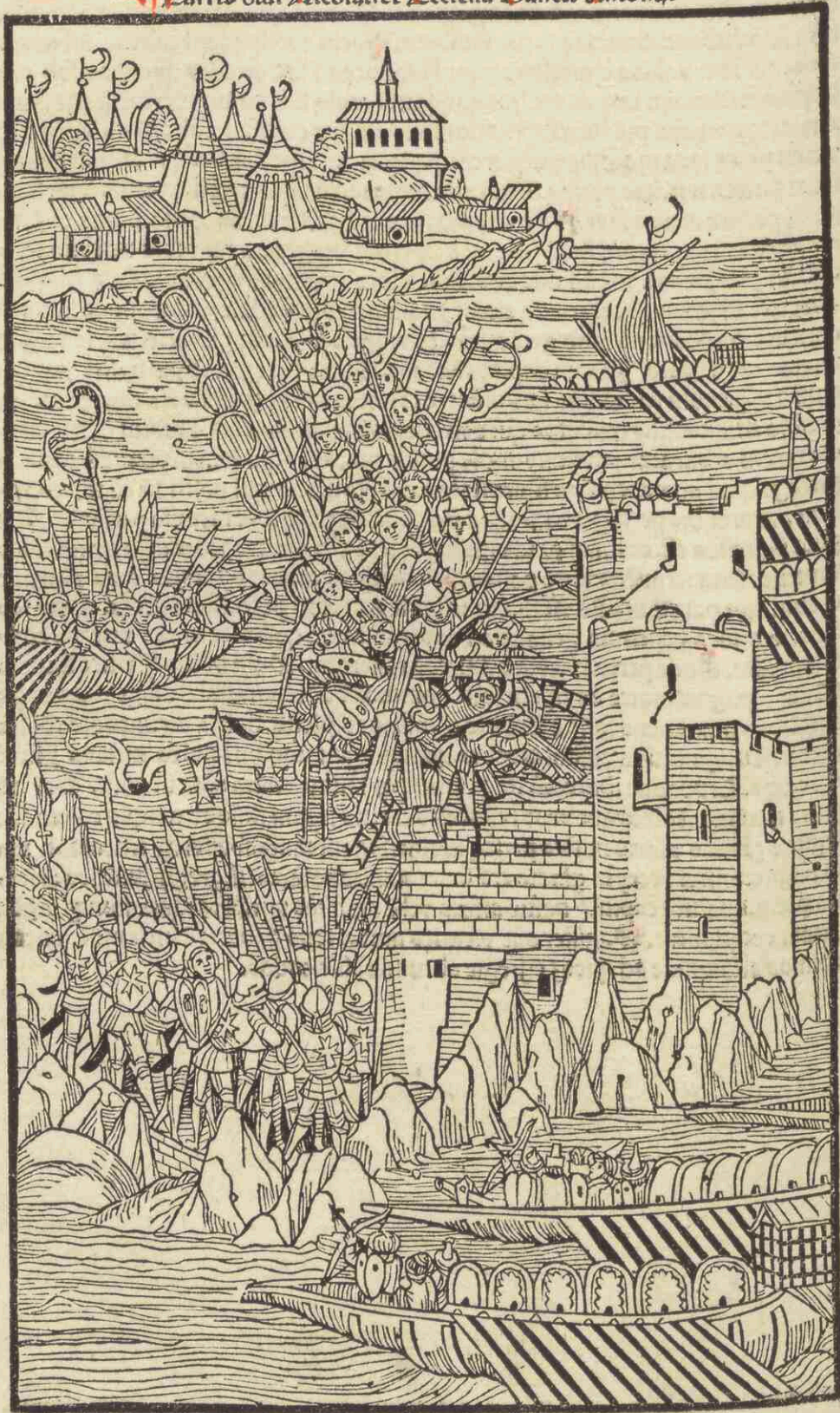
Moles et turris sancti Nicolai dirupta: et pugna mari et terra.

Primo cōgressu anteq̃ in terrā descendāt ingenti clamore ⁊ timpanorū sono vo-
ces edunt: vt terrore multitudo sit. **N**ostri aut̃ in armis dispositi: presto adsunt. **C**ū
enim triremes turrū oppugnāt: machine saxa iaciūt: presidū (quod in turri loca-
tū erat) armorū vi balistis iactuq; lapidū: hostem ap̃pulsat. **B**elluntur thurci: fugā-
tur ⁊ trucidantur. **E**a in pugna (quemadmodū postea a perūgis relatū est) lep-
tingenti thurci interiere: plurimi vero vulnerati sunt. **V**ictoria potitus princeps:
in signi equo vectus. illustri comitatus phalango: urbem (more triūphātis) intrat
sacellūq; (quo imago sacratissime virginis philermi mōtis miraculis per celebris
posita erat) visitans: gratias agit. ⁊ demum ad reficiendos animos militum: do-
mum reuertitur. **P**er dita tunc spe arcis molisq; potiundi: visq; valido militum
presidio. thurci grandioribus viribus arceꝝ aggredi: aliaq; loca oppugnare ac me-
nia diruere student. vt defensoribus distractis: vno momento molē ⁊ loca dirupta
inuadant. ne vires nostrorū vnite essent: ⁊ dum diuersas partes tutari cogitarem⁹
negligenti⁹ in mole res agatur. **S**equenti igit̃ nocte: magno clamore viroz one-
ra subeuntū cūcta resonant: machinas ad menia hebreorū vehūt. at̃e hos muros
octo ingentes machinas collocāt: que munitionibus defense in menia saxa grādia
iaciūt. **A**liaz machinā p̃pe radicē molis que ad septentrionē vergit (in cuius ver-
tice dammati: extremo afficiūtur supplitio) ponūt: que in vertice molis molēdinorū
in turrū ⁊ molendina supra molem edificata globos sareos torqueat. **H**ostium
proposito cognito: magister solita prudentia cuncta dirigens. diuinis supplicationi-
bus cum populo ⁊ commilitonibus innitens: munitiones ad interiora vbis parat.
Judeorum edes (que in pomerio erecte erant) diruuntur: vallum paratur. fossa
cauatur: ⁊ murus fosse summa arte et diligentia obicitur. **I**nter diu noctuq; operi
intenditur. **N**on magister. non baiulini: non priores: non milites: non ciues: nō ne-
gociatores: non matrone. non nupte: non virgines: opere vacante: lapides terram
calcem: humeris portant. **A**uro argento suppellectili non parcitur: vt publice saluti
consulatur. **M**achine hostiū. vehementissimo impetu menia quatunt: ⁊ faciez egre-
giorum lapidum diruunt. **T**anta enim erat iactus violentiaq; tormētorum: vt om-
nibus admirationi fuerit. **N**ullusq; rhodi degens (vbi ex omni natione latini no-
minis: nonnulli versabantur) compertus est: qui non affirmaret. vllō vnq; tempo-
re: tales machinas vidisse aut̃ audiuisse. **I**d quoq; **S**eorius prefuga affirmauit: ⁊
nūl q̃ terrarum tam grandes inueniri asserit. **D**um enim saxa iaciunt: in lapidum
exitu. sonus ingens editur: qui tonitruū instar resonat: fumusq; tamq; nubes cras-
sa: diuturno tempore in aere vento fertur: quorum sonus plerumq; ab opidanis ca-
stelli rubei auditus est: quod a rhodo centum milibus passuum orientem versus di-
stat. ipse quoq; machine: mirabili⁹ quoddam efficiebant. **M**achinarum postero-
ra in munitionē (que palis terre affixis fabricāt) taz grādem imperiū reddebant:
vt instar motus terre edificia vbis paululū hoc pulsu mouerētur. **S**pe igit̃ in me-
niū tuitione p̃dita: totis viribus vallo fossa ⁊ munitionib⁹ interiorib⁹ tutamē p̃sti-
tuim⁹. **N**ec hec hosti sufficiūt. **A**ggredit̃ quippe alio terrore vexare. **C**ollocat enī
omni ex pte tormēta ⁊ mortaria: que ex trāsverso edificia vbis verberant diruant
mortalesq; cōterāt. hec tormēta mortaria dicta: interdū noctuq; saxa supra i aerē
sublime iaciunt. **E**rat quippe populo ingenti terrore: qui in aere tam grandes glo-
bos sareos conspiciebat. **N**on enim paruum anxietatē id n̄ris incussit. **P**lus tamē
noctu q̃ interdū terroris attulit. nullus in priuatis domib⁹ tur⁹ videbat̃. **Q**uili-
bet latebras queritabat. verū ei vulneri: mēs humana medet̃. **I**ussu magistri mu-
lieres infantes ⁊ omnis imbecillis etas in pomerio collocat̃: ⁊ crassa trabe p̃regit̃.

Ea namq; ingenia: raro illic decidunt. **A**d vrbis quippe frequentiora loca diriguntur: vt mortales conterant domosq; quatiant. **I**uvenes vero & robusti qui interdum sacra suspiciebant: tormenta facile vitabant. **N**octu aut: quidam caueas subterraneas: quidam valuas crassissimas: quidā fornices & sacras edes querētes sub eis: trepidum somnum carpebant. hoc quoq; miraculo fuit nutuq; dei factū esse haud aliter creditur: qui publicis supplicationibus assidue ecclesijs & altaribus exorabatur & cum plura sacra machine torquerent: pauci tamen mortales & quedā bruta eorum iactu interierunt. que potius domorum ruina iactu lapidis collapsarum: quā sacri globi pōdere attrita sunt. **P**ostes quoq; id parū arbitrati: duas machinas ex gradioribus in eminentiori loco (qui ad hesperum vergit: ex quo vrbis defensio prospicitur) collocant. que assidue in vrbem & loca edificijs frequentiora sacra torquēt. **N**ec ipse machine (licet terrore essent) damnū insignē ediderūt: nec mortales occiderunt. **P**repedite nō ambigo orationibus: que deo eiusq; genitrici marie virgini intemerate & beato **J**oanni baptiste fiebant. **B**assia vero: principis nostri vigilantiam & ingenium conatibus suis inficere cōiectans. **M**agistrū dolo interficere aggressus est: submissis quibusdā qui defectionis ptertu eum adorirentur. **Q**uo euecto rerum arbitratur omnibus facile potiturum. **H**oc quidem nephandū facinus perfuga quidam veneno perficere statuit. comite accito: qui postridie cū tortore vrbem intraret: his perfugis bassia grādia pollicetur: istud vt facinus perficiāt. **Q**ui prior ingressus est. examini prudentum (vt ceteri subiiciunt) cōtrarijs sermonibus deprehenditur: crimēq; vltro pandit. **M**onetq; vt caueat princeps: quia plurime in eum sunt parate infidie. **D**amnatus perfuga: securi percussus interijt. **L**um vō sceleris comes venenum gestans ad nos transiret: a quibusdā vix tutatus confoffus esset. **U**nde perterritus: ad thurcos reuertitur. **D**um hostis **I**talice statione menia oppugnat: nocte ad ripam fosse munitionē ac reparationē diligentius erigit hostilibus munimētis fosse adhibitis a nostris cōspectis: de his dirimendis cōsiliū agitur. **D**elignantur fortissimi iuvenes quinquaginta: quibus miles ordinis pficiē egregius. **E**ruptione thurcorū itaq; facta: per fossas occulto nostri vadūt. **E**bi ad partē munitioni obiectam ventū est: scalis erectis ripam fosse ex templo cōscendūt sagittis gladijs & saxis hostes persequuntur: fugant miserabiliterq; trucidant. **E**a in pugna: thurci decem in gladio celi sunt munitione facta. **E**gregij iuvenes: victoria potiti. quatuor capitib; hastis affixis vrbē ouantes intrāt: opidanorumq; ingenti plausu excipiuntur. **M**agister aut victores muneribus donat: ad incitandū iuuenū animos alioxmue ad queq; egregie obeunda alliciendos.

Turris diui Nicolai: et Ecclesia Sancti Antoni.

Paucis diebus interiectis: thurci turris potiunde desiderio compulsi. superioriꝝq;
clade repulsa accensi arcem sancti nicolai grandiori conatu arte ⁊ ingenio aggre-
diuntur: munimenta quoq; ⁊ propugnacula iactu machinarum demoliuntur. **M**o-
propteritur: summa diligentia restituitur parant ad conflictum ligneum pontem: qui
ex sacello sancti **A**nthonij turris in molem transitum prebeat. **P**ons aut ex lignis
varijs vegetibus coneris: quibus asseres clavis cōfite erant constructur. latitudo
ser militum equo gradu fronteꝝq; dimicantiū capat fuit: longitudo vero tanta erat
que litus vtrumq; contingeret. **P**ontem in mare thurci ad ripam molis traducere
ingenio proponunt. **A**nchoram enim rudenti alligatam quo fune pons religatus
erat circa molem hostes in mare deiciunt: vt tracto fune anchoraq; mordaci den-
te renitente pons in vltiorem molis ripaz natate compellatur. **A** nostris arte co-
gnita: nauta quidam rerū maritimarum nō ignarus. noctu vndis se obruit: ancho-
ram soluit: fune cautibus remissius alligato: qui parua vi dissoluatur. **E**gregiū fa-
cinus: ad magistrum detulit. qui aureo munere donatus: gaudens comitum plau-
su ad stationem molis reuertitur. thurci comperto dolo cum primum pontis deie-
ctionem experiuntur: statuūt scaffarum remigio pontem ad ripā transuehere. **P**o-
sis quoq; tante rei intentus: ad oppugnationē turremes triginta paratas bene qui
de munitas ⁊ ad cōflictum ornatas subordinauit. **P**reter has quoq; adiciūt non
nulla oneraria nauigia parandarias vulgo dictas: ex quibus quedam machinis ⁊
sareis globis tormentis adaptatis onuste fuere: vt si turris victoria potirent: repē-
te ex eo loco portum turres meniaq; diruerent psternerēt ac demolirent. **N**ec p-
termittūt celeriores cymbas disponere: que thurcorū strenuissimos quosq; ad mo-
lē deuehāt. qui primi nostros aggrediātur: ⁊ cū eis manus cōferāt. quibus pliant
bus: ceteri ex ponte ⁊ turremibus in molē descendāt. **I**mponūtq; turremibus ⁊ pan-
darijs nō paruas machinas: quib⁹ nostros pstermere possent. **B**rādes quoq; ma-
chine: que turrem diruerāt ad tēpus inēdi pfectus officio fungātur. **P**riiceps vo-
nī: rerū summe inuigilās subtiliq; ingenio ⁊ solerti mēte cūcta diiudicās. fret⁹ stre-
nuissimū cuiusq; cōmilitonis sententiā (⁊ qui ex occidentali natiōe optato aderāt: nec
desuerūt pleriq; indigene greci ingenio manuq; prompti) summa cura: arcis de-
fensionē cōsultit. **S**uspicati enim post primā pugnā qd pūgit turris ⁊ moles ppug-
naculis fossa valloq; abundanti⁹ munitur. accersitis operarijs fere mille: qui inter
diu noctuq; cautibus excisis rupibusq; demolitis. quod expetitur cōficiūt: nec in
pēsariū parciunt sarcinis. **P**residia quoq; in turris ruina collocātur: pariter ⁊ alia
presidia in radice molis disponūtur que nostris (casu vrgente) opitulentur. **R**eb⁹
sic ad pugnā paratis sub dubitauere nī: ne thurci duob⁹ locis vrbē eodē momēto
aggrederētur. vt vires paritētur: ⁊ qd cupiūt facili⁹ cōficiāt. **Q**ui incomoditati
⁊ periculo: magistri prudentia puidit. **P**residia quoq; robustissimorū in menibus
iudeorū: ac italie stationis (que iam iactu machinarū: partim demolita erāt) sta-
tuit. qui tuitiōni intēdant: nec suo in iussu discedāt. **N**on est qui sane rem diiudica-
ret: ac sentiret nīram salutē in turris tuitiōe collocatā esse. **Q**uo fit: vt vno ore om-
nes. tāq; fidei veri athlethe eius tuitiōi cōsulerēt: ⁊ vt cōe xpianorū domiciliū serua-
rēt. in quo plurimorū equitū iherosolimorū ac nobiliū infimorūq; latinorū piter gre-
corū rhodiorūq; virtus ⁊ animositas emicuit: q cōcordi audacia ⁊ animositate ali-
lū ⁊ tuissimū xpianorū refugium rhodiā vrbē tutat. duo etiā mercenarij iuuenes: q
fris pīdio ascripti sunt pphendūt arma i pelag⁹ deiecisse. q facinore ppetrato: ad
turchū deficere pponūt. **T**rumie dānati: capitis suplitio afficiūt. **A**d fris demū op-
pugnationē: turci. xij. calēdas iulij intēpelta nocte tra mariq; sumo silētio accedūt.

Ubi vero pugnam inire conantur: grandi cū clamore tympanorumq; sono inua-
dunt. **N**ostri quidem arrectis auribus: hostiū impetum comperientes: vbi eos ad
esse comperiunt: gladios stringunt. balistis ⁊ tormentorum iactu hostes laessunt.
deturbantq; hostium trirèmes ac cymbe littoribus adherent: pons quoq; tradu-
citur quo conscenso hostes transeunt. **N**ostre quidem machine in muri collocatæ:
globos saxeos torquent. **P**ons natans frāgitur: thurci mergūtur. quatuor quoq;
trirèmes ⁊ nauigia tormentis onusta: iactu machinarū prosteruntur ⁊ vndis ob-
ruuntur. thurci frequentes qui ex cymbis ⁊ trirēmibus in molē descenderant: a no-
stris ceduntur trucidanturq;. ignes etiam in classem solutis lintribus immittuntur.
Nec thurci impigri bombardis respondēt. ignes iaciūt: sagittas impetuolissimas
ex balistis ⁊ catapultis torquent magna vi in obscuro. ⁊ dum ignes iaculant: lucē
plerumq; preberent: acriter pugnatur: et a media nocte vsq; ad horam decimam
diei sequentis durās pūgna. propulsatisq; hostibus ac victis dirimitur. **V**idisses
toto triduo hostium cadauera littore iacentia: auro argento insigniq; veste fulgen-
tia. ⁊ cōplura mari fluctuantia: que pelagi estus (vt natura solet) in superficie fere-
bat: quorum spolijs cōplures potiti sunt: ⁊ ex his nō parum comodi eis vendicāt.
Insignis quide; hec pugna fuit morte clarorū viroū qui thurcis preerant: quorū
interitus merorem ⁊ luctū hosti attulit: presertim generis thurci viri quidam stre-
nuissimi a thurcoq; dilecti: eiusdem mors magno fuit valde merori inimico. **C**ui⁹
cadauer post triduum mari ebulliente in molis littus deiectū reperitur: eiusq; spo-
lijs quidam ex nostris potitur. **P**refuge (qui post prelium ad nostras defecerūt)
edocent exercitum magnā cladē accepisse: thurcosq; ea in pugna duo milia quin-
gentos cecidisse. **E**x eoq; bassiam ingentem merorem concepisse: qui tres dies in-
tra papiliones frequentia cōmilitonum prohibita se continuit: ⁊ stragem thurco ce-
lerius denunciāt: eo quoq; mens eius roditur. q̄ post tantam ruīnam turri illatā:
arce potiri non potuerit. **E**t q̄ tantam in eius oppugnatione ignominia acceperit:
existimans thurcesem numerosum exercitum inuolidum esse. qui turrum diruptā:
expugnare non valuerit.

Obsidio Rhodie:

Quam autem spem turris expugnande perdidissent: conatū studium indu-
striam omnesq; vires ad ciuitatem omni ex parte oppugnandam conuer-
tant. Et licet ad menia iudeorum ac italie stationis animū potissime con-
uertant: non cessant tamen circumquaq; muros verberare ac demoliri. hostis ce-
ptum opus cōtinuat: assiduoq; conatu aggreditur propositum conficere. **E**xcogi-
tant. itaq; turci ad urbē ingenio oculo propinquare: fossas laborinib; persimiles
effodiunt. quas lignis arborū ramusculis contextis edificant. terraq; operiunt: vt
latenter ad fossas vbis accedant. **P**ropugnacula quoq; multis in locis cratibus
de viminibus cōtextis edificant: ex quibus assidue sagittat. colubrinis quoq; ac ser-
pentinis nostros deturbant fatigāt: pensantq; eis conducere: et aliquam partē fos-
se (que menibus adiacet) implere. **O**pera itaq; ab hoste adhibita: lapides conge-
rere non cessant et oculo in fossam iaciunt. **O**peris assiduitate pars fosse oppletur
antemurali quoq; equatur. ex quo et murozū ruina in dorsū formā redacta: facili-
mus conscensus in menia efficitur. **P**recellentissimus princeps noster rhodiorum
magister his conspectis: diuino quodā ingenio agendis incumbens. nil pretermi-
tere decreuit: quod salutē vbis conducere videatur. **N**aturitateq; ac solita mode-
stia vtens: militibus ad contionem vocatis conatus et discrimina grauitē et pri-
uēter explicat. **A**dherebat enim lateri nobilissimus eius frater: excellens miles
Anthonius daubusson. dominus de montelio ad vice comitem: vir quidē consilio
et armis clarus. qui pauloante ex gallijs robustis comitatus viris onētem sancti
sepulchri visitandi gratia: cupiens sumopere tam glorioso certamini interessē trās-
fretarat. **I**s enim a fratre patrum decreto: ob fidei integritatem agendorum expi-
entiam artiq; militaris disciplinā: cōmilitonū dux et vbis capitaneus designat⁹:
magnanimi et prudentis capitanei munia obijt et rerum summe consulit. **A**derant
non pauci equites hierosolimozū: precellentes baiulii. priores senatorij ordinis p-
ceptores et fratres: nobilibus familijs in occidentali plaga nati. **A**ffuerunt negotia-
tores prudentia pollentes: ac rhodij ciues. greci quoq; ingenio predicti: qui vna-
nimi consensu de tutanda urbe consultant. **E**xcelluit profecto plurimorum cuiusq;
generis astantium. pbitas: generositas virtus ac magnanimitas. quozū sentētijs
discussis: principis nostri solertia. qd optimum diiudicatum est: elegit. **N**ostri vero
(cuiusdā experti suasu) machinam versatilem: quod tributū vocāt. ingentia saxa
in munitiones et hostium fossas torquens: erigere statuunt. **E**dicaturq; celeriter
machina: periti viri sententia nautarumq; et architectozū opera. **Q**ue vbi erecta
est: vir peritus. graua saxa in hostes iacit: multosq; conterit. munimenta diruit:
damnaq; intulit non paruipendenda. **E**xcogitatum quoq; est: eam partē fosse
(que lapidibus a turcis. opleta erat) euacuare. **B**ed cum id palam effici non posset
cuniculo in pomerio effosso. exitum sub lapidibus nostri habent: et clam lapides in
urbem comportant. **S**entiunt profecto turci: qui fosse propinqui erant lapidū con-
geriem minui. et ascensus opportunitatē adimi: nisi quantocius quod cupiunt effici-
ant. **A**troci enim murozū ruina conspecta: statuitur munitionibus inuicti que im-
petum machinarum sustineant. **M**urozū igitur lapsi munimēta et repara nostri
obijciunt: que in hūc facta sunt modū. **M**urus crassitudinis palmarum duorum in
pomerio et opposito menium ducitur: paliq; ex robustissimo ligno terre ifiguntur.
glis ramusculis fruticibus quoq; intermixtis intus ponitur: assiduoq; attritu insu-
la aqua firmatur densaturq;. **P**rouident insuper ingenijs hostes: in ipso congres-
su appellere et pulsare. **I**gnesq; artificiosos parant varijs modis recōditos: cadis
pice sulphure cōbustibiliq; materia repletis. ac sacculis laminis ferreis puluereq;

9

machinarum refertis: que ingenia exitio hosti futura sint. **I**ngens preterea cylin-
 droꝝ copia affertur: que in hostes ruant eosq; proterant. varia quoq; propugna-
 culorum forma editur: que thurcis impedimento nostris sint adiumento. delecta-
 bant conspicientes viroꝝum **I**ngenia: que remedia excogitabant ac pandebant.
Adducitur **B**eorius proditor: forti comitatus caterua ad custodiam data. **C**on-
 sultus de his que tuitioni futura sint: remissus tardiusq; respondet. nec de se expe-
 rimentum ab eo expectatum prebet: quemadmodum pollicitus erat. sperabat quip-
 pe vir iniquus et callidus videns muroꝝum iacturam et facilem ascensum per rui-
 nam: ciuitatem in hostium potestatem futuram. **Q**ueda tamen protulit: vt eius astu-
 ciam occultaret. **E**uadet machinam parari: que in machinas hostiu iaciat. **Q**uod
 vt factum est: thurcus machine ictus ex aduerso dirigit murumq; no parum ledit.
Dum hec agerentur epistole ex castris in urbem sagittis diriguntur: que **B**eoriu in-
 simulant. **N**ec **B**eorius licet vrbis discrimen videret: verbis procacibus se abstinet.
Que vt ad noticiam deueniunt: vehemens in eum suspitio oritur. **Q**uibus ex cau-
 sis vinculis et carcere arcetur: deputanturq; qui virum examinent. et causas defe-
 ctionis perquirant. **E**xaminatus contradictorijs: ac coniecturis sufficientibus con-
 uictus torquetur. **I**n tormeto et extra rogatus: vltro fatetur. iussu thurcoꝝum tirani
 ad rhodios defecisse: vt urbem si posset proderet. quemadmodu plura opida pro-
 didit. **S**in minus: rhodij per sinistre versaretur cuncta diligentius acutiusq; perqui-
 reret et specularetur. **M**ores quoq; et status ac conditiones incolarum et regionis in-
 telligeret: ac demu si classis no vinceret ad thurcu reuenteretur docturus: que ad
 vrbis expugnatione coduceret. **P**roponebat namq; thurcus: hanc urbem in suaz
 ditione redigere. q vt conficeret: multis pollicitationibus ac pluribus donis alle-
 ctus **B**eorius extitit crimen. conuictus demu supplicio capitis damnatur e in pro-
 patulo spectate populo. popul⁹ aut cu plausu ad priuatas statioes reuertit: letus et
 gaudens de nece proditoris christiane religionis. qui tot animas perdere voluit: et
 ad iugulationem et fidei orthodoxe abnegatione: tot preclaros viros: castissimasq;
 matronas sacrasq; virgines et plebem christianam perducere studuit. luit tande pe-
 nas scelere debitas: vir perfidus.

Georgius fit suspensus.

Vigilans et semper aliquid excogitans thurcensis classis prefectus bassia: alteras
litteras in urbem iacere studet. que grecos indigenas et ciues latinos ad deditionem
hortantur: vita et suppellectili salua promissa multaque immunitate pollicentur. **S**olum
urbis ditionem expostulat: et interitum militum ac perniciem religionis hierosolimo
rum affectat. **S**i secus rebus suis consulant: ad unum omnes interituros affirmat.
Putauit vir nepharius populum infidum inuenire: et qui metu terreretur vel mu
neribus alliceretur. sed reperit orthodoxe fidei plebem deuotam: ac ordini hieroso
limorum fidei consilioque et armis: mutua equitum et latinorum nostrorum conuersatione
expertam. **E**a igitur inuani tentante: alio utitur comento. **M**ittit ad ecclesiam be
ate marie virginis heleomonitre greculum: qui dudum ad thurcos defecerat qui vi
giles alloquens ait: bassiam oratorem ad principem nostrum velle destinare: dum
modo tutus aditus pateat. **R**espondetur ut illic ad ripam fosse nuncium mittat: ad
eritque in boleario qui nomine magistri respondeat. **A**ffuit postridie bassie orator
qui nostris prius salutatis ait. **P**refectum classis se non parum ymmo vehementer
admirari: quod tam potenti principi resistere audeamus. qui duo imperia tot regna tot
urbes tot prouincias: totque potentatus subiugauit. **Q**uare suadet: ut nostre urbi et
agris indoleamus. nec paciamur tam crudele facinus perpetrari: nec urbem diripi. et
ad iugulationem viros: et mulieres ad raptum et ignominiam duci. bellum an pacem
prestiturum dicamus. **P**ollicetur quippe breui forma et compendio pacem (si libue
rit) se prestiturum: et nos possessores urbis et agrorum permansuros. **A**lter minas ad
dens: promittit prope diem ciuitatem in suam potestate transiuram. direptionemque pre
bituram: et omne genus crudelitatis executurum. **Q**ui principis nostri vice aderat
edoctus respondet: non possumus satis admirari. vos qui (cum classe et impetuo
sis machinis castrorumque copia) urbes nostras circumdatis: nos ad pacem hortari. cum id
a militum officio alienum videatur. verum figmento agere videmini: ut animos ten
etis. **S**ciatis nec pollicitationes nec munera vestra nos mouere: aut ad aliquid in
decens conficiendum allicere possunt. **N**ec profecto mine vestre nos terrent. **S**umus
enim unanimis: nec discrimen est inter grecum et latinum. **C**hristum enim columen
vna fide et firma mente: pro quo pugnare parati sumus. et mortem potius oppetere
quam mahumeti coniungi ut facessant promissa vestra et mine: quibus nos mouere co
namini. **C**um vestra classis domesticos lares reuiserit si oratores de pace tractatu
ros mitteris: de re consultabimus. **C**um armati et exercitus precincti estis officium bel
lantium perficite: et vobis (deo propicio) constanti animo respondebimus. **C**ogno
scetis quoque non cum asiaticis et effeminatis viris contendere: sed cum catholicis
fortissimis manum preferere. **Q**uo dicto: thurci (vultu demisso) ex templo discedunt.

Oratio thurci et Miles Hierosolimitanus loquentes simul.

Et dum thurcis maiori conatu ingenio arteq; resistitur: ipsorum infania intenditur.
Pudet quippe eos tantum exercitū non prevalere: et sui tyranni formidolosam po-
tentia a rhodijs contemni. furibundi itaq; machinis mortarijs sagittis cathapul-
tis dies noctesq; urbem lacerant infestant: deterrent: expeririq; satagunt. si rhodi-
orum animi facinorosa obire preclara audeant: quemadmodū preclara et magnifica
verba proferunt. **S**ecundū igitur alterum prelium ad turrim molis diui **N**icolai
comissum: diebus septem et triginta exactis. vires in vrbis menia augēt: faciemq;
ciuitatis deturbant. **N**ona quidem vrbis crassissimo muro cincta turribus in celis
erectis ornata antemurali quoq; et propugnaculis aptissimis munita: trium milium
quingentorum spericorum saxorum frequentissimis ictibus laceratur deturbatur ac
demolitur. **E**amq; ruinam pleriq; domus ciuium et magistratus palacia perornata
ac magnifica paciuntur: ita vt prioris vrbis facies penitus perdita videretur ac tā
quam gigantei cadaueris sarcina prostrata iacere. **A**toniti sunt plurimorum ani-
mi: sed princeps vir quidē magna sapientia generositate atq; magnanimitate pre-
claris: ac magnificis comitatus equitibus pugnatorūq; globo fortissimo stipatus
spem in deum immortalem: ac filium eius dominum nostrū ihesum xpm: eiusq; ge-
nitricem: precursorem quoq; sanctū **J**oannem baptistam dirigens: cūctorum men-
tes solidat. **N**ec defuerūt magnanimi baiulii priores preceptores ac fratres sacri
ordinis hierosolimitani pariter negotiatores indigeneq; et greci: qui omnes vna-
nimiter pro fide orthodoxa fortiter pugnare non formidant. **N**on deterrebāt pro-
fecto animos: murorū formidanda ruina: non metum incutiebat facilis hostiū ascē-
sus: non machinarū impetuosis iactus mētes perturbant. **T**urumāt thurci par-
uo momento urbem subigere. **P**utant nostri spe et fide pleni mahumeteā gentem
facile impulsam ire. **H**inc thurci in aurore et solis occasu ad ripā fossarum fistulis
et tympanis thurcensibus solitū cantū edunt: exultātq; de futura victoria. **N**ostri
in pomerio tubarū clangore iubilant. **P**riniceps noster preclarissimus ingenti acu-
mine predictus propediem hostilem inuasionē futurā coniectat. **M**aturo igitur con-
silio presidia menium instituit. **H**isq; prestantes viros preficit: subsidia quoq; non
negligit: quibus et electissimos sui ordinis cuiusuis nationis baiulios et equites pre-
esse voluit: qui presto (casu urgente) adesse debeant. **I**pse vero partes subsidij nō
recusat. **Q**uinymmo assiduo labori nō parcens: in pomerio menium lapsorū residet:
illicq; (sonnū quāuis nō diurnū sumere tētat) versat. **M**gri vestigia strenuissi-
mū quilibet sequit: nec prami nec mediocres nec infimi on⁹ reculant. **T**hurci vero in
castris preconis voce promulgant vrbis: supellectilem in direptionem trāsituram
impuerem etatem sub iugū: vt fidem abneget mittendā. **P**rouectos vero et ado-
lescentes: ad vnum iugulandos. et qui viui capti essent: palis quos ad id erequen-
dum octo milia parauerāt cruciandos ciuitatis ditione thurcorū tirāno reservata.
His divulgatis: properant thurci ciuitatem aggredi: priusquā id moliantur. **M**a-
hometem suo more inuocāt: corpus lauant purgantq;. **S**acculos ad rapinā parāt
funiculos ad captiuos religādos zonis cōnectunt. **P**ridie q; pugna iniretur tota
q; nocte: diei continue ac diluculo qd mane quo pugnatum est precessit: octo ma-
chine muris obiecte: saxa ingentia assidue torquent. **Q**uod loco propugnaculorum
adhibitum erat diruunt. **V**igiles quoq; ac custodes et menium presidia partim oc-
cidūt: vt muris quisquā superstare vir posset: nisi summo astu occultaret. et scalas ad
signum campanae paululum descenderet: et demū conscenderet. **N**ec tempus datū
est propugnacula denuo instaurādi: cum bombardarum ictus frequentiores essent.
Ita vt tā puo tpe: trecēta vel circiter saxa iacta sint: thurci vero iactū machinarū

peracto: ad signum iactis mortarij (quod pridē eo in loco constituerāt) cōfertissi-
mi magno impetu q̄celeriter (quinto kalendas augusti) ruinā orto sole cōscen-
dunt. Erat namq; facilis (vt diximus) eis ascensus: ymmo facilior quam nostris
per scalas superiora quoq; murozū loca occupāt: trucidato quod illic erat preli-
dio q̄ primo tanto impetui resistere nequiuit: anteq̄ subsidia nostra scalas ascende-
rent et illic hostilia signa statuūt. Idem quoq; faciūt ad turrim italicie: cuius verticē
oppugnant. clamor vndiq; oritur: manus quoq; viriliter conferitur magna q; vi
pugnatur. Nostri quoq; a dextro sinistroq; eorū fortiter hosti resistunt: vbi affue-
runt gloriose dimicantes miles prestantissimus dominus de montelio capitaneus
armis pollens: baiulini quoq; et equites hierosolimitorū ac negociatores. non pau-
ciq; indigene: et cuiusuis nationis strenui. quorū quidā inter fortissimos hostes a-
criter dimicantes cecidere: alij multis vulneribus acceptis vitā seruauere. Sca-
lis quoq; que quatuor erāt quibus in vicū iudeorū descēdebat: vna principis no-
stri iussu perfracta qua thurci descendere ceperāt. ex templo cōscensis: clarissimus
magister et princeps noster Petrus daubusson preclara comitat⁹ cohorte. magno
fortiq; animo hosti se obicit: scalamq; cōscendit hostem viriliter oppugnat. ppulsat
quosdāq; trucidat. Nec aliter ipse sui q; comilitones quibus comitatus erat: pro fi-
de catholica et republica xpianorū pugnauere. quā olim gloriofi machabei: pro cul-
tu diuino et hebreorū libertate preliati sunt. Nec haud secus quā pleriq; rhomani
principes: pro tutanda patria dimicauere. qui obseruatam rempublicā: patres pa-
trie meruerunt appellari. Nos enim precellentissimos viros imitatus: princeps et
magister noster discrimina nō formidans. vulneribus quinq; in corpore susceptis
quorū vnū letale censebatur nisi medicorū cura remediū attulisset. rhodiorum re-
publicam tutatus est: seruauit et restituit. Ob qd̄ preclarū quidem facinus: pater pa-
trie optimo iure appellandus est. Thurci enim perpulchre armati: duo milia quin-
genti super murozū erant cōfertissimi nostros secum manus conferentes armorū
vi propellere nitebantur. Nostrozū tamen virtus inuicta persistens: diuino presi-
dio suffulta nequa q; loco cessit. Sequēbatur quoq; thurcos qui muris potiti erāt
ingens thurcorum multitudo: que totum campum adiacentem ruinam vallum et
fossam expleuerat vt terra vix conspici posset. Affirmant perfuge quadraginta mi-
lia thurcorū adesse. Pugnatum est duabus horis ambigua fortuna. modo ad no-
stros: modo ad thurcos victoria inclinante. Tandem diuina clemētia principis et
nostrozū virtute fauente: thurci funduntur propulsantur ac ceduntur. tātoq; im-
petu et celeritate terga vertūt: vt sibiipsis necem et vulnera afferrent. Spectaculo
nobis fuit: quod a nostris interpugnandum gestū est cōspicere. Ex thurcis quippe
(qui nostros fortiter lacescebant super muros stantes) trecenti: a nostris in vicus
iudeorū precipites trahuntur et impellūtur. Erat namq; muri altitudo ad intra
fere pedum viginti. hi omnes ad vnū trucidati sunt: cadauera vulneribus defor-
mia passim iacentia: intra urbem visa sunt. Cum thurci pedem referrent: et ad ca-
stra tenderent. nostri eos consecuti sunt: et cōplures intra munitiones occiderunt.
quorū spolijs ac insigni tyranni vexillo auro argentoq; ornato (quod tante victo-
rie monumento extitit) potiti: magno cum plausu urbem per murozū ruinam in-
trant. Cecidere ea in pugna thurci tria milia quingenti: quorū cadauera intra ur-
bem super menia fossa munitionibusq; hostium et mari reperta sunt. Et postmodū
ad lucem vitandam cadauera que passim deformia et lacerata iacebant: combusta.
Anteriore prout perfuge diuulgarunt: qui (cum exercitus a bassia recenseretur)
aderant ex thurcis obsidionis tēpore nouē milia. vulneratq; sunt milia quindecim

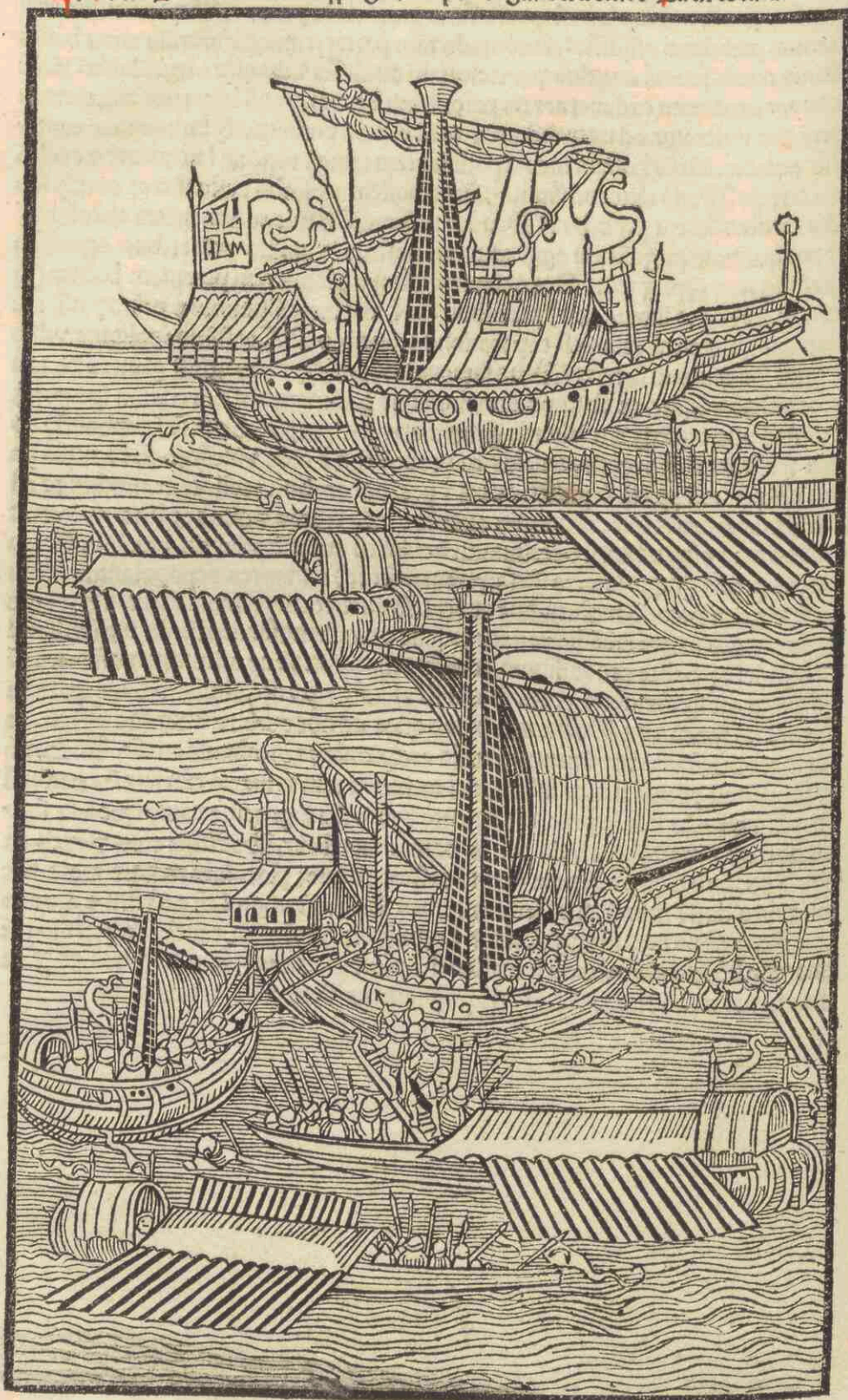
magnisq; incommoditatibus exercitum affectum affirmat. fama satis constat est: et
palam a perfugis vulgatur. turbos visionis miraculo exterritos: tanta trepidati
one loco cessisse ac pedem reculisse. **A**unt enim: cum vexilla domini nostri **I**hesu
christi ac virginis marie et sancti **J**oannis baptiste religionisq; hierosolimorum in
conflictu (iussu principis) erecta sunt: crucem auream in aere splendidissimam ho
stes vidisse: **A**paruisse insuper candidissimam virginem clipeum et hastam gestantem
ac hominem vsti veste oblitum splendidissimo comitatu stipatum: presidio adesse.
Que visio tantum terrorem eis incussit: ut nullo pacto progredi ausi sint.

Pugna **T**urcorum cum milibus et ciuibus **R**hodiis.

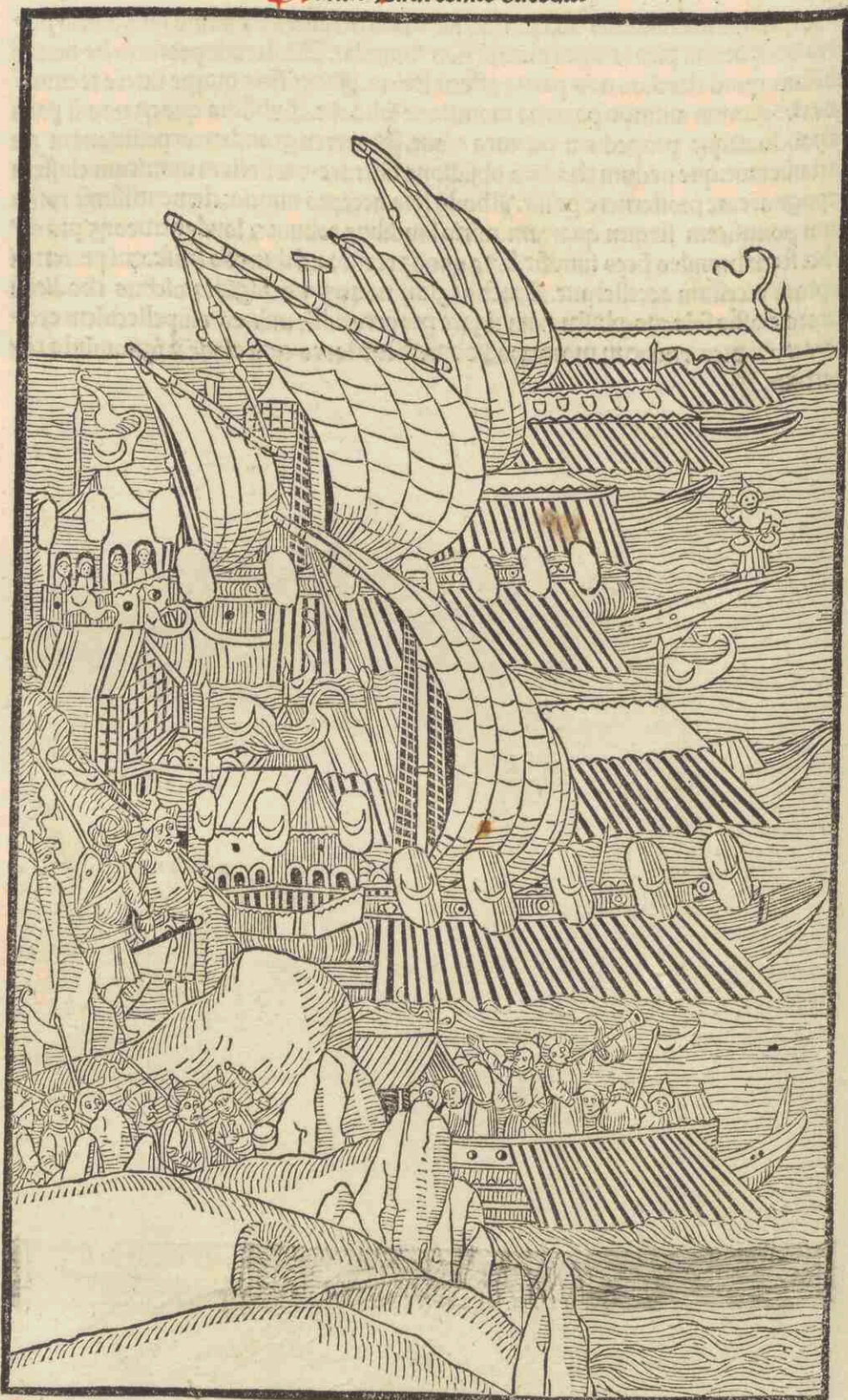
Facendum quoque est: hanc victoriam de celo demissam esse. Quomodo tam parua militum nostrorum copia hosti potētissimo iam murisposito resistere potuisset: nisi diuinum presidium affuisset. Quomodo tam parua temporis morula tanta hostium manus cecidisset: nisi angelus dei victoriam attulisset et inimicos trucidasset. Erāt enim tot occisorum cadauera: et ita perpulchre ornata. vt nō horarum sed dierum opus esse videretur ad narrandum: et vt id potius diuinitus quā humanitus contigisse putetur. Quis hostem menia possidentem iamque victoria lasciuientē et exultantem terruit. Deus clementissimus. Quis hostem ne scalis descenderet anteq̃ subsidia conscenderent prohibuit. Deus fortissimus. Quis eorum mētes obcecavit: vt post primam pugnam non aggrediuntur nostros. et multis vulneribus oppressos et defatigatos oppugnent. Deus clementissimus. Quis tam potentem hostem (quē tot et tanta regna subiugauit) prohibuit: ne hunc hierosolimorum principatū mediocrem quidem ac ceterorum coparatione tenuem. post Constantinopolitane urbis excidium sue ditionis faceret. Deus sapientissimus. Agamus igitur gratias de tanto beneficio ei: qui nos ab impiorum manibus preseruauit. Thurci enim spe potius de urbis ducti: queque crudelitatis genera exercere proponebant. sed nephando operatu frustrati: tamque pecudes trucidantur propulsantur atque vincuntur. Ex templo pugna commissa: ad primū lapidem castra et papiliones thurci collocant. machinas ad litus maris deuehunt: et nauigijs onerant. vulneratos et quos ex licia traiecerāt multos dies usque ad eorum decessum: in liciam cum omni suppellectili reuehūt. Ortos vineas predia (sique intacta illesaque remanserāt) vastantes depopulantur incendunt: ingenti pecudū multitudine abacta. Dum hec thurci molirentur: et decessum pararent. apparere subsidiarie naues: quas precellentissimus Sicilie rex ferdinandus (fidei catholice deuotissimus) rhodijs mittebat. Que ad auram post meridiem (thurcis conspicientibus) cum rhodiorū plausu et gratijs altissimo datis: portum intrare nō formidant. Hostis machinas quas ad hoc parauerat: in eas dirigit. tactu machinarū vna detrimentum malo excipit: altera incolumis euasit. Anchoris ante aditum portus naues subnixe: vi tormentorum et maris estu feruēte paululū ab aditu discedunt. Despero adueniente et procella ingruente naus que lesa fuerat portum intrat: altera vela ventis dare compellitur. Postridie eius diei: cum ea naus portum subire nitaretur. vento deficiente dum placidum reditur mare nec longius a classe thurcensi distaret: triremes thurcorū viginti cum exercitu et rhodijs conspicientibus nauim aggrediuntur et oppugnant. Qui naui deuehūtur: viriliter se tutantur. Noctis vero tribus navali prelio machinarumque iactu pugnatū est. Tandem nostri victores euasere. in qua pugna: triremium prefectus occiditur.

Quod Navis Christianorum oppugnatur per viginti triremes Turcorum.

Hac quoque incommoditate accepta: ad suos hostis reuertitur et navis subsidaria post
tera die: portum plenis velis intrare non formidat. Attulerunt profecto he naues
nuncium: quod rhodios non parua affecit leticia. Pontificie quippe littere recitantur
que rhodiorum animos paterna monitione solidant. Subsidia quoque navium para
ta pandunt: que propediem ventura erant. Preterea grandem expeditionem pa
rari nunciant: que nedum rhodios obsidione liberare: verum etiam inimicam classem
expugnare: ac prosternere possit. Rhodij leto accepto nuncio: clementissimum roma
num pontificem sextum quartum. miris laudibus tollunt et laudant: deoque pro eius
felici statu humiles preces fundunt. Sic quoque rumor ad thurcos transit: qui perterriti
ceptum dicessum accellerant. Exactis igitur novem et octoginta diebus rhodiorum
littore: classis solvens. phiscum navigare properat: illic milites et supellectilem exo
nerat: ubi dies undecim morata: ad domesticos lares cum clade et ignominia re
vertitur.

Classis Thurcensis discedit.

Qui obsidionis picula exptus ē et res (publico funct⁹ offitio) cognouit: ad laudē
dei ac xpiane religiōis exaltationē ⁊ rociōrū glīā hāc rex gestaz pmetariū edidit.

Haud ab re duxerim fore: Si terremotus (grauē pro-
fecto labem) perscripserim Rhodieq; vrbis iacturam
ex ea sequutam cōmemorauerim hanc enim cladem:
ei quam turcorum obsidio attulit nectendam arbitros
Quippe quod temporis series copularit: calamus nō
disiungat. Philosophi rerum phisicarum reconditos
effectus pspicaciter enuntiantes (ac Atheniensis Ari-
stotiles: ingenij acumine doctrineq; splendore qui fa-
cile ceteris prestat) de terremotu eiusq; causis diserte
atq; inter se acute discernere: ac phisice exalationis for-
midolose discrimen docuere. quos pleriq; historiogra-
phi quoq; imitati: complura quidē miratione digna: in suis editōnibus dixere. Ex
quorū doctrina: id ad summā de terremotus quititate delegimus. Exalationem
feruidam siccāq; ex terra (frequentiori ymbre madescēte) Radijs solis influ-
entibus in soli venis genitam conclusam atq; retentam: ei a natura concessum lo-
cum expetentem. eo que velotius sese mouentē atq; vehementius eam ipsāz terrā
impellentem: motum edere cōstat. Instar vitalis spiritus venis humani corporis
conclusi: qui plerumq; spasimū repentinā cōtractionem gignit. ex quo ipsum corp⁹
repente contremit. Nec naturalium dogmata sentiūt. Quorum vestigijs catholi-
ci (qui christum colunt) inherentes: id ipsum astipulantur. causarq; connexionē
ad dei prouidentiam eternam quidem ⁊ cuncta gubernātem constanti fide relata
a qua per temporū series ducitur explicaturq; Quare catholice affirmandū non
dubitarim. Secundas causas nō nisi i virtute prime: que deus est omnipotens om-
nium creator ⁊ gubernator effectus edere. Quod ⁊ sapiens grecus vulgato pro-
uerbio dicitur. **ΛΑΠΙΔΑ ΠΡΩΤΗΝ ΘΕΟΣ ΚΕΤΑΡΑΙΩΣΑΙ
ΑΡΩΝ ΤΗ ΚΕΤΑΙ.** Hinc quoq; arbitror phisicos quidez effectus: ad no-
stram correctionem vel animaduersionem diuine iusticie (non iniuria) instrumē-
ti vicem gerere. Quibus certo famulanēbus ⁊ nutu diuino agentibus: in nequā ⁊
peruersos mortales iustissimus deus animaduersione graui usq; dirigit. Quam-
uis huiusce tremoris horridum sit discrimen: id tamen etiam terrore accedit. Cum
motus: incertior existimetur euentus. nam licet motū imminentem cōiectare quā-
doq; possumus: temporis tamen punctū quo contingit natura humane cogitatiōi
occultis. philosophorū quidem editiones. Subtilissimus quisq; scrutari poterit: ex
quibus ampliozem noticiam adipisci licebit. Quorū nuper quedam: ad vulgi de-
lectationem in vernaculam vertimus linguā. Id tantū dixisse sat erit: qui ad enar-
randā mot⁹ soli labem ⁊ iacturā calamū ⁊ buccā destino. Insignis quidē Annus
octuagesimus millesimoquadringentesimo adiectus apud rhodios habetur: quo
thurcorum rabies urbem rhodiam oppugnavit. de quibus diuino presidio muniti:
victores euasimus. quemadmodum in obsidionis commentarijs latius descripsi-
mus. Annum ipsum memoratu celebrem. Annum nota dignus sequitur. Qui rho-
dianos incolas ingenti discrimine iacturaq; terrore affectit. ea ipsa etiā obsidione
horridiori: in illo enim mortales contra pugnatum est in hoc aut naturā ipsam om-
nium alicem perhorrescimus. Cuius effectus mirari: potius quam vitare licet.
Hinc quoq; summemus exordū: quo primū eius anni terremotus labe quatimur.

ut de victoria Rhodiorum m. d. c.

Quiescentibus enim rhodiorum animis et paululum a thurcorum clade respirantibus: terre tremor validus quidem quindecimo kalendas Aprilis proxime decursi hora nona a solis ortu repente editur. qui grandi cum impetu terram concutit: ex quo ingens terror rhodiorum mentes incessit. sequuntur hunc assidui minores terremoti qui nos non parum anxios reddunt. tandem exaltatione coalescente. quinto nonas maii tremor validissimus hora diei ferme tertia erumpit: qui diluvium preloquens rhodios terrore concitavit. Contrarius namque exaltationibus: altera quidem terram appulsa. altera mare agitante. fretum supra decem pedes eleatum: interitum exterminiumque minitans urbem inundavit. morisque refluens: quot pedes auctum est subleat. ac temporis decursu equor reditur prefixosque limites tenuit: sicut in congratulatione de excessu Magni thurci nuper edita annotauimus. Cum ipsum tamen terremotum: iactura nulla sequitur. Sola quidem navis oneraria. Anchoris subnixis maris ebullitione cautes attigit: ictusque impetu elisa mergitur. Ingenti profecto terrore ob maris inundationem is motus exitit. Lota enim urbe trepidatum est. Multi mortales omnisque etas: ad inauditum visendum discrimen concurrunt. Inuocatoque diuino presidio: cum christi et sanctorum insignibus mare petit. Nec cessant totis diebus eiusdem anni interdiu noctuque motus terram appulsa: qui domorum edificiorumque tecta bases parietumque compages quatiant ad faciliorem ruinam disponant. Inter quos terrorem attulit is qui quinto nonas octobris contingit: qui eius qui mayo euenit maris ebullitione: persimilem quidem pauorem preloquitur: id vero paucos dies terre motus sopiti sunt. Demum eius tremoris naturalibus causis auctis accumulatisque. quindecimo kalendas Ianuarij circa hyemale solstitium motus tres eduntur: qui validissime terram quatunt. Primus quidem tremor hora sexta noctis eius diei fit: qui mortales somno repente excitat. rhodij quidem perterriti: de salute providentes. alij tecta exeuntes: propatulo se constituunt. alij sacras edes intrant. alij sub fornicibus aut parietum angulis domi se continent. Alius sequitur terremotus ceteris vehementior (hora ferme noctis decima) qui nos perterritus: ad cuius concussione ingentes quidem eduntur clamores. Dum omnes pauore essent attoniti: euenit alius qui validius his solum concutit. modo vibrando: modo vndando. modo in unam partem impellendo: terram quatit. et cum flebili mortalium clamore: hora duodecima noctis paulo ante diluculum edificia subuertit diruitque. post crebros quoque motus qui hos precessere: etiam quedam terre rima patuit. Lota quidem urbe tenebris trepidatur: multi mortales edificiorum collabentium ruina vicis prosternuntur. quidam quoque domi se continentes: tectorum lapsu coteruntur. Audisses virosum clamores: mulierum euulationes. puerorum fletus: infantium vagitus. eo ipso profecto terremotu: sacre edes sacella oratoriaque solo equata. et bases parietum compages perfringuntur. Cuius domus. queque etiam incolarum tecta: dirupta fracta lapsa vel ruinam minantia. palacia vero magistratus: turres etiam (que portus aditum muniant) incolumitatem non seruant. Si quid enim edificiorum superest: adeo imbecille fit ut erectione egeat: nec ex pers discriminis turris sancti nicolao dicata conspicitur: que eo loco sita est ubi rhodius colossus olim locatus fuit: qui terremotu (cum annos tres et quinquaginta ante steterat posteaque fusus erectusque fuisset) corruit. deflendum morosumque videre est urbem rhodiam ita labefactam: summoque civium clamore angore ac dolore afflictam. qui tremoris pauore perterriti: tectis relictis urbem arripunt. passim ligneas casas sibi struere: quibus se viros liberos familiam quoque protegunt. Nam ea ipsa labes domorum aditu nobis interdicat: atque edificiorum pars superstes tignis innixa vir basibus heret. Postridie eius deflende lucis noctis: hora

fere duodecim nō tā grāuis oritur tremor: que vēr⁹ notus (demū procellosus afri-
cus: nimbosis ymbribus cōmixtus) sequitur: hic rhodios molestat inquietat atq;
turbat. Mortaliū clamor oritur flebilis: cūctorūq; animos grandis terror inces-
sit. venit profecto in mentē rhodiōrū insulam terremotu historicozū assertione olim
enatam ⁊ verebatur eum exitum habiturā: quem ortū adeptā legimus. Occurrit
nobis eam ipsam insulam tot terremotibus p̄scis temporibus labefactā: vt incole
eam deserere compulsi sint. subiit nobis minorem aliam rhodūq; terre tremore agi-
tatum: vt vates olim cecinerint. Romanos: vetus grecozū imperium voraturos.
sic optamus vt latini post tantos terremotus: P̄thumanicozū monstruosē quidem
familie: que sedem imperialem occupat: principatum deuorent: experimur profe-
cto motu ipso contingere que a philosophis historicisq; traduntur: edificiozū ruinā
tectorum arietationem: tremorē pulsum vibrationem vndationē. Soli rimas hy-
atūq; a quo deus nos tutetur. His quidem formidolosis rerum euentibus per-
culsi: oculis menteq; deum suspicientes: duplicesq; palmas ad celū tendentes: ac
diuinum auxiliū implozantes. vnde oratio iustitioq; in dicto oratōni ieiunio helemo-
sinisq; operam dantes: in hec exorabamus verba.

Vlbs Rhodia labefacta: Terremotu.

47

Eterne deus: vnus quidem diuinitate trinus i personis. qui stabilis manēs
 das cuncta moueri. qui celū in principio creasti: qui elementa miro certo
 q3 foedere copulasti. qui hominem rationalem quidem naturam: eterne
 vite capax de terre puluere plasmasi qui vegetabilia sensibilia queq3 etiā animā
 tia cōdidisti: vt his homo a te formatus vteret. sic quoq3 per ea trāsiret: vt demū
 deitatis eterne visione (ad quā creatus est) fruatur. atq3 vero permanētq3 amo
 re: tibi in eternū inhereat. **S**ine tuo scitu: mūdus inferior nō regit. **S**ine tuo nutu
 planete erraticę stelleq3 fixe influentiāz vires nō demittūt. **S**ine tuo placito: ele
 mēta nō simbolizāt 7 vices suas nō mutāt. **S**ine tua prouidētia: impressiōes su
 premo aere. comete: globi ignei. stelle cadentes: ardētes quoq3 lancee nō apparent
Sine tua cognitiōe: medio quidē aere. pluuię grādines nubes fulgura tonitruaq3
 nō gignūtur. **S**ine tua virtute: in infima aeris regione venti vaporesq3 nō cōcreā
 tur. **S**ine tua voluntate: exalationes terrā mouentes in soli ventis nō coalescūt 7
 retinētur. **F**ato nāq3 atq3 ordine dispositiōe quoq3 eterne 7 ineffabilis prouidēcie
 nō temere quidē vt nōnulli falso astruūt. sed summa cū sapiēcia summa cū virtute sum
 ma cū bonitate: regis gubernas atq3 dirigis. **F**atemur clemētissime de⁹: rhodios
 tuas quidē creaturas (ab eo tpe: quo noue **R**ome imperiale tribunal seuisimi et
 rāni formidolosum iugū subiit) ingēcia beneficia gratias presidiaq3 a tua diuina
 pietate excepisse. **Q**uibus indigni eramus: 7 pro quibus nedū gratias referre ve
 rū nec agere facultas est. **T**āta quippe est nostra imbecillitas: vt ad gratiāz actio
 nes digne reddēdas impar cēseatur. **O**cto quidē 7 viginti ānos quo tirānus cru
 delissimus in christianā religionē armis seuit. **R**hodios a nephādisime tirānidis
 seruitute liberaisti. **A**ssidua incurisione (que agros populata est) proteristi: pestilēti
 lidere (qđ nos dudū affecit) cōseruasti. famis molestia ānone quoq3 penuria sub
 leuasti. **A**locuste 7 vermis segetes ac vineas rodentis iactura: liberos reddidisti.
 demū nuper de thurcoz rhodū obsidētiū acerrima aggressiōe oppugnationē atq3
 inuasiōe: tue potentie digito tutatus es. 7 etiā nos pertinaces peccatores ac reos
 ab his terremotis periculis protegis. ineffabilis enim tua misericordiā inenarrabi
 lisq3 tue diuinitatis pietas ac incomphensibilis eterne maiestatis sapiētia nos pater
 ne defendit. **Q**uos certe diligis: castigas. fatemur profecto nos de tātis benefi
 cijs 7 gracijs nō parū ingratos esse. **N**ec vere recognoscim⁹: que a tua clementia
 accepimus 7 indies experimur. **M**eritoq3 plagis virgis discriminibusq3 vapula
 mus: cedimur 7 affligimur. **S**ed suppliciter exorā⁹ pñssime deus ne pdere sinas
 creaturas tuas: tādēq3 eaz misereri digneris. hāc quoq3 turbulētā exalationū ipsi
 onē. **S**opire diluere ac resolvere placeat. ne rhodioz īsula: que tibi pet. que tuo nōi
 dicata: que te laudat exterminū paciat. 7 icole crucis signo (frōte signati 7 pecto
 re) redepti: peāt. verū pro tua clemēcia: per ineffabile admirabile quoq3 diuine pari
 ter 7 humane (in filio tuo naturali ihesu xpo dño nro) inseparabileq3 vnionē atq3
 p assumptionē nature humane: miraculosam quoq3 7 ceptionē ac natiuitatē. p me
 rita acerbissime passionis: quā subire pro nobis peccatoribus xps verus deus 7 ho
 mo dignatus est. **P**er signū viuifice crucis in qua pepēdit: ad intercessionē quoq3
 virginis marie quā colimus veneramurq3: ad pces sancti ioānis baptiste media
 toris dei 7 hominis xpi ihesu precursoris: nri quidē patroni. 7 ceterorū celicolarū
 eterna vita fruētiū supplicationē: dignet tua maiestas nos ab his periculis 7 an
 gustijs ptegere tutari ac defendere. vt versari in laudē tui nōis possim⁹: 7 p virili
 parte gratias tue maiestati (dū vita comes fuerit) agere valeamus. **I**n te quidē
 nostra spes: in te nostra salus in te nostra protectio: in te presidū 7 verū refugium.
Ad te creatorē oīm 7 nature dominū (qui rerū naturalū habenas tenes: easq3 p
 tuo nutu relaxas 7 cohibes) supplices: ore cōfessi 7 corde cōriti confugimus. **Q**ui
 viuas 7 regnas deus in seculorū secula. **A**men.

Obitus magni Thuri.

I gaudium mente conceptum calamus describeret: et
lingua cordis leticiam explicaret: hodiernus profecto
dies attulit: quod principum deaurata palatia. conspi-
cua presidum tribunalia: strepentia vulgi compita. io-
cundissimo rumore compleret: ac eleganti litterarum ca-
ractere codices depingeret. Quamvis enim id mune-
ris humano quidem ingenio negatum sit: pro virili tamen
parte nitendum est dicere. que decori que honori rei-
publice conueniunt: solamen iubilationemque afferunt.
Quantum enim gens christicola redeptori nostro ihe-
su christo sit obnoxia: nedum promere verum nec vix
intelligere possumus cum crucis tormento quo crudeliter affectus est: eterna morte
nos redimerit atque liberarit. Gratia quidem hec innensa: nullique muneri conferen-
da. Post eam enim etate nostra nuper quidem lugubri deflenda miserandaque: nunc
vero preconis et publico plausu magis ornata. beneficii opimis thesauris hono-
ribus potentisque: prestantius melius atque iocundius: deus nobis illo prestitit nullum
Ecce enim non sine dei pietate: ac diuino nutu cui omnia subsunt. pestiferum chri-
stianorum vulnus sanatum: vorax incendium extinctum. edacem draconem: al-
terum mahumetem. vniuersum Crucis et huiusce ordinis militaris (Qui ipso signo
redemptus existit) Orthodoxorumque fidei acerrimum hostem: suffocatum videmus.
Basilisus est quidem infernus (ad quem prestitus erat) perditum sodalis aduentu: quem
inferi magno quidem plausu (si hos putamus qua piam affici leticia) venientem
exceperunt. Merito enim truculentissima mansio hec confusionis eterne: nephan-
dissimo tyranno debetur. qui tot paruulorum animas perdidit: quos ad fidei abne-
gationem compulsi. et cecitate ducti: ad inferos descenderunt. qui tot sacras virgi-
nes deo dicatas: diuinis obsequiis abdicauit. qui tot nobiles virgines prostituit: qui
tot castissimas matronas sedauit: qui tot adolescentes. iuuenes. senes. decrepitos
que trucidauit: qui tot sanctorum reliquias prophanauit. qui tot catholica phana de-
uotaque cenobia: horrido mahumete secte ritu polluit. qui tot sancta matrimonia
soluit: grauidas mulieres abortiuum ob senectutem facere coegit. qui patrimonium absorbit
qui tot regna. tot principatus: tot urbes deleuit oppressit occupauitque. qui imperia-
lem urbem quidem preclaram Constantinopolim: sue ditionis fecit. ubi queque cru-
delitatis genera (masculorum concubitus homicidia sortilegia superstitiones de-
monum atque inuocationes: rapinas crapulas ebrietatesque. nulla lege nulla ratione
nulla etiam equitate utentes: sed singulari ac pertinaci insania) exercuit. qui dies noctes
que malis imbutus: quippiam dignum non cogitauit. quinimmo spurcitia feditate
atque crudelitate plenus: in alienos namque ac suos seuire non desinit. Quis scelerum
genera percurrere possit: que hoc portentum damnato animo commisit? quis talia
faudo: temperet a lacrimis? horrescit quidem animus: heret lingua palato: rubor
ora suffundit: pallidaque labia contremiscunt. vix quoque lacrimas contineo: cum hec
tam feda tam turpia tam seua. in nobilium virosum principisque perillustri cetu re-
ferre cogor: verum danda est venia sermoni. qui secundum platonis sententiam: re-
bus est accommodandus. Quis penarum genera excogitabit? quis aptum huic scelesto
viro apud inferos locum repire poterit? ut debitas penas: crudelis anima eternaliter

luat. **A**lter quidem lucifer alter mahumetes: alter antichristus censetur. **A**rbiteramur enim tam scelestum tam feudum tam seuum cadauer: terram intra sua viscera minime continuisse. sed amplissimo hyatu debiscentem precordiis apertis ad centrum demisisse: et in damnatorum perpetuum cahos deiecisse. cuius fetor ipsum etiam infernum inficit: et damnatorum supplicia grauiora reddit. **C**irca enim dies sui excelsus in asia rhodo insulisque adiacentibus: frequētes terremotus editi sunt. duo presertim velocissimi: qui adeo ingentes et horrendi fuere ut plura castella: arces palaciaque prostrata sint. **I**psam quoque mare eleuatum supra decem pedes: riparum limites exiuit. et illico in ymum refluens: tot pedes quot subleuatum est subsidit. deumque fluru suo: ad equalitatem ductum est. **T**anta quippe fuit exaltationis copia atque velocitas intra terre cavernas conclusa: ut sepcies terram acriter percussit. et repentino exitu mare commouit: eoque ingens admiratio rhodiorum animos inaccessit. **R**es quidem memoratu digna: nec iam pridem ab rhodijs visa que licet publicis principibus hereat: quippiam tamen protendere solet. **N**unc enim diem letum dicunt superni ciues: celicoleque eterna beatitudine fruētes. **I**ntelligunt quippe orthodoxe fidei inimicum acerrimum christianorumque persecutorem. viuifice crucis et ordinis crucigerorum assiduum hostem: meritis penas luentem. **I**n eoque diuinam iusticiam relucere conspicientes: immenso afficiuntur gaudio. quemadmodum enim iusti pro exceptione fidelium exultant: ita iniqui malorum damnationem non egre ferunt. **S**unt enim eterne voluntati conformes: quodque sapientie iusticieque diuine placet ipsos non paruo afficit gaudio. **S**i ergo illustrissime princeps et preclarissimi viri incliti ordinis hierosolymorum: quorum signum nobile. crux viuifica redemptionis existit. **M**agister ductor et moderator vosque splendidissimi precellentesque viri consulares et spectantissimi ciues corporum mole liberi spiritus: perniciosissimi hostis interitu iubilant. quos dum viueret: persequi malis afficere ac molestare nequiuit quanto magis terreni homines (potentatus et ditiones possidentes) eaque crudelis hostis morte: letari debent. quos dum spiritus alit artus: capitali inextorabili odio persequutus est. pressit atque deuorauit. **N**unc quidem: alterum sillam alterum marium: alterum Neronem. alterum dyocletianum: ymmo his crudeliores. **I**lli enim in corpora seuiiciam exercuerunt: hic et in animas desecuit. orbem petisse non ambigimus qui paulo ante tanto conatu in christicolos seuebat: arma crudelissima exercebat. etiam catholicam persequabatur ecclesiam: et ordinem cruciferorum militum infestabat. **H**oc unum prestans quidem confecit: non suo arbitrio et voluntatis bonitate sed ex eius malicia atque seuiicia. **I**llud bonum elicit diuina sapientia coronam fidelicet martirij. **Q**uis christianos in fide perseverantes: ac mahumeteam sectam respuentes (quos gladio cedit: qui modo martirij laurea ornati apud celestes viuunt ciues) recensere poterit? **N**on tamen ea mente egit: ut bonum operaretur. sed potius ut crudelitatem exerceeret: et christianos perderet. **P**oterit hic quippe quandoque dicere: dum danda est operum ratio. **N**on sunt quos aliquando habui in derisum: cum animas christicolarum quos persequutus est dignoscet eterna beatitudine fruētes. **S**i enim sapientissime princeps: ac prestantissimi domini celebresque viri qui me de tanta re: non quidem digna verba proloquentem auditis totus orbis istiusmodi hostis excessum tanto plausu gaudioque prosequitur: cum orientis et occidentis dominandi libidine accensus persecutorem euertum conspiciat: potissime profecto id gaudio esse debet europam habitantibus: quam tanta strage seuiiciaque sedauit violauit oppressit ac deturpauit. **I**n ea enim: regna dominatus et potentatus occupauit. et nuper italiam orbis quidem vmbiculum attigit: sedemque

in pedis calce ydrunto vrbe collocavit. quid futurum erat: si non occubisset tyrā
 nus. deus enim scit. **N**ā vērū nimia quidē deus texit caligine. nec homini cogno
 scere datum est: sed pro humana coniectura mali quidem presagium extitit. **D**um
 enim quisq; privatis affectibus blanditur: et obsequi studet. res publica deseritur: et
 tamq; vidua contemnitur. **P**arvipenderunt europe nobilissimi ornatissimi fortissi
 mi ditissimi ac frequentissimi incole hostem iam pridem imminentem: quilibet vi
 cinorum viribus negotium commisit. sperans si propinquius ageret: se hostem fa
 cile propulsaturum. **N**ec adverterunt vires acquirere eundo: et semper rerum
 successu potentiorē effici. atq; terrorem: aliene inexpecteq; genti incuti. quod cū
 humanum genus: silentio preteriret. deus (de supernis cuncta prospiciens et pro
 videns) conditioni humane compaciens: acerbissimum hostem crudelissimum ty
 rannum seuissimumq; draconem occidi permisit. ne virus hoc pestiferum: ulterius
 progrediretur. **J**ubilent itaq; ac letentur exultentq; europe prestantissimi incole:
 qui capitalem insperato perdidērūt hostem. q; magna admodum oportunitas
 et occasio oblata est (que perditā sunt) recuperādi: si modo vnanimes fuerint. **S**i
 igitur cuncti mortales: hostis potentissimi ditissimi ac crudelissimi necem gratam
 suscipiant. q; tam prestans bonum a clementissimo deo concessum est: hostemq; se
 uissimum perdidērunt. **P**uius quidem exultationis palma rhodijs imprimis debe
 tur: qui annos octo et viginti (quo imperialis vrbs magni constantini expugnata
 est) cum thurco orthodoxe fidei inimico vivifice crucis militumq; hierosolymorū
 signaculi hoste acerrimo bellum gerentibus. nec vrbes nec oppida nec insulas per
 didere: nec sub iugum missi vectigal capiti impositum est. q; quatuor quidem va
 lidissimas classes et exercitus ipsos oppugnātes inimicus destinaverit: quibus sem
 per occubuit prostratus est et ignominiam reportavit. **N**uper quoq; potentissimā
 acerrimāq; oppugnationem propulantes: divino presidio glorioli victores evase
 re. **I**n qua precellentissimus magister et princeps noster **P**etrus d'auvesson: qui fi
 de machabeus. fortitudine: samson. prudentia: catho. felici rerū successu: **Q**uintilian⁹
 metellus. militari astucia: hanibal. victorie gloria: **V**ulius cesar alter censei potest
 Celeberrimus quidem athleta: et fidei fortissimus commilito evasit. **C**eteriq; eius
 sacratissimi ordinis commilitones ac domini senatorij ordinis: fortissimis facinor
 bus illustrantur. ac incole ciuesq; egregia opera adhibita: prestātes habētur. **D**is
 itaq; bellis aggressionibusq; mutuis truculentissimus hostis cruce victus succubuit
 et ordini cruciferorum semper cessit. **I**mmensa clemencia: **D** inscrutabilis dei sa
 piencia **D** iusticia diuina. **Q**uis enim est tāto intellectus acumine peditus: vt di
 iudicare possit. **C**ur mahumetes adhuc adolescens rerū inexpertus. gloriosam ce
 lebrēq; sedē imperialē constantinopoli expugnauit. **I**mperijq; trapeziorū occu
 parit: regna potentissima. vrbes preclaras insulasq; ac munitissima loca: suo subie
 cerit imperio. **P**ostremo quidē victorijs tumescens: artē militārē callens. pristinis
 triumphis auctus: potentissimusq; effectus. nedū rhodiorū clarā quidem vrbe: sed
 ne quidē huiusce ordinis cruce signatorū opidū sue ditionis facere potuerit. **N**on
 enim absq; dei alto iudicio profunda q; sapientia: factū id censetur. **N**usillū profe
 cto imperium: tā voraci draconi finitū ymmo continuū. inter tot bellorū incen
 dia: illesum purū inuiolatūq; permansit. **C**ūq; iterato rhodiorū vrbe (prout con
 stāti fama exploratū habemus) oppugnare his diebus decreuisset: machinasq; nu
 merosissimas et impetuossimas fundi iussisset classemq; et exercitū parasset. traie
 cto tracio bosphoro in bithiniam transiit: vt in liciam loca plana et salubres con
 ualles petat. vbi castra collocet: operiens menū rhodie vrbs per oppugnationem

ruinam. qua peracta: omni potentatu urbem inuadat. sic mente inflatus timidus
furibundusqz: ignominia praeiuncte repulse affectus. cum bithiniam peragraret: mor-
tis stimulus repente eum inuasit. quo grauitus pressus: successore prius nominato.
rhodum rabido quidem ore ter execratus: animam euomit. que mox in tartara de-
scendens: cum altero mahumete suo ductore eternum supplicium passura est. **Sa-**
pientissimus enim deus: ut gloriam victoriae ac crucis inimici interitus ordini cru-
ciferorum preberet ab eis potissime: superari (qui redempti signo sunt: quod sibi
summe exolum fuit) permisit. procedenti quippe contra rhodios cruce signatos:
mahumeti thurcorum regi. angelum obuiam misit deus: qui signo viuifice crucis
eundem die qua eius celebritas quinto nonas mayas colitur contriuit occidit atqz
peremit. **Q**uemadmodum enim magnus constantinus: in crucis signo barbaros fi-
dei hostes vicit prostravit ac deleuit. sic rhodij crucigeri: in hoc signo semp de ho-
ste victoriam reportarunt. **E**t quemadmodum a crucifixo sancti mercurij resurgen-
tis ministerio **I**ulianus apostata suffossus palam est: sic crucis persecutor mahu-
metes ab angelo signo crucis necatus est. **M**irabile quidem dictum: iocundum tamen auditum
qui crucis signum infensum habuit: a crucis signo peremptus est. **E**oqz ipso die: quo
machina thurcensis in turrum sancti nicolai globum saxum torisit. vii. kalendas vide-
licet **I**unij: huius necis exploratum nuncium exceperunt rhodij. **Q**uod celebre facit?
Quod grande miraculum. **Q**uod clarum munus: a deo prestitum. pulillus principa-
tus: pauci cruce signati. tantiqz hostis collatione tenues: ac insula modica conclusi.
ignominia thurcum sedarunt: eiusqz famam extinxerunt. ut victus pressus et rabie ple-
nus: ab rhodijs pullatus. ac paulo post e vita (dolore affectus) excesserit: et ad in-
feros usqz descenderit. **D**iuina pietas: **D**iuina maiestas. **D**iuina clementia:
tibi laus tibi gloria tibiqz gratiarum actio debetur. **V**oluit quippe altitudo diuiciaz
in paucorum cruciferorum dominatu miraculum praece gentis hebraee demonstrare.
ne quis pensaret magnas vires et preualidos conatus: ad tantam potentiam sub-
uertendam necessarios esse. dummodo faciant homines: quod in eis situm est. **D**e-
um in deum spem reponentes: unanimi voluntate in hostes ruant. aperte quidem vi-
demus: si ingrati deo non sumus. diuinam sapientiam finem tante tyrannidi impo-
nisse: flagellumqz ad nonnullorum supplicium paratum fregisse. sed qui parentum suorumqz
delictorum reatu flagellandi erant: penas temporaliter luisse. **E**tate quidem no-
stra oblata euadens occasio est. qua perditam gratiam multiplicia regna. insulasqz re-
cuperare et fidei catholice vendicare possit gens christiana. **I**nterijt profecto: ma-
homete hostis iniquior mihridate: qui vna epistola octuaginta milia ciuium rhoma-
norum in asia trucidauit. **S**euior **I**uliano apostata: qui (relicta orthodoxa fide) christi
anos acriter persecutus est. in fidem catholicam perniciosior: cui magnus et pusillus
sue ditionis irrefragabiliter parebat. **N**ec erat qui suo auderet contradicere arbitrio:
qui aliter faceret. illico damnatus: capite plectitur. **E**o quidem extincto: obedientia
repente perijt. publicum erarium inuasum sublatumqz. comilitones veterani tirones
qz negotiatorum: et hebreorum fortunas diripuerunt. **B**assam: virum quidem prima-
rum trucidarunt. quique maior est ac potentior: in minores seuit. mutuas predas:
in se exercetes. **N**ulla profecto obedientia: nulla ratio: nulla negociatio: nulla policia
nulla equitas. in asia grecia et ceteris eius tyranni prouincijs: turbata sunt omnia.
Duo quidem germani: de occupanda **C**onstantinopoli contendunt. vnus est in asia:
orientalium et persarum viribus adherens. **A**lter fauore comilitonum ad id anhe-
lat: distrabuntur voluntates atqz arbitria. hunc petunt hi. illi illum affectant des-
derantqz. **R**eliquit quoqz nepotes quinqz: qui ad occupandas ditionum portiones

aspirant hereditatis porciunculam: quisq; affectat in suam potestate redigere. Bre-
ci 7 qui xpm colunt: sub iugo tyrannidis degentes. deum implorant: xpianorum
vires prestolantur. si eas viderint cohererunt: 7 ceruices in thurcos erigent. presi-
dioq; erunt: tam sedum imperium fastidiētes. **P** q̄ facile est: incendiū in fomite la-
titans extinguere. **P** q̄ paruis viribus: quis potest nouellum draconem de nouo
q; suscitatum (anteq; viresumat) obtruncare. **P** q̄ leue est: in expertum rudem
q; tirunculum ad principatum anhelantem subuertere. qui si radices firmauerit: ti-
mendū est ne potentius. maiusq; ac deterius q̄ paternum preparat incendium.
Si enī prius q̄ vires acquisiuisset (draco nup̄ euect⁹) ei xpicole arma obiecissent.
profecto constantinopolis vniuersaq; grecia ac tot ditiones deperdite non essent.
quod vnum: Christianam gentem mouere debet. **D**iuisum quidem imperium
haud difficulter occupatur. **D**um enim principes in diuersas partes scinduntur:
facile quidem oppugnatōri succumbunt. **N**on est enim oblata occasio contemnen-
da: parēdum est tempori quod oportunitatem attulit. **S**i enim exercitus terrestris
ex hungaria apparuerit: si classis in egeo pelago helesponto 7 propontide nauiga-
uerit. insignia viuifice crucis pre se ferens ostentāsq;: quātotius dracones ad huc
pulilli fidei viribus allidentur. **P**restolatur oriens europe cruce signatos milites
incolasq; latinos: qui sciunt possuntq; expeditionem facile cōparare dūmodo ve-
lint. **N**ō enim deest quippiam: nisi animorum vnus cōsensus quem futurum haud
dubio speramus. christiani quidem sunt: zelo fidei glorieq; cupidine accensi. pisco-
rum virorum: preclarissimorum quidem vestigijs (quos antiquitas ob clara faci-
nora tantis predicat preconijs) persuasi atq; inducti. **A**dsit velim. **M**agnus con-
stātinus: qui signo crucis vicere solitus est. **A**dsint theodosii: qui ardore fidei com-
moti hostes prostrabant. **A**dsit heraclius: qui crucis lignum vendicatum hūme-
ris deportauit. **A**dsit alter fidei athleta karolus magnus: qui tot ānos pro fide pu-
gnauit 7 tam gloriosas adeptus est victorias. **A**dsit fidei fortissimus pugnator go-
defridus de bullono: qui vendito patrimonio vniuersoq; censu effuso cum immen-
so exercitu asiam expugnauit. 7 sepulchrum domini nostri ihesu xpi: ditionis fecit
xpianorum. **S**uscitetur eorū aliquis: aut eorū per similes euadat. qui infensissimos
fomites 7 educatos dracones extinguat comprimat 7 conterat. quo clarissimo q̄-
dem facinore: premium eternum famamq; celeberrimam perpetuo consequetur.
Vniuersaq; posteritas: eius laudes predicabit. **Q**uid enim optatius quid melius
7 quid iocundius: q̄ pro fide pugnare: in qua si quis occubuerit: martiri corona
premiatur: aurāq; populari: quam multi gentiles appetuerunt (pro qua etiam so-
la: mortem oppetere non dubitarunt) cum clari redderentur. **I**mmortalem deum
clementissimumq; suppliciter exoremus: vt quempiā suscitare illuminareq; digne-
tur. qui perniciosam seuissimamq; atq; monstruosam othumanorum familiā (ex
qua tot serpētes venena 7 persecutores oriuntur) pessundet destruat proorsusq;
deleat. vt flagitiosissima familia extincta: aurea secula videamus. atq; xpi vexilla
per vniuersam asiam volitantia videre mereamur. **B**audeamus itaq; omnes in
domino diem festum celebrantes dñi nostri ihesu xpi: qui beate marie virginis ei⁹
genitricis. ac sancti **J**oannis **B**aptiste precursoris (ordinis cruciferozū patroni)
intercessione. sue quidem potentie ac victorie signo viuifica cruce fetidissimū ser-
pentem contriuit. **B**audeat in primis clara rhodus: rideat hic situs amenissimus.
Letetur insula solis suauissima: aere saluberrima 7 libera tyrānide. que signo cru-
cis redimita: hostis victoria ac necis gloria conspicitur ornata.

Zyzymus cum nonnullis thurcis equitans.

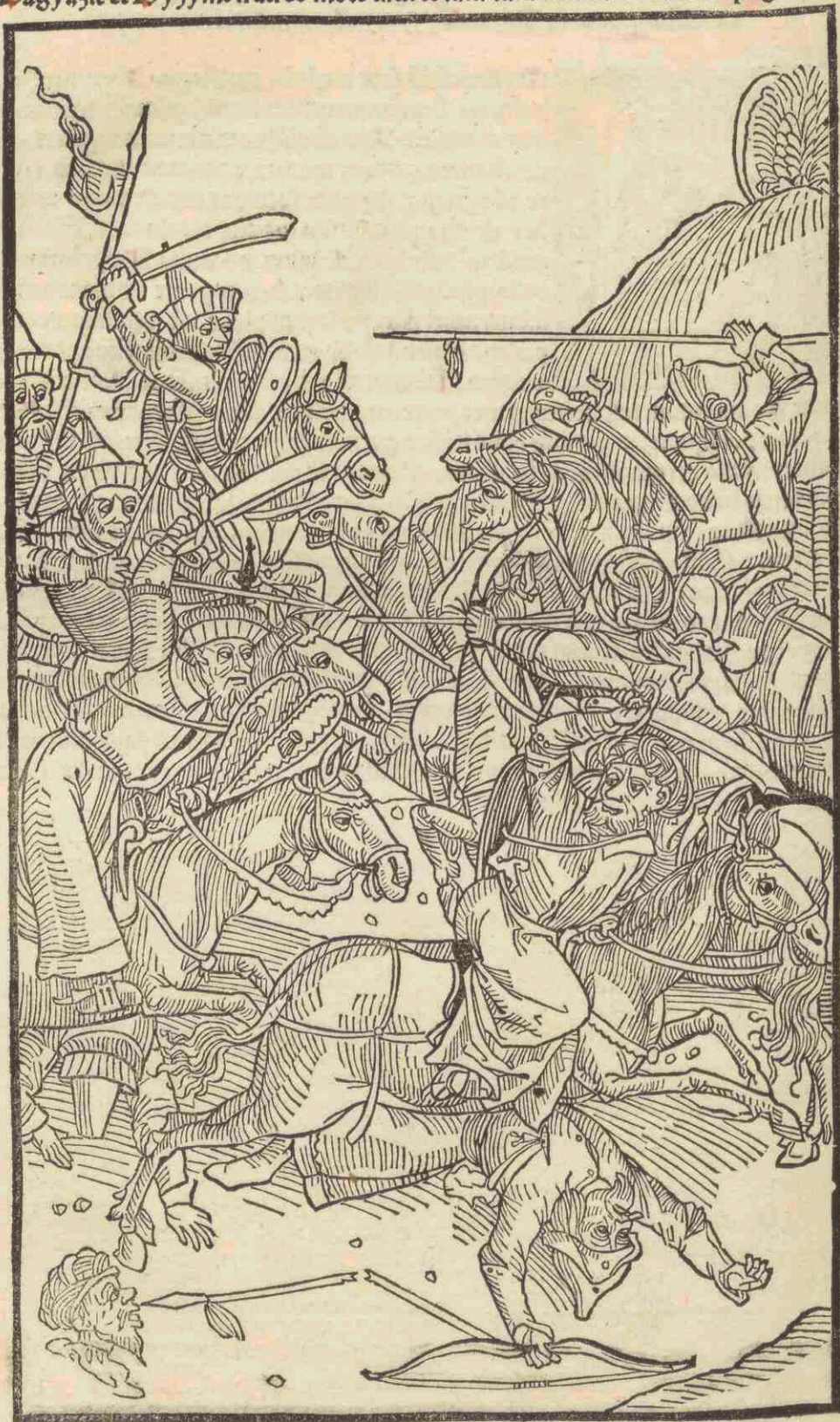

Guillelmi Laomsin: Galli: Belge: Duacii: Rhodiorum vice
cancellarij: de casu Regis Zyzymy: Commentarium incipit.

Non inioctū fore crediderim: Regis Zyzymy (ma-
hometis thurcorum tyranni nati) casum litterario or-
dini mandare. Res est quippe memoratu digna: et que
christianam gentem mouere et deuotas mentes erige-
re ad egregia obeunda facinora debuit et que reipub-
lice christianorum: non modice conducunt. Fratrum
quidem dissidium Ciuium discordia Populorumq;
bella: preclaras sepius vrbes regna et impia maxima
subuertunt. Exemplorum plena est vetustas: nec enī
presens etas hac labe caruit. Sensit olim hoc pestiferū
vulnus: Athenarū vrbs sapientissima. Nec aliter ce-
cidit Romanorum respublica: donec patres mutuis cladibus sese conficiunt. Con-
stantinopolis quoq; imperium etate nostra germanorum dissidio interiit: et thurco-
rum tyranno ceruicem submisit. Nemo est certe qui nesciat: quantas vires discor-
die virus habeat: qua imbuta et affecta queq; haud dubio labuntur ruunt atq; oc-
cidunt. Que cum ita sint affirmare ausim: per oblatam quidem tempestate nostra
fraterni dissidij occasionem. Torpentem quemq; ac somnolētum excitatum iri: vt
strictis gladijs christiani in fidei hostes animum vigiles conuertant. Quos profe-
cto bisancij excidij grece clades: regnorū euersio Calcidis euboee direptio ydrū
tiq; expugnatio: thurcorum regis repentina mors non mouit. Pos natorum tyrā-
ni discordia: et scorpiunculi ad rhodios cōfugium: ad vindicandū vulnus impelle-
re suadere ac inducere non immerito debet. Rem igitur que audientes afficiat leti-
cia: et ad spem preclara diebus nostris audendi erigat. narraturus paulo altius re-
petentes: ab genitoris nephādorū tironculorum morte ordiar. vt inde sumā ini-
tium: vnde dissidij causa oritur.

Bagyazit et **Z**yzymi fratres more thurcorum cum nonnullis thurcis pugnantes

¶ Bagyazit ⁊ Zyzymy Regum contrarie factiones.

Mahumetes thurcorum princeps: octo ⁊ quinquaginta annos nactus. Postq̃ tri-
ginta imperasset annos: quo tempore vrbes regna ditiones potentissimas subegit.
Postremo rhodiorū armis cedens: animo ignominia affecto consternatus vita
repente excessit. **D**is enim liberos superstites reliquit duos: **B**agyazit ⁊ **Z**yzymy
reges. Qui vt ex ephebis excessere: viuo patre prouincijs prefecti: loco diluncti:
quietam ducunt vitam. nec imperio impliciti: nec publicis curis intenti: priuata p
uincia: dum viueret pater vterq̃ contentus fuit. **I**ussu patris (fraternas insidias
formidantis) non plus q̃ semel sese conspexere: mutuisq̃ vsi sunt fratres amplexi-
bus. **C**ur quippe barbarus vafro coniectat ingenio **B**ermanorū dissidium: quod
Barbaras gentes (vt peculiare venenum) in principatus adeptione plerumq̃
afficit **B**agyazit quem yldrimy vocant quod fulgur latine sonat: maior quidem
natus: in papblagonia: ad euxini maris littora torpens. **S**ardanapali mores imita-
tus: mollem ducit vitam. **Z**yzymy qui amor interpretatur: yconie antique quidē
vrbis licaonie sedem habuit. modo venatio: modo thermis. modo flumialis aque
immersionibus exercendis: modo comestationibus intendens. iuueniliterq̃ lasci-
uiens: eum agit lubricum. **P**atris aut̃ repentino excessu passim vulgato: loco sese
raptim vterq̃ mouit. **A**rbitratus: qui constantinopolim prior vendicet imperiali
solio: ac regia gaza potiturum. **A**pud constantinopolim sub id tempus: comilitonū
factio bina nascitur. **B**agyazit quidam: **Z**yzymy alij in regem accersunt vocant
petuntq̃. **D**um basiarum primatumq̃ studia ac satellitum mētes in varias scin-
duntur factiones: paterni erarij portio prede patuit. **F**luctuante quidē regno cruen-
tis sese persequuntur gladijs: ⁊ ex basijs vnus occiditur. **I**nterea **A**chmat basia
ydronti expugnator artem militarem callens: magno animo vir manuq̃ prom-
ptus. mentem ad clarioza voluens: contempta preda **B**agyaziticam factionem se-
quitur. **I**s quippe callido fretus ingenio ad seditiones ortas sedandas et turbulē-
tum rerum statum pacandum audax: irarum minarumq̃ plenus in propatulo cō-
stitutus. valida **B**agyazitarum manu succinctus vnum ex **B**agyazit liberis (nā
ei plures sunt nati) octauum ⁊ decimum agentem annum: ignobili vulgo osten-
tans ⁊ proferens patrem regem appellat. **R**egio tribunali adolescentem locat: do-
nec venerit genitor qui dyadematis gubernacula teneat. **D**um hec agūtur: bisan-
ciorumq̃ mentes (vt rerum turbulento statu contingit) sollicitę anxieq̃ pendent
Bagyazit per euxinum mare paucis triremibus ad hoc paratis vectus: constanti-
nopolim appulit. vbi cum ingenti **B**agyazitarum plausu exceptus: **R**ex ⁊ impera-
tor consalutatur **R**egieq̃ gaze potitur. **Z**yzymite vero attoniti stupidi ⁊ pauidi
silent: ac dolorem dissimulant conceptum victoris seuum quidē gladium formi-
dantes. **R**ex vero **Z**yzymy cui per licaoniam bithiniamq̃ terrestre faciundum
iter est paululum moratus: affectato frustratur principatu. **A**llectus tamen sue fa-
ctionis clandestino hortatu spe potiundi regni: prusiam veterē quidē **R**egia ere-
cto anio ire pergit. exercituq̃ pacto: germanū in certamē vocat. **C**oniectat enī nō
dū fratris firmatū esse iperū: ac ibecilles anios in aduersaz partem mouere facile
posse. **D**ū germanos turbulēta fatigat seditio: ali⁹ **B**agyazit fili⁹ quatuor ⁊ decē
annos nactus fugam animo destinat. **I**s est eleganti forma. pubes: quem (plus q̃
fert etas) morum grauitas ⁊ ingenium ornat. cariaz quoq̃ ⁊ liciā quo mahume-
te aura vestiente etherea basiarum consilio functus regebat. **T**imet enim patrum
regnum affectatē **Z**yzymy valido exercitu succinctum iam iam sibi imminētē

ne per insidias aut vi interceptum occidat. **I**d certe mortalium genus: domestico sanguini (dum de regno cōtenditur) parcere nescit. **M**ente proponit adolescens: pernicious equis ad fugam destinatis: rhodiorū opidum (quod sancto petro apostolo dicatum est et in halicarnaso qui carie portio est sitū) petere. Rhodiorūq; fidei se credere. **M**agister autē solertia peditus adolescentuli fugam mente coniectans: destinat regium excipere natū. **S**ed dum animo dubius est **R**egulus: et hesitat: quo pacto terrestre iter quo ad opidum sancti petri eūdem erat tutus ageret: ne forte in zyzymytice factionis incideret manus. oneraria navis carie littora apulit: apud que tenellus princeps tremebundus degebat. **P**acto vectigali: fide accepta. nauim conscendit: et in calipolim migrat: fama est non obscura: hac via discrimen vitasse. **Q**uidā autem in prouincia deliquisse: equis ad fugam si fors tulisset paratis: et cum patris rebus desperatis proflus discessisset: bilancium terre stre agens iter quātorius petiisse. **S**ub id tempus zyzymy cum exercitus procedē prius sibi vendicat: a quibus auri pōdus seu amore seu timore (quod potius crediderim) extorquet. **B**agyazit summe rerum cum vigilantia intendit: ne asia imperij haud contemnenda portio fratri pareat. **A**chmat basia consilio pollens principis exercitum in asiam per propontidem traiciēs: zyzymy copiis vires opponit. **P**restantior quippe est ac robustior traciū asiatico exercitu: nam europe incole. et animo audatiores: et corpore validiores ad subeunda pericula putantur. **A**siaci eūm molles et imbecilli animo semp habiti sunt: quamuis paucillum freti eos disiungat. **D**ucis etiam achmat **A**rtis militaris pericia magnanimitas et fortitudo: terrore fuit.

Zyzymus equitans cum quibusdam Thureis more fugientis.

Rex **Z**yzymy **I**herusalem ire pergit.

Zyzymy itaqz hunc sentiens in eum apparatus: suis non satis fidens viribus ⁊ armorum industria. a prussis discedens: propere peragrata minori asia quadringēta factionis zyzymitice satellitibus comitatus syriam intrans hierosolimā ire pergit. vbi **S**alomonis templum (quod mahumetei magnopere colunt) reuisit: illic supplex in hunc orat modum.

Oratio **Z**yzymy ad deum

Deus: cui nuda sunt omnia vides germani prauitatem: que me (quemadmodum fortunis spoliavit) vita priuare molitur. tuū est: iniurias vlisci. **I**nuitus certe arma sumpti: regie ditionis portionem pro iure petij. qua frustratus: profugus factus sum. **I**nnocētis supplico causam: tueri digneris. nec sinas fratrem: sanguinolentā manum in germanum exercere non sit precor eius imperium diuturnū: quod tāta crudelitate partum est.

Zyzymy ad **E**gypti regem profugit.

Oratione peracta: inde **A**rabie deserta transiēs magnis itineribus **C**arras ad florentes **E**gyptiorum opes accedit. **S**oldanus egypti rex: profugi aduentu nūciato. preclaros mittit regie aule viros: qui cesareum inuenem pro egyptiorum more exciperent ⁊ ad suum ducerent tribunal. vbi sese reges conspexerunt. **S**alute barbarorum more data. **R**ex **Z**yzymy: his verbis carrarū soldanum alloquitur.

Zyzymus alloquens Souldanum Regem Babilonie et Egipti.

Zyzymy Goldanum alloquitur.

Non latet: Mahumetee legis cultor acerrime. a que originem duxerim: quoue casu huc adueneris. et ius quod in paterno regno: cesareaq3 Gaza Ioueo abunde dignoscis. tuas igitur benignas aures: ne prolixiori sermone obtundam plura repetere in animo non est. Ad te confugi. Regem legis nostre seuerissimum. qui sacra templa Salomonis (quod dei est) et lamecham (quod legislatori nostro dicatum) haud temere possides. ut arbiter: inter germanos (contentendentes de prouinciarum finibus: ac Regia Gaza) diiudices. Ceteris quidem post habitis ad te profugus veni: qui afflictis rebus consuleres. Nec enim detestari satis possum: fratris nebandam atrocitatem. qui mahumetee legis spreta religione: iure gentium contemptui habito. nedum paterno Auitoq3 regno spoliavit: sed nequidem in eius porciunculam me recepit. Auroq3 in suam potestatem redacto: ceca cupiditate fratrum sanguinem sitit. Quid non mortalia pectora cogis: auri sacra fames. Auaricia certe et dominandi libidine allectus: queq3 aggredi enormia frater non formidat. Ne sinas potentissime rex: regios natos mahumetee legis cultores de imperio disceptare. nec mutua cede mahumeteoru sanguinem fundi et in nostri legislatoris contumeliam gladijs strictis mahumeteu confici nomen. Ne (quod verendum est) nostro quidem dissidio: christiani (qui nobis semper infensi sunt) in nos valida conuertant arma. et oblata reru occasione (quod patris memoria partum est) sibi vendicent: demumq3 tuas penetrerit ditiones. Dum enim principes dissident et contrarias in factiones populus fertur: oppugnatore facile cedunt. Tueri non postponas quod colis: fame ymo mahumetis decori consule. Nec causa: non solum othumannidum familiam respicit (que in oriente prestantissima et occiduus formidolosa habetur) verum vniuersos mahumeteos tangit. nam si othumandes per dissidium ruunt: graue quidem vulnus ceteris imminet. Queroz fratris seuiiciam. Queroz germani crudelitatem. Queroz sanguinis atrocitate. Qui ceca mere ductus mahumeteorum rempublicam subvertere conatur. Indoleo priuate calamitati: sed mihi infestior est offensa legislatoris et mahumeteoru discriminem pertimesco quod fore coniecto: et Bagyazit stupido vir ingenio non prospicit. Tueri igitur fortissime rex. Si non meam. si non tuam: at publicam causam necesse est. ne eam deferens: vel irreligiosus vel parum sapiens videaris. qui prophetam negligis nostru: et vulnus non vides pestiferum eminere. Dum dicendi finem fecisset: egipciorum rex sic fatur.

Goldani Responsio.

Idem nobis nota est tui generis sublimitas: nec ignoramus profugi casum. fratris quoq3 seu crudelitas nos non latet. Indoleo tue calamitati germaniq3 damno impudentia. qui sanguinis spreto affectu: extorere vitam te compellit agere. Magno animo conuenit: decet enim regio sanguine natum constantem esse. scelera profecto fratris iura humana pariter et diuina peruerterentis: ultor deum sentiet. Equo animo feras oportet: que fortune sortis cui omnia parerent attulit. Scit enim ipsa rerum imperatrix que deprimit cum vult extollere: mutareq3 vices non ignorat. Que de publico discrimine mahumeteorum clade ac legis violatione presagis: vera predicas obnoxii quidem sumus: ut et publice utilitati consulamus et religioni faueamus. nec tam facile est ut proferas: christianam gentem mahumeteos subigere. Grande quidem

facinus est: et facilius dictum quam factum. laudamus tamen et zelum et prudentiam
 qui futura precogitas. **S**cimus per discordiam rempublicam subverti: sed illud est
 ubi pars utraq; viribus munita: diutius sese mutuis armis conficiunt. **E**t ubi al-
 tera quantoties succumbit: victor rerum potius imperium fouet. nec enim id di-
 cimus: ut arbitri partes recusemus. non deerit pro virili parte temptare: quo inter
 nobilissimos fratres perpetuum feriat foedus. **R**ex his dictis: sermonem silen-
 tio rupit. **C**olloquio finito extorris zyzymy: ad paratas domos soleni pompa dis-
 citur et alimenta prebentur affatim.

Zyzymy equitans cum nonnullis thurcis.

Vyzymy **L**amecham proficiscitur.

Eo apud carras degente: **L**amecham mahumetis edem visendi (propheta quez colant adorandi) iuuenis animū cupido incessit. **S**oldanus enī voluptati obtemperans: peregrinorū ⁊ negociatorum (qui lamecham seu cultus seu mercimoniorū gratia accedunt) expeditionis ducem delegit. **D**estinātū regius iuuenis iter per agit: templum pseudo prophete reuisit. **U**bi supplex ad suū prophetaz preces fundit: in hec verba.

Zyzymy prostratus ante pseudo prophetam Nabumetem apud lamecham.

Oratio Tyzimy ad Mahumetem.

Ne sinas mahumetee legis auctor: per fratris ignauiam seniciam ac immanitatē. cultores tuos: sanguinolenta manu perire. dum enim fraternū petit caput: mahumetei cedibus sternuntur. inaudita ductus rapacitate: paterna ditione me spoliāt. **N**egat vel auxilii paterniq; imperij portunculam impartiri: egentem ac stolidum regio apparatu destitutumq; fratris auaricia me reddit. in tantam quoq; prosiliit insaniam: vt cedem minari non formidet. **C**rudelior hic cayn: seuior quippe **N**erone. qui nedum fortunas vitamq; fratris appetit: sed legis tue cultum peruertit. nostra namq; discordia: cultores interimuntur tui. quibus sublatis: qui te colat nemo erit christianūq; nomen (legi infensum) in tuos cultores: vires exercebit. scis me coactum arma sumpsisse: tua interest ius extorris exulis profugiq; tutari. et si non mea causa: at saltem legis (quam pro cultu seruando facit tua sanctitas) supplex oro: huc peregrinus: cultus magis ratione q̃ priuata causa impulsus veni. meum est preces ad te fundere: ne per nostrū dissidiū mahumetee legi discrimen continet. tuū profecto est: decernere qd̃ lubet. **C**ultu pacto: carras incolumis reuertar.

Tyzimy et Bagyazit foedus inire cōtempnunt.

Interea egiptiorum rex tentat: si fratrum res componere possit. **N**e neuter quidem pactionis limites intrat: nec animi furore pleni concordia recipiunt. **S**ic fit: vt q̃ sanguine vincuntur. si quando dissident: ipsa certe sanguinis vicissitudo insolentiores reddit animos. adeo: vt mutuis odijs alter alteri contēptui reddatur. et quāto arctius eos natura deuincit: tanto vehementius animi quidem prauitas dissiūgit. **C**ontrariorū namq; diuersi sunt effectus. **S**ic quos carnis communio beniuolos: animorum peruersitas insensissimos reddit. **P**restat enim vtriq; rem armis confici. **B**agyazit vt par fuit rerum potitus: fratrem extorrem profugum ac exulem fastidit. **T**yzimy germani ignauiam vinolentiam imbecillitatēq; spernit: cupitq; singulari certamine pugnam finire. id vafro animo cupiens (dum se militū copia imparem conspiciat) fratrem ad duelli certamen (spe frustratus) vocat: quo vel cōmento dissidentes alliciat milites qui mutua cede sese interim non cupiunt. **R**ar⁹ quippe est: qui non velit principū singulari discrimine bella terminari. periculum quoq; alterius: quisq; suo preponit. foenix enim est: qui secus sentit.

Rex Cilicie in Asiam transit.

Dum hic esset rerum status: **C**ilicie rex paternas ditiones repetens exercitiū colligit. a mesopotamiaq; mouens in minorem asiam: quam etas nostra turchiam vocat descendit. vt **C**iliciam a mahumete patre subactā: sue ditionis faciat. **I**s enī **T**yzimy regem litteris et nūcijs sollicitat: vt in pugnam cōtra germanū descēdat. **M**aiora quidē pollicitus: q̃ audeat. **S**perat enī se regij iuuenis fauore: voti fieri compotem. **Q**uidam quoq; prestantes viri: qui **B**agyazit suberant: **T**yzimy vt quantotius festinet hortantur monentq;: facile quidē fuit persuaso persuadere.

Zyzymy et Cilicie Rex pedestres colloquentes.

Rex **Zyzymy** regi **Lilicie** se iungit

His motus adhortationibus: **Zyzymy** statuit in germanū arma conuertere. **C**o-
ceptam regni potiūdi spem: si contra fratres procedat edocet. **G**oldanus egiptioꝝ
rex: regium iuuenem munusculis prosequitur. **I**ta **Zyzymy** aliena incertaqꝫ po-
licatione munitus: **S**iria peragrata ysthmum minoris asie intrans. **L**ilicie regi
iungitur: mutuisqꝫ amplexibus sese consalutant.

Regis **Lilicie** verba ad **Zyzymy**.

Aduenisti tādē: imperatoꝝ **zyzimy** (inquit **Lilicie** rex) spes vnica: quē vt prin-
cipem ⁊ dignū imperatoꝝ colo atqꝫ obseruo: singulariqꝫ affectu prosequor. **B**er-
mani tui tyranni malignitas paterno regno: non secus me qꝫ te spoliare conatur.
Tu magnanime princeps iniuriam vindica: non formido vel pro seruanda liber-
tate mortē oppetere. vt tyrannidis iugum: ab innoxijis ceruicibus excuiatur. **I**n-
dignor profecto: qꝫ **Lilicia** ablata capiti insidiatur meo. sed molestissimū est: te cesa-
reum iuuenem othumannidē cōsilio ingenioqꝫ peditū. tanto principatu spoliātū
cernere: potiusqꝫ vices tuas qꝫ meas desleo. modo adipiscaris quod tuū est: mecū
bene actum esse non ambigo. **A**udaci itaqꝫ animo aggredi non formides fratrem
tyrannum seuissimū totius iuris violatoꝝ: non deero quidē pro virili parte. sed
tibi adherēs: fortunas ⁊ sanguinē expendam. **R**ex autē dictis magis qꝫ factis cla-
rus hec fatus siluit: cui in hanc sententiam respondet **zyzimy**

Responsio **Zyzimy**.

Brata est mihi tua in me obseruantia rex fidissime: nec falleris. victoꝝ enim euar-
dens: nedum paternos lares vendicabis verum non indigno te preficiam regno.
Deus modo fortunet conatus: ⁊ ceptis faueat. hunc enim tyrannum: ad interitū
vsqꝫ persequar. ⁊ si copijs abundet iure tamen preualetur: cui solet deus fauere.
petimus quod nostrum est: tutatur hic nephandus quod suum nō est. **S**i tam stre-
nui qꝫ facundi extitissent reges: regna profecto non perdidissent. at viribus impa-
res ⁊ armorum non satis experti: facile vincuntur.

Zyzimy ⁊ **Lilicie** rex ppe **Larāda** castra locāt: ptra quos **thure**
cū copijs pcedit. simultatesqꝫ: iter **bagyazit** ⁊ **achmat** basia oriūf.

Ena itaqꝫ procedentes planis locis: haud procul a **laranda** ⁊ **yconia** castrameta-
ti sunt. **A**chmat basia (iam hyeme decursa) pro **Bagyazit** arma exercens: castra
yconiam versus locans illic hibernat. **B**agyazit victoꝝ ac pnceps: ex carris fra-
tris discessu nunciato. vbi (que in eum machinantur) cognouit potētatum omnē
relictā europa. in fratrem conuertit: ac duos prepotētes exercitus comparat. **A**lte-
ri **achmat** basiam preficit: ipse in **asiam** ex europa traiciens. alterū exercitū in **prusi-**
orum agris alit: operiēs quid emuli moliātur. **O**te quoqꝫ sunt per id tēpus: inter
Bagyazit ⁊ **achmat** simultates. **S**uspectus nāqꝫ basia: de perfugio ad **Zyzimy**
habetur. **T**hurcoꝝ rex suspiciones dissimulat: vires ⁊ pecunias basie subministrat
quibus exercitum alere possit. vulgatumqꝫ est: basia ad **zyzimy** defecisse. ⁊ literis
solicitalse: vt fratrē quāto posset apparatu adoriret. **N**ec pauci putauere **Bagyazit**
d iij.

subactum iri: haud dubio basia varia voluit animo. dum fratres moribus haud pa-
rum dispares: de imperio contendentes cospicit. et utri vires admonisset: regium solium
conscensurum. Sed priuatam rem magis quam alienam curans ei ad hesit: qui sibi vsui
fore visus est. maluit quippe ignauum: quam furiosum victorem euadere. ut et eius vir-
tus entesceret: et iracundi principis furorem vitaret. expertus quidem est patris inso-
lentiam et quod prestantes viros excandescens interemerit non ignorat. Monet
igitur thurcorum rex castra: ut basie coniungatur. quidam arbitrantur ob simul-
tatem exortam basiam ab eo comprehensum iri. Nec aliam ob causam cum exer-
citu progressum esse. Et longe alia mente agitauit. Senciens enim fratrem aduen-
tare asiaticorumque fallaces in constantesque animos formidans: cum regio appa-
ratu obuiam procedit. paternam quidem gazam quam auaricia congeffit: tunc proditi-
galitas fudit. sic: plerumque contingit. Aurum quod auari insatiabiliter cumulant: pro-
digi temere fundunt. Bagyazit enim quos virtute nequit asiaticorum animos: auro
sibi conciliat. Barbarum genus: aurum multos annos conditum. seu rapacitate ap-
petit: vires subministrant. hunc colunt hunc observant. hunc regem saluant: qui au-
reos prebet nummos. Bagyazit itaque et basia castra iungunt: fama est militum pene
centum milia affuisse. Zyzymy autem et cilicie rex: validissimo germani copiarum apparatu
cognito. Nec militum numero: nec viribus. nec opibus pares: loco cessere. Paulo
antequam thurcorum rex aduentasset fraternus exercitus contra basiam processerat: quam
fugam simulat. ut Zyzymy ad asie interiora trahens: comento fallat. copiasque ad
insidias dispositis: circulum opprimat. a perfuga zyzymy edoctus: dolos vitat. nec
defuit epistolarum commercium: quod foedus suadet percuciendum. germanorum frequen-
tes intercesserunt legationes: ut exploso dissidio pacis leges darentur. Et simultate
insidijs versucia et dolo plena fuere: que dicuntur. Policetur bagyazit. centum milia nu-
mum auri et suppellectilem regio apparatu dignam: pueros virginesque mancipia. quo
tennis fratri se daturum pacta conditione: si extra regni fines degat. Colloquijs cum
ecando: germanum fallere molitur. Zyzymy autem fratris pollicita fastidians: quod ditio-
nis iure cuius portionem petit frustratum se videt. tyrannidem Bagayzit accusans
comilitonum animos interim molire studet. Thurci namque in regiones natos grandi-
ori affectu alliciuntur: observantque et colunt supra modum principem suum. nec audent
regium sanguinem persequi nisi regia domo natus. in propinquum impetum faciat: ver-
bis teritur tempus. ut occupatis aditibus: zyzymy et cilicie rex comprehendatur. do-
los sentientes viribus diffisi: montis tauri iuga (qui orientem versus per ciliciam por-
rigitur) confugiunt. ubi loci natura quoad possunt sese tumentur: euentumque rerum ope-
runtur. Et uterque alia et alia ratione: sue salutis consulere destinat.

Zyzymy ad Rhodios confugere animo destinat.

Rex quippe Zyzymy fratris conspectum respuens: et crudeles sanguinolentasque
manus formidans. ad christianos confugere statuit: multa quidem mente agitans.
unicum tandem in mentem venit remedium: ut rhodios adeat. Accito itaque concilio: his
verbis cilicie regem et milites alloquitur.

Zyzymy alloquitur Cilicie regem et comilitones.

Braue est rerum amantissime comilitonesque mei contra fortunam: que rebus plurimum
imperat conari. Sapientis quoque semper est. habitum: tempus terere aduersis cedere

secundisq; seruare se rebus. nec indubitato discrimini: salutem exponere. Deum
vltorem testor: vt fratris seruiciam (qui meam machinatur cedem) quādoq; vin-
dicet. Iusta quidem mihi causa est: si non regnum saltem eius portionem haud in-
dignam repetere. Nec debuit germanus omnino paternis ditioibus me spoliare
vindicem tanti sceleris deum inuoco. decreui presentū rerum statui cedere: et fra-
tris cecam cupiditatem ac seuam mentis rapacitatem fugere. Rhodiorum quidē
magistrū preclarissimum magnanimumq; principem adire in animo est: qui pruden-
cia consilio ac felici rerum successu peditus. viam aperiet: gressus diriget. rebusq;
afflictis: prudenter consulet. Nec enim verebor: cruce signatos adire: qui licet legi
nostre sint insensissimi. othumannidem tamen scimus non contempturos: sed cum
tāq; generosos animos iniuriarū oblitos fauore prosequi non spernēt. Quod ma-
humeteor manu adipisci nequeo: christianorū viribus assequuturū spero. Postq;
sic fors tulit: et principum nostrorū ignauia facere me compellit. qui fratris tyrāni-
dem: quandoq; experiantur: deum precor: cum ipsam orientem retundere floripē-
derunt. potuit quidem fomes malorū oriens facile extingui: qui si adoleuerit cete-
rorum regias inflamabit: bono animo sitis: rex atq; cōmiliones. Statui rerum or-
dini discedere: cedite et vos ac prosperis seruate. hec enim meminisse: quandoq; in-
uabit. vestre quidem fidei non erimus inmemores: que nos vobis perpetuo de-
uinxit euo. Loquente rege Zyzymy: qui aderant vix vnus comperitur qui lacri-
mas singultus ac eiulationes contineat. indolent profecto regū adolescentis cala-
mitati: qui amplissima domo natus. regio nuper ornato pollens: tam insperato eo
deiectus sit. vt paulo ante regium solium: vix conscendens extorris profugus exul
disparis cultus gentes vel insensissimas: per maris fluctus seuisimā nature partē
adire in presentia cogitur. Principis iussu: se continent omnes. Portatur iterum:
vt bono sint animo. dūmodo vitam seruet deus: sperat quantotius sibi ac eis bene
consultum iri. Cum finem dicendi Zyzymy fecisset: acclamauere cuncti. Nobilis
sime rex: vnica spes nostra vt sit felix faustumq; tuum ad rhodios (fortissimos feli-
cissimosq; athletas) confugium: immortalē precamur. vocem: dolor statim rescin-
dit. Tunc cilicie rex ac optimus quisq; mente agitat: qua via vitam tuteatur: vidē-
namq; hostem iamā imminentem: cui impares censentur. quare aut parendum
tyranno: aut bello succumbendū est. prestat igitur sese victori dedere: vt vita sit in
dubio magis q̄ armorū furori se obicere: in quo mors haud incerta futura est. fu-
ge nāq; nec victorie dabatur spes vlla: gladio pereundū erat. Si deditionem sub
missa ceruice temptarent: vitam se posse consequi sperant.

Zyzymy Rex legatos mittit Rhodum.

Mittit itaq; rex Zyzymy Rhodum legatos: ad quos prius literas dederat. sed
nūcium terrestre iter agentem: regis Bagyzit milices intercipiunt. Legati Cili-
cie littoribus rhodiam birrenum casu repertam conscendunt: rhodumq; nauigant
Interea nauigium apud ea littora stationem habens: Zyzymy conducit. vt si ca-
lus exegerit: repente eo conscenso saluti quoquo modo consulat. Legati vbi rho-
dum appulerunt: iussu equitum magistrī Petri Daubusson senatu coacto in hanc
loquuntur sententiam.

Magister cum Baiulis et prioribus: et ante eum oratores more thurcorum induti

Oratio legatorum in senatu Rhodiorum.

Precellentissime princeps et magister: **P**restantissimiq; equites. **N**obilissimus a
dolescens ac sublimi loco natus **Z**yzymy rex: othumannides **P**aximi regis ne-
pos. **S**plendidissimi imperatoris filius: ac potentissimi tyranni germanus. aduer-
sis rebus ad tempus cedens: cupit ad te sapientissimum principem et victoriosissi-
mum magistrum. vosq; fortissimos athletas: confugere. quorū prudentia consilio at-
q; ope: rebus afflictis mederi possit. Quā p̄pere mittendam classem esse petit: que
ipsum excipiens **R**hodum debebat. fidemq; publicam implozat: qua tutus in ve-
stram ditionem pateat aditus. hoc loco referre non libet: que vestros quidem pre-
stantissimos animos persuadeant. ut regium adolescentē: non reiciatis. **N**obiles
viri estis: et multa predicti prudentia. satis superq; intelligitis: quanti ponderis exi-
stāt postulata et quot vel quales fructus inde excerpi poterint. **S**cimus enim vos
preclarissimos viros armis asuetos: res magis q̄ verba impellere: quare prolixio-
ri sermone suavisimas aures non obtundemus. **P**otentissimū regis natū: ad vos
accedentem (licet profugum) ne floccipendatis. **I**ndecorum enim esset: asillum
regi claudere. quod vel homoncijs: et pusillis semper patuit. **C**elebre quidē est ve-
strum (apud exterarū nationes) nomen: qđ et caucalos montes transcēdit et indos
penetravit. qđ armis vim repellere non ignorat: et profugos fouere asilo tutissimo
non fastidit generosus vester animus. **L**ittere in senatu recitate: idem postulant.

Senatus Consultum.

Legatis curia exclusis: magister patres quoq; de re consultant et multa mēte agi-
tant. quē modo suadent: ut regem **Z**yzymy excipiant. modo: ut reiciant impellūt
Tandem ex rationū controuersijs (seu ex calculorū collisione ignea scintilla) vna
resultat sententia: decernūtq; regem excipiendū alendum atq; fouendū: qđ eiusce-
uentus occasio christiane religioni profutura sit. **I**ntromissis legatis: senatus con-
sultū editur. actio gratijs: petūt. ut res quātorius parēt: ne mora discriminē afferat.

Mavis Religionis rhodiorum et magistri zyzymum deferentes.

¶ Classis paratur: et Ciliciam navigat ad Tyzimy deuehendum.

Oneraria igitur nauis triremes: nauigiaq; paratur. prefectus insignis eques de signatur: qui classe conscensa clara militum hierosolimorum comitatus caterua in Ciliciam navigat. vbi illic appulit: rex Tyzimy nauigiū de quo supra mentionē fecimus: citato equorū cursu videntibus germani militibus iam conscenderat. fama est cum a litore paululū elongaretur: perbreuem quidē epistolā Tyzimy conscripsisse et ad fratrem dedisse: quam sagitte inuoluit nexuq; et litico arcu in terrā contorsit. exceptam esse ferunt epistolam a fratris militibus qui regium iuuenem persequuti sunt: et fratri reddita. quam vbi germanus perlegit: parumper lacrimatus est. animoq; consternatus diu siluit: et aditu prohibito papillione se continuit. egre certo tulit. **¶** frater mahumetee legis cultor (quod permixtum crimen mahumetee ducunt) ad christianos confugerit. ad eos presertim qui othumānidum familie infensissimi fuere: et genitorem grauiori affecerunt ignominia. q; fratres christiano adherentem nomini legi mahumetee: grauisimum afferre posset dedecus. quorum se consciū profitetur: qui tanta atrocitate sit eum persequutus. **Ser**ies epistole: fuit.

¶ Epistola Tyzimy ad Bagyazit.

Tyzimy Rex: S. D. Bagyazit regi seuissimo fratri. Quia petij: quod iustū equū atq; decens erat. **Tu** iuris humani pariter et diuini violator: mahumetee legis contemptor. fratrem ad christianū nomē vges accedere: et ad hos potissimū. qui cruce signati: nostre semper inclitissime familie infensi fuere. tu tanti criminis conscius es: vitā seruaturus inuitus accedo. si quod iure optimo mihi vendico dedisses: intra regni līmites me continerem. nec regius mahumeteus frater et strictissimo sanguine tibi iunctus: hereret christianis. inter quos: legis cherimonias mores ac cultum seruare nequeas. **T**ante quidem enormitatis deum ultorem inuoco: ac mahumetem prophetā vindicem implozo. qui pro demeritis tibi penas reddat. **S**i genitor hec preuidisset: te (non ambigo) vel toxico vel gladio enecasset. **I**pse enim othumānidum auctor fuit: tu destructor cupis videri. **S**pero profecto nō diuturnum fore tuum imperium: tanta crudelitate tanta seuitia tantaq; tyrannide partū. **C**um enim basis non recte firma sit: edificium diuturnum nec firmū quidē esse poterit. **N**egantq; sapientes: violentum diuturnum esse. **C**ontra enim iura humana pariter et diuina: germani sanguinem persequeris. **E**rit inauditi delicti ultor: qui alto dei iudicio tuum caput conterat aliquando. q; in me liberosq; meos moliris: alius equa lance in te tuosq; natos machinabitur. **V**ale et resipisce: ne extrema clades te tuosq; natos perdat exterminet deuoret. **Tyzimy** autē imbecilli nauigio mari iactatus: classe conspecta in propinquum littus quod fors afferret operiens sese excipit. iam enim aduersarij milites: citato gradu fratris fugam nunciaturi ad Bagyazit volarant. **A**rbitratus quisq; qui primus nūcium daret premium consequuturum. **R**hodiōū certe decretum: nondum acceperat. quare subdubitas: ne in piratarum manus incideret. pelago non est ausus se committere: donec et gentem et classē agnouerit.

Tyzymy et **C**apitanus classis rhodiorum colloquentes.

Rex Zyzmy Rhodiorum classem conscendit.

Ubi nūciatum est: rhodios sui causa aduentasse. firmatus animo: nauim conscendit. et hierosolymorum equitum fidei: sese credit. **N**auis prefectus: Regulum othumannidem humanitate honore obsequioq; prosequitur. littora patrij soli linquēs: et paternum auitumq; regnum deserens rex. turbato animo aliquot siluit horas: mente postmodum recepta. nauis prefectum: his alloquitur verbis:

Zyzmy classis prefectum alloquitur.

Nedum ago tibi vir illustris gratias: verum habeo ingētes. cumulateq; reddere: si fors a sublimi loco me non deiecisset. **M**e destitutū profugū animo extorreq; tanto zelo afficias. **S**ed ab ingenuis visceribus magnanimoq; nō nisi illustria p̄ficisti poterunt. **G**enerosi quidem sunt: qui te ad me excipiendum miserunt. tu quoq; ex coetu eorum nobilis es et vir dignus: qui mandata exequi accurate pro tua innata prudentia et scis et studes. **N**on possum tamen non parum admirari: q; tāti affectus iudicium in me exhibeatur. qui eius natus sum: qui se uicia crudelitate ac immanitate (dum spiritus alebat artus) rhodios persequutus est. in quo: et tuam et tui principis ac senatus rhodiorū nobilitatem p̄dico. prudentiam admiro: si mul et magnanimitatem (que iniuriarū obliuiscitur) ex tollo. **S**i res prospere succedent: tanti quidem in me officij memorem et gratum intelligent rhodij. **C**ui ait: classis capitaneus.

Responsio capitanei.

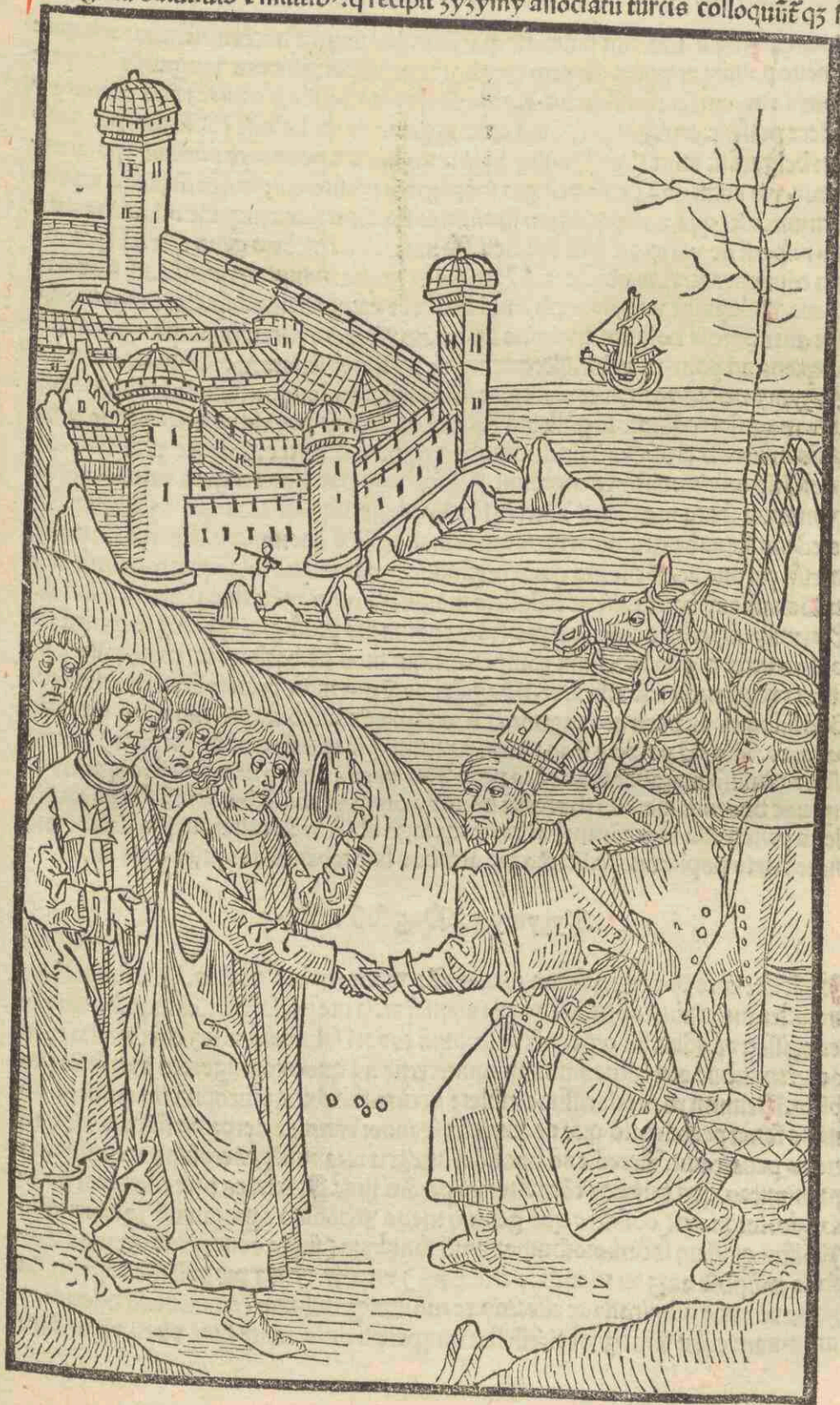
Clarissime princeps: hoc a natura illustrioribus animis datum est. ut soleant precellētes viros: honore afficere digno. tu qui summo loco natus es: quis profugus et extorris cōtemtui tamē nō esse debes. **I**d quippe viliū hominū censetur: qui non nisi bene fortunatos colere sciūt. **A**t magnanū viri quos virtus aut sanguis p̄sapia illustrat: vel hostes armis positos reuerētur colūt atq; obseruāt. **T**e excipim⁹ ut hospites: nō hostē. hospitis quidē iura: nō hostis sequimur. **N**ec enī mirari licet: q; te affectato corde p̄sequimur. cuius genitor: seuo rhodios persequutus est odio. **P**ater tuus legis mahumetee sectator: qd sibi cordi est molit⁹. **N**os ut hosti: p virili p̄te cōstāter arma obiecinus. licet caduca quedā terrena et vilia p̄strari: que quātorius erecta sunt. glorie tamen famā quā nulla oblitterabit etas: rhodiorū nomini attulit. **P**osteritas nāq; omnis rhodiorū victoriā: e celo demissam nullo tempore reticebit. **L**eonis profecto brutorū principis animalū mos est: prostratis blandiri seuq; animalia grauiori imbuere ira. **M**ilites quoq; christi: leōis mores imitati. qui ad eos amice confugiūt: humanitate excipiunt. qui se uicia vtūtur: strictos gladios fortiter obijciunt.

Discumbit Rex Zyzmy.

Silenzio facto: lectisterniū patitur. **R**ex Zyzmy patrio more discūbit. **Q**uātū enī maritimus mos patitur: edulia apponūtur. mācipia qui fercula deferūt haud aliter q; regi honorem exhibēt. **A**rchitriclinus p̄ regum consuetudine: epulas condimētaq; ac potum p̄gustat. et a mācipijs itridem fieri iubet: ne toxico infecta putet

opposita. **B**arbarus id animaduertens: **R**ogat cur tam accurate dapes pregustent.
Respondet interpres: qui eius lateri assiduo adhesit. hunc apud discumbentes re-
ges morem seruari: ut venenum vitetur. qui mos: per multos annos inoleuit. **N**o
formido inquit toxicum inter prestantissimos fidosque equites haurire. **S**i enim eiusce
generis periculum pertinuisssem: meam quidem salutem eorum fidei non credidisssem.
Facessat ergo ciborum pregustatio: priuatum ago non principem. **N**ec suspitio: in-
ter generosos animos degenti incessit vlla. **Q**uo dicto: raptim ex apposis catinis
eduliorum (coquinaria arte) conditorum portionem excerpit: et in vas quod coram
erat: vna indit. ad fiduciam quoque animi prodenda: ex varijs epulis sua ipsa ma-
nu mixtis confectum mandit. **D**um hec summo plausu assistentium: qui oculis in bar-
barum principem herent geruntur. **N**auis gubernator: ventum aure captans nau-
ticeque artis periti. clamore sublato: vela dabant leti et spumas salis ere ruebant.
Oneraria quippe nauis: cuius pernicitate vnquam equauit nulla fluctus celeriter sul-
cat. flant zephiri dulcius: et proream parumper auertunt. transuerseque autem paulis
velis: suauem quidem flatum (qui vela non vehementer inflat) excipiunt.

Mag^r cū baiulivis ⁊ militib⁹: q^d recipit zyzymy associatū turcis colloquū^t q³ sil²

Pompa qua exceptus est a Rhodijs rex **Zyzy**my.

Interea Regis aduentu nunciato: paratur que pompe deceant. struitur ad mare ligneus pons: qui descendente excipiat regem: pontis enim longitudo in mare protensa decem fere passuum fuit. Latitudo quatuor: quibus equo gradu plures incedere possent. attrebatum panis auro argento serico lanaque contextis: pro gallo rum belgarum more (qui huiusce artis inventores et peritiores putantur) pons ornatur. via enim qua pedum vestigia incedentes premerent: thurcorum pictis tapetis sternitur. vici qua parte eundum fuit: mirto floribus suauemquidem odorem spirantibus resperli ac varietate sunt distincti. Primores ac plebeia gens que ad spectaculum conuenerat: vias obsident. Matrone ac nupte innupteque puellae: ad fenestras sedent. Reliquum vulgus tecta conscendit: ut venientem conspiciant regem. Nauium ante portus hostium anchoris subnixam Rhodia triremis propinquas: regem excipiens ad pontem vehit. Premissi sunt praestantes senatorum ordinis equites: qui Zyzymy descendente consalutent. Pos sequitur longus famulorum ordo: insignis magistri redimitorum gallicos cantus vibrantium. deinde iuvenes prime lanuginis milites hierosolimitani: lucentibus equis insidentes. Torque veste sericea et splendido ornatu: distincti incedunt. Magistrum post hos insignis vehit sonipes: spumancia frena mandens. Aureis fibulis phalerisque ornatus: qui hymnitum sepius edens. superbe graditur: ut ne quidem magistro quempiam adherere laciniore incesu permittat. Senatus quidem grauis: equis vectus subsequitur. Eodem sancti Sebastiani foro sitam de industria magister non transiit: illucque obuiam venit rex Zyzymy. superbo insidens equo: fidis comitatus profugis. Postquam magistrum rex conspexit: ter digito labellum compescuit. qui mos est barbarorum principum: cum mutua reuerentia sese afficiunt. Magister autem pro more principem reueretur. Reddita salutatione dexteras iungunt. et per interpretem confabulantes: ad edes equitantes paratas. Ubi ad palacia francorum equitum (magnifice ad hec ornata) ventus est: eo dimisso magister suas edes petit. Rex vero ex equo in pedes sese agilitate excipit: ac duorum medius thurcorum honoris causa vlnas sustentantium scalas conscendens penetralia ingreditur. barbaricoque sago abiecto: lectisternio pro thurcorum more flexis poplitibus sedit. Ea die artubus sale tabentibus: quies data est.

Zyzymy ad Magistrum verba.

Postridie eius diei: magistrum coram alloquitur rex his verbis. Prestantissime magister inclitissimeque princeps: germani seuericia me persequente. cumque soror eo me redeisset: ut aduersis cedere quam in fortunam conari salubrius visum esset. multa meti occurrunt: huc atque illuc animum conuertens ad quos confugerem non satis prospicio. Demum tu preclarissime athleta occurristi: subiitque mentem tuam quidem nominis fama percelebris. que nedum christianos: verum exterorum fines et usque ad indos penetrauit. Accedit ad hoc fidei integritas: animi generositas mentisque magnanimitas. qua tu: tuique comilitones prediti sunt. Preterea precellentis triumphis gloria: quam (obsidione qua genitor meus Rhodios oppugnauit) adepti estis. Illustre quidem facinus: othumannorum familiam (supra octingentos annos triumphis atque ouationibus celebrata) virtute vestra propulsa. ingenti itaque tue virtutis admiratione allectus: te tuorumque militum cetum. nedum dilexi: verum amavi colui et magnifici. Vestre quippe: virtutis tante sunt vires ut nedum

sue gentis: verum exterarum nationum animos alliciant. **N**ec parum attulit mihi
fiducie: q tu christianorū principū fauorem gratiamqz haud immerito complecte
ris. **Q**uod per te: tui quidem nominis splendor in orientē late diffunditur. **N**ulli cer-
te mirum videri debet: si personam tue fidei crederemus. qui magnanimus et sapi-
entissimus genitoris preteritis iniurias paruipenderes: et filium tyranni ad te con-
fugientem. non contempneres: verum consilio auxilio atqz presidio foueres. **S**ed
tacitus forsitan cogitas: quo iure cum germano de regno hic contendit qui minor
est natu. **F**ateor fratrem prius in lucem prodisse: hac quoqz ratione imperio exclu-
sum iri contendo. **P**atre enim genitus est non rege: qui (nondū principatū adep-
tus) ipsum genuit. **P**ossideat igitur: quorū pater (dum eū suscepit) potitur. **E**go
vero a patre rege imperialibus insulis ornato: genui natus educatusqz sum. **N**ec
patrem vidi cognoui atqz colui: nisi regem imperatorem ac principem rerum poti-
tum. **Q**uo fit: vt optimo iure. quod pater (cum me genuit) possedit: mihi debeat
nato. **A**t: mittamus hec. **P**otuit ne me regno paterno auitoqz prorsus expellere:
et regio iuueni dignam portionem denegare. **R**egiam gazam: precellentemqz su-
pellectile inuadere sibi ascribere ac diripere. **C**omilitōes (vt mihi insensu essent)
donis corrumpere allicere atqz mouere: et me ad interitum vsqz vrgere. **F**ratris
seua crudelitas. **G**ermani cōtumax tyrānis. **S**anguinis ceca cupiditas. **P**u-
det hec: de fratre queri. **S**ed q non erubuit: me paterna hereditate spoliare. equū
est: me (iniuria spoliatum) coram his ad quos confugio haud verecunde cōqueri.
Qui enim medici operam petit: dolorem et vulnus detegat necesse est. **A**d te con-
fugi **R**hodiōrū felicissime p̄iceps: vosqz amplector fortissimi milites. facessant igi-
tur paterne contumelie: ad calamitatem (qua premor) mentem conuertere velis
inlicitissime athleta. qui hostium armis audes resistere: et principum calamitati scis
subuenire. **P**ercuciam quippe cum christianis perpetuū foedus: nec eos armis la-
cessire conabor. paterniqz imperij portione non indigna contentus: armis positis
quiescam. **N**ec immemor beneficiorū (a te susceptorum) ero. **I**mplozo tuum presi-
dium. inuoco principum christiane religionis auxilium: vt et mihi et iplis consulāt
germani seuiciam vindicantes. pro inimico amicum: pro hoste hospitem. pro infi-
do fidum. **R. P.** christianorum vendicabūt. **R**ege silente: magr ita loquutus est.

Responsio Magistri.

Verba tua illustrissime **R**ex: prudentia sunt plena. **Q**uod me et rhodios equites tan-
topere laudaris: tue quidem modestie ascribimus. **S**i quid enim glorie fame aut
dignitatis in nostro relucet cetui: deo gratiarum infusori attribuimus. **E**x cuius p-
uidentie fonte: cūcta manant fluūt ac deriuātur. **N**ec te moueat: q christiani et cru-
ce signati sumus. **R**hodiōrum quippe ciuitas cunctarum gentium asilum refugium
et portus fidissimus est. ad quam (patrum nostorum memoria et tue gentis et alia-
rum non contempnendi principes) qui confugere: gratiam cū humanitate repo-
tarunt. **N**ec enim decet generosos animos: cum de foedere agitur hostiliū armoz
reminisci. **S**i genitor fuit acerrimus **R**hodiōrum oppugnator: putauit sue legis de-
cori id conducere. **E**git vt hostis: nos autē vt hosti gladios obiecimur. **D**eus tan-
dem clementissimus iustiori fauit parti: et victorie angelum rhodijs mittere digna-
tus est. **T**u vt hospes amicusqz accedis: iura quidem hospicii beniuolencie ac dile-
ctionis prebeamus decens est. bono ac erecto sis animo: pro virili parte rerum eue-
tui consulere. quodqz tibi et nomini christiano conducat: exequi nō paruipendē-

quantum et ingenioli: et fortunarum facultas suppeditarit. **R**omanus quidem pontifex: reges potentatusque catholici. **Q**ui religionis christiane tenent gubernacula: potentia sapientia ac propensiore in .**R. P.** christianorum voluntate prediti sunt. qui tui aduentus occasione frui. scient: te non deseremus. sed nos huic cause: propicio comperies. **P**lacuitque plurimum tui iuris summam intelligere: ut iuste cause inniti videamur. **B**rateque sunt oblationes: que non nisi ab animo grato et generosa mente (que omnem respuit ingritudinis labem) proficiuntur. **P**is dictis regesque salutato edes reuulit.

Consultationes Rhodiorum.

Totis diebus frequens senatus cogitur: ubi sapientissima consultatione res agitur. **P**lacuit tandem principi ac rhodiorum senatui: in eam quoque sententiam cunctorum animi inclinantur ad **R**omanum pontificem imperatorem reges et principes catholicos: literas dari nunciosque mitti. qui regis zyzymy ad rhodios confugum nuncient: oportunitatemque a deo oblatam significant. quo .**R. P.** christianorum: consili possit. **O**ptimumque visum est: ut profugus princeps sub tutela magistri et rhodiorum equitum ad occidentales migret provincias. **F**acto **S. C.** litere nunciosque expediuntur. **A**c navis oneraria paratur que regulum deuehat. cuius conductores deputantur prestantes rhodiorum milites: qui kalendas septembris **M. cccc. lxxvii.** **N**auim commiscendentes portu feliciter soluunt. **E**t quoque pompa et ornatu: quo **Zyzymy** videri introiuit. **P**ostque dies duo et quadraginta moram traxisset: **R**hodo discessit.

Magister et zyzymy sedentes in mensa simul.

Conuiuium Celebratur.

Pridie eius diei inuitatus discubuit rex et magister: apposita sunt cuiusvis generis obsonia. **N**ec condimenta a coquorum peritia confecta defuere: miratur barbarus latinorum mores. **N**ec sine molestia discubuit: quod poplites more solito flexi non essent. **C**ondimenta digito indice pregustat: quod dulce est fastidit. acetosum desumit: mandens astantes lustrat oculis. **I**n mensamque recumbens: curuato corpore pascitur. **I**n magistrum sepius oculos furtim iacit: ut edendi morem notaret. **N**ec defuere artis musice periti: qui instrumentorum armonia auditum suauius afficeret. **I**nter quos **B**utani quidam: quaternis fistulis coneris flabellis per vlnas pressis dulcius canebat. **D**electabat et sonora canentium vox edita. **A**t barbarus suauiori cantu inuictus: gaudium pre se tulit nullum. donec thurcus coquinarum exercens: barbarico instrumento melodiam edidit. tunc enim erectus: parumper subrisit.

Descriptio morum et lineamentorum Tyzimy.

De moribus autem Barbari principis: in calce narrationis: quantum coniectare potui: haud ab re erit differere. **T**yzimy **R**ex: octauum et xx. agit annum: statura procera: Elatitudine prospera. **C**uius vultus ferocitate pre se fert. **O**culis parumper obliquis: ac ceruleis: denso supercilio: nasi radice fere utroque coherente. **S**inistrum in frontem eleuatur: dextrum ad oculum vergit. **O**s paruum: labia grossa. quorum sinistrum sinistrosum plerumque contrahit: ac dentes detegit et condit. gestusque ipso sinistram palpebram inclinat: et paulopost eleuat. **N**asus ei est aquilinus: in medio paululum eminentior: cuius extremitas in sinistrum tendit: mentum ei exile. **C**utis colore est nucis castanee. barba rara non promissa sed ad cutem forcipe tonsa. obesa ceruice: auribus paruis. **C**orpusque carnis sarcina onustum. **O**besitas ventris proiecsum magis et posteriora grauati: quam cetera membra. brachia crura tibie ac pedes: proportionem sunt compacti. **N**ec adipis pondus officit: quo minus saliendo equitando venando atque sagitando agilis sit. **C**orpus enim haud secus gestat ac si gracilis esset: et obesitas non grauaret. **S**i quid molesti affertur oculorum motu acutaque voce: iracundiam repente indicat. **A**t si grauis vir adsit: temporis puncto facies temperatur. et subridens: simulatoris dissimulatorisque gaudet officio. **D**um ex candescit vocem edit acutam caprine haud dissimile. **C**um quieto loquitur animo: grauis sermo est. temperatus et modestus: sed rarus. **N**ec quamuis profugus et extorris: a principis dignitate cadit. **L**ibi plurimi est: voracissimoque stomacho tanquam forma ce feruet. **V**inum respuit nisi aromatibus confectum: quod alteratum speciemque mutasse arbitratur. ut acetum quod ex vino gignitur: sueque originis speciem alterat. **A**uidius bibit comeditque quam principem deceat: ut vorare potius quam edere eum arbitris. **N**ec edulia satis dente terit: que in os indita inglutit. ac minus trita: raptim aperto hyatu vorat. **A**ssa appetit: lixa fastidit. **M**elones vuas pira atque poma: et cuiusque generis fructus appetentissime mandit. **M**odico pane vescitur: aqua vsui est in potum. sacaro indito quod paulatim liquefit. **C**alore algore inediaque impacientissimus. **A**ssatim sudat: fluuntque tunc a fronte et genis sudoris gutte copiosissime. **C**este gaudet illustriori. **T**hermis balneisque assiduus vititur. lauato in thermis corpore: demum e gelida aqua perfunditur. **N**atandique artem caller: quotidie quoque in pelagus sese mergebat et stantibus cunctis: inuerecunde natabat. **C**ircumstantes oculis lustrat: subtristis et cogitabundus semper videtur. **S**i leticie indicia dedit: id prout

magistro marine effecit. Religiosissimus in mahumeteā legem: cuius cultor obseruantissimus est. Si quem ex suis vino madentem conspexerit: in eum furibundus irruit. Instabilis est adeo: vt loco eodē se diu continere non possit. ediū cellulas omnes lustravit vt cubaret: nec domorum superiorē planiciē contempsit. Quinimo cubili parato: noctes aliquot illic somnū ad auram cepit. Thurcoꝝ lingua peritissimus: ingenū ab ineunte etate literis applicuit: ita vt gesta scribere: non ignoret. Res quoq; genitoris magnifice gestas: literis mandauit. Matrem inclita regum serue familia natam: duosq; liberos marem ⁊ foeminam tenelle etatis apud caros reliquit.

Turcorum rex: Rhodiorum pacem affectans.

5734

Builelmi Caonrsin Rhodiorū Vicecancellarij de celeberrimo foedere: cū
thurcorū Rege Bagyazit per Rhodios inito: Commentariū lege feliciter.

Randes iacturas clades atq; ignominias (religio-
ni quidem christiane: nostra etate patrumq; nostrorū
memoria) thurcorum gens fetida atrox nephandaq;
attulit. Quas in presentia repetere: in animo non est
Nec enim dicendi facultas nec ingenij vis suppetit: vt
latum hunc scribendi campū introire aūsim. Sunt enī
percelebres viri: qui (non ambigo) ea perscribunt. 7
melius etatis nostre gesta: perspicaci mēte norūt. Pro
positum est breuiquidē sermone docere: foederis rho-
diorum cum bagyazit (othumannide thurcorū prin-
cipe) nuper percussi celebritatem 7 causas explicare.

Cause (ad pacem ineundam) explicantur.

Bagyazit enim orbatus patre: principatus gubernacula sibi vendicat. germanus
q; cum eo de regno contendente **T**yzmy regem: alia armorū vi expulit. Qui
extorris ad rhodios confugit: quemadmodum commentario edito latius describi-
tur. Dum othumannides germani: de imperio contendunt. **O**ccasioq; peroppor-
tuna christicolis: iniurias vlciscendi a diuina clemencia datur. pro vt in oraciu-
cula de morte thurci habita: exclamatum est. **G**ens quidē christiana: oculos men-
tis affectuum caligine obductos haud aperiens. oblatam oportunitatem explodit
7 quisq; priuatis rebus intendit. **C**hristi profecto sanguis in christianorum menti-
bus sarmatico mari est gelidior: 7 qui feruentior esse debuit algore glaciē superan-
te riget. **P**eu prochdolor: dum maxime zeli ardor petitur tūc ebetior efficitur. **S**a-
piens profecto ac diues ytaliam intestinis odijs flagrat: mutuoq; mucrone sese con-
fodit. armis potens nobilis gallia pestilente sidere annoneq; penuria veratur: et
belgas gallozum fortissimam gentem armis perturbat. fortes quidem hispani: pa-
ce fruuntur. tempus ocio terentes assiduoq; cogitantes quo pacto barbarā gentē
betice imperitantem: fretum gaditanum traicere 7 patrios lares remeare cogant
Atheutonum natio inclita: que incolarum frequentia ceteris facile prestat. princi-
pum pluralitate suaq; magnitudine laborat: 7 priuatā ditionem tutari quisq; vel
augere nititur. **A**nglia strenuis viris referta: es dotale a scotozum rege repetit spō
seq; cōtemptum vindicare properat. **Q**uo fit: vt bellicosissimi viri acri bello impli-
centur. **M**ira certe morū insania: pace omnium (zelo fidei impulsus) dixerī. **G**ens
christicola que sui redemptoris ignomiā vindicare debet: priuatis obcecata affe-
ctib; inprophanos vsus suas vertit vires. vtinā seua hec arma: hec fortia pectora
he vires: hi census thurcis obicerētur. vt saltē grecia 7 imperialis sedes (tēpestate
nostra) catholico cultui ablata: christo redintegraretur. 7 qđ nostri patres nosq; fi-
lij perdidimus: nro cultui vendicemus. **M**issas faciamus querelas: deus sine cuius
nutu nil recte agitur. **Q**ui ex alta specula vagas hoīm mentes prospicit: gratiam
mētibus infundat. qua illuminati catholici de nephanda tyrānide: vīdictā quādo
q; sumant. **N**ec inter hos quidē armorū fremitus: 7 truculētissimas fidei hostium
vires horridaq; arma. clarissima rhodus minori asie (que thurco paret) adiacēs
quieta p̄sistit. **I**psa certe multa detrimēta multa pericula: multa insuper tormenta

est experta. Quibus licet oppugnata afflictataque pressa fuit: non tamen expugnata victa
vel distracta extitit. Sed christianorum cultum fortiter tutata est: ac iuuante deo retinuit
ut in pusillo principatu et paucorum cruce signatorum ceterum machabeorum instar diuina
virtus eluceret. et thurcorum tetras mentes perterreret: qui (deo post habito) sua fe-
rocitate confidunt et proprijs viribus inniuntur.

Thurcorum Rex Rhodiorum pacem affectans quosdam
submittit: qui ad foedus percipiendum magistrum hortentur.

Impulsus itaque Bag Yazit thurcorum imperator: dum fratrem persequitur et regno spo-
liat. rhodiorum generositate pacem inire affectat: ut fratri confugij spes auferat. Sed
barbarus princeps grauitate seruata: ne imperiosus othumandus ledat animum clau-
destinis consilijs foedus petit. Quosdam quippe submittit: qui negotiorum preteritu va-
fro ingenio excogitatorum pacem inire hortentur. Rhodiorum vero precellens magister pe-
trus daubussou: consilio perspicaci predictis tegnes horum vitas: parumper surda aure
monita preterit. ac tempus terens: dissidium fratrum operit exitum. Bag Yazit huiusce ne-
gocij suatores: non satis habere poderis coiectans. clam sankiakbei licie preside: rho-
diorum fines incolentem (ut arte pacem suadeat: sequi mediatorem offerat) inducit. Ma-
gister aures parumper accomodat: quod grauis vir esset preses. Sic semestres inducie
pacte: quo de pace tucius tractetur. Nec magister magnopere fide barbari fallaci in-
genio adhibet: sed ut induciarum preteritu comeatus veditet more barbaro gerit. At
quanto magis pax differtur: Bag Yazit ardentior tanto redditur. Itaque dissidio fla-
grante fraterno et principatu micante: achmat basia (ydroti expugnatorum) impellit.
ut magistrum ad pacem amplectendam: literis hortetur. Basia autem regis suasu ad rhodio-
rum principem literas dedit: quarum exemplar hoc est.

Epistola basie: ad magistrum Rhodi exhortantis ad pacem ineundam.

Achmat basia: asie regis inuicti Bag Yazit imperatoris imperatorum consiliarius
Splendidissimo principi Rhodiorum magistro Petro Daubussou: christianorum athlete
fortissimo. S. P. D. Nota mihi tua generositas cum fama tum re impulit ut has ad te
scribere breues literas. Tantas quippe vires virtus habet: ut ignotos pater et hostes
ad amandum alliciat. Virtute perfecto allectus tua: id persuadere conor. Quod magnanimi
et pugnaces viri qui etiam (ut optata quiete inueniant) arma exercent sepius amplecti sunt: ut
pacem cum principe bag yazit firmare studeas. Nec minus quod de viri prestantis ingenium et sapientia
pace quam bello relucet: nec arma (que nunc tractamus) nostris refragant dictis: ho-
stis propulsam ut quietem assequamur. Dat certe diuinum quoddam est donum. sine qua
nec substantie separate. nec celorum motus: nec elementorum transmutationes. nec cor-
poris humani copages: nec regna nec urbes. nec res domestice: sempiternae diutur-
ne atque felices esse poterit. Quia ratione ducti: principatus qui sapientia et potentia pol-
let (et ab oriente et ab occidente nostri qui principis fines accoliunt) foedus prudenter inire.
Quorum exemplo suas: tam celebre et diuinum bonum explodere non debes. Quod si expeririue-
ris: tue prudentie apud nos fama mirum in modum augetur. Si renues: potius te diui-
no auxilio quam humanis viribus fretum diiudicabo. hoc prestant munus quam celeriter amplectere
princeps sapientissime: frui tranquillitate. quam rex regum pacificus bag yazit nulli unquam
petenti denegauit: verum cunctorum legationes sui exordio principatus humanitate et beni-
uolentia excepit. Pro enim fautor tua prestanti virtute impulsus cui obtemperare cupio. vale.

Nec magnanimus magister suauioribus dictis mouetur: at presagit quo tendant barbari artes. **Q**ui missa solita feritate: mitius loquitur. **N**el quidē lingue sagax princeps non desumit: vt virulente caude ictus vitet. **N**ec floccipendit suus: sed vt cautius firmet pedem: et nūcios missitando tempus teratur: fratrum dissidij exitum eminentem prudenter expectans. **L**itteris respondens: ad basiā epistolam scribit in hec verba.

Littere Magistri Rhodi ad basiā: responsive super foedere ineundo.

Petrus Daubusson Rhodiorū magister. **C**larissimo thurcorū prefecto **A**chmat basie Regio consiliario. **S. P. D.** Epistola tua humanitate et prudentia referta nobis reddita est: que ad pacem ineundam suadet. **N**ec enim ignoramus: quanta bona pax parturire soleat. et quam efficax sit ipsum diuinū munus: quod orbis machinā regit. **Q**uam si mortales amplecti studerent: et quisq; suis finibus esset contentus et aureum profecto seculū haberemus. **A**t seu rapacitas et dominandi libido: quorundam furibundas mentes adeo inuasit. vt nec quiescere sciunt: nec alios in pacato esse permittunt. **S**i pax quā suades: his conditionibus imitatur quas amplecti liceat. **S**i tutus aditus pateat: foedus expetitū non paruipendimus. **R**es est quippe: que publico comodo cōducit. **N**ec nobis ceteros proponas: vnusquisq; aggreditur quod sibi propiciū arbitrat. **N**ec enim deus nec natura ipsa: nec homines expetūt. nisi quod humana subministrat facultas: vltra quod humano ingenio nil relictum patet vale. **D**um litere de percutiendo foedere missitantur: nūciorūq; frequentia vltro citroq; intercedit: exercitus dissidentium fratrum: in asia militant. **Z**yzymy quoq; viribus inferior. **A**lia **D**iscedens: ad Rhodios sub id tempus cofugit. **B**agyazit autē de fratris profugio sollicitus: nūcios et literas propere ad ditionis limites mittit. **L**icie autē preses cauilloso ingenio vir: submissis quibuscūq; ex vulgo asiaticis accurate percontatur. **S**i **Z**yzymy: ad Rhodios pfluget. vbi autem Rhodi eum versari accepit: rem **B**agyazit celerrimo aperit nuncio. **Q**ui literas propere: ad nostrum principem dedit. **P**residi mandans: vt pro tēporis qualitate his vtatur. **L**iterarum autem sententia hec est.

Epistola thurcorū Regis ad magr̃m: vt adhibeat fidē Licie presidi.

Imperator **B**agyazit chan (idest maximus maximorū) **B**recie atq; asie **R**ex in uictus: **C**olendissimo ac precellētissimo principi **P**etro **D**aubusson Rhodiorum magistro. **S. P. D.** **P**residi qui mea vice liciam regit. **Q**uedam credidi tibi exponenda: qui et mentem profecto deteget meam: da itaq; fidem: nec aliter verba audias. quā si me coram loquentē intelligas velim: ex intimo namq; affectu manant. **Q**uicquid certe tecum pepigerit: gratum mihi fore teneto. vale. **L**icie preses (calida mente) epistolam non reddit: nam legatos propediem venturos coniectans operitur. quorū profectionē ne prepediret: literas ad tempus occultat.

Rhodiorū legati in asiam traiciunt: ad pacem tractandam.

Per id tempus legantur in asiā clari equites. **S**uido montarnaldus et leonardus priatus: qui de pace tractent. mandatū est legatis vt omne vectigalis genus rejiciāt: nec ignominiose pactioni (ordini hierosolimitano nō decenti) assentiant. **T**urpe

namq; 7 indecorum est: qui pro fide militant incelebre pactū cū mahumeteo inire.
Quo die a **R**hodo **Z**yzmy decessit ad gallias transinigrans: legati rhodiorum
in liciam traieciūt. **P**rouincie preles (vir quidem fallax 7 astutus) **B**agyazit ad
modū familiaris fidusq; leta hilariq; facie oratores excipit. quos caute perconta
tur: 7 fallere ambagibus nittitur. **E**xpetit magnopere mandatorum summā: 7 **Z**y
zmy progressus itelligere. legati vero prudētes 7 graues viri: modo blanda mo
do minancia verba presidis floccipendentes. sobrie respondent: nec detegunt que
cōmissa sunt. **P**erijt igitur presidis fallacia: que oratorum perspicax ingenium fal
lere nequit. plures dies apud eum his causis morati: tandem cum presidis gracia
(quem arduum quidem negociū legationis ius p̄cipis formido inoleuerat: tem
peraratquoq;) licia discedunt: ac regis tribunal petunt.

Legati **R**hodiorum: **R**egis iussu **B**asius mādata exponunt.

Ubi vero legati **R**egiā appulerūt: **B**agyazit thurcorū rege pro more salutato. **I**n
valeat rhodiorum princeps legatos **R**ex rogat: hi saluum principem respondent.
Cōmittit legationis mandata: basius exponant. **M**os quippe apud thurcos inole
uit per interpretes ac intercessores basias legatos audire: veteres persarū reges
imitatos. familiaritatis vitande gracia: que secundum sapientes fastidium partu
rit. **I**n conclauī autem: clarissimis consedētibus basius. **A**chmat ydroni expugna
toze: 7 **D**issach **R**hodiorū oppugnatore. legati honore affecti. ac sedere iussi man
data nunciant. **B**uidoq; legationis princeps: in hec verba loquutus est.

Legati Rhodiorum sedentes ante tres **B**asias turci.

Guido Legationis princeps: **B**asias alloquitur.

Tam celebre ac precellens munus par dignoscitur: ut ad eam complectendam sit facile animos persuadere. Quam si cuncti exoptant: hic tamen peculiaris appetit? vulgus afficit qui agrorum cultu victum querit. Milites enim generosi armis assueti gloriam militando appetunt: milicie quoque finis par est: quam omnes propie mente affectant: maxime si (reiecta ignominiosa pactione) licitis conditionibus foedus sit percussum. Quantum nostri principis et comilitonum rhodiorum bello armisq; valeat magnanimitas virtus atq; fortitudo: vos non latet prestantissimi viri. Nec felix rerum successus fortissimos inflat animos: aut insolentiores reddit. at pares firmiq; belli aut pacis conditiones ineundi semper habiti sunt. Plerumq; enim tempore est inseruiendum ac colonis indolendum: quorum sudore principes militesq; suscipiunt alimenta. Prestans diuinumq; pacis munus: nulli officit. Quibus rebus rex preclarissimus Bagyazit impulsus: pacem facile amplecti solet. studetq; cum vicinis: pacatum agere eum. venimus itaq; tam celebri fructu suasi: ad foedus nulli ingratum conficiendum. Auditi sunt legati summa cum attentione per interpretes officium: at vario affectu. Achmat certo basia non parum verborum magnificencia comotus est: exandescens quoque ait.

Verba basie ydronti expugnatoris: ad legatos Rhodiorum.

Miramur vos pusilli principis legatos: apud potentissimum inuictissimumq; regem verba (elatum prestantia animum) proloqui audere. presertim: ubi equa pactione foedus percuti petitis. Obhumanum certe potencia: felicitas nec non et victoria (cui non pauci: ceruicem submisere) vos mouere debet. Bene vobiscum certe agitur: si ut certeri pepigere concessum sit. Achmat vultus atrocitatem prestant ferens oratores perterrere conatur: sed inanis ars barbara fuit. legati namq; intrepida mente persistunt. Ipse quoque legationis princeps ait.

Guidonis legati: responsum basie datum.

Clarissime basia: mahumeteus es: et vnum colis deum: cui omnipotentiam tuus ascribit legislator. A quo: quicquid possumus manat. non certe me tua terrent verba: cum potentissimum tribunal nominas et nostram arguis imbecillitate. deus quem tu et nos profitemur: victoriam pusillo et imbecilliori plerumq; concedit. pro sue imense voluntatis: arbitrio. Quod rerum magistra: sagax experientia sepius edocuit. Illicitum quidem pactum: merito fastidimus. Nam nostri principis et comilitonum animo situm est: non nisi cum decore et fidei catholice (quam profitentur) honore etiam tem agere. Siue bello siue pace versent. Quod decus est: possumus. quod vero ignominiosum est: nequimus. Querendum est ab vnoquoque quod eius suppetit facultas. Si aliter censes: deo et legislatori tuo refragaris: qui a te non nisi quod possis exigunt. Basia autem Dissach (Rhodiorum oppugnator) vir quidem perhumanus ac facundus (paleologorum inclita familia natus) verba interrompens ait.

Verba basie Dissach Rhodiorum oppugnatoris: ad collegam Achmat Basiam.

Confiteor magnanime Collega Rhodiorum equitum mores animos et principatus

normam: que olim (dum apud patrem iuuenis agerem) accepi. Postremo (dum
eos oppugnarem) generositatem sum expertus. et quod fortiter soleant: et loqui et ho-
nozem tutari. Ne mireris: sic viget altum genus sui originis. et fides quam profiten-
tur. et ordo cui inserviunt. Hi certe potius ceruicem gladio submitunt: quam consen-
sum turpi pacto prebeant. Mittamus inania: et aggrediamur quod conducatur.

Foederis Conditiones: ac regis iusiurandum.

Referunt basie ad regem: legatorum postulata. Rex decreuit foedus cum rhodis
percutiendum: pacis norma hec est. Bagyazit thurcorum rex: iureiurando pro mo-
re mahumetee legis adactus sic fatur. Miles gladium ne stringito: Clades infer-
re caueto. nec continenti: nec pelago armis locum dato. Classem offensam salutato
negociator: tuto mercimonia exerceto. Comeat sumito: litem pro tribunalis mo-
re decidito. seruum profugum: si in lege versatur restituito. Si extra legem est: ex-
nummum auri exoluito. Rex sancti petri perfugis patens esto: superstitite Bagyaz-
zit principe pacem seruato.

Autoris verba in foederis preconium.

Perculsum certe est foedus equis conditionibus: ignominiosa quaque pactio-
ne prorsus explosa. Quod: vel potentioribus negatum comperimus. Perraroquidem
tam celebre foedus: inter disparis cultus et potencie gentes confectum gnouimus
Prouidencie quidem diuine laudem ascripserim: que regem zyzy my per contin-
gentium causarum reuolutas conneriones rhodum conduxit. et victorie triumphus
rhodis ex alto demisit. Nec quippe: Bagyazit ad eas pactiones compellunt.

Legati rhodiorum colloquentes cum Rege thurcorum.

Thurcorū Rex semotis arbitris: Rhodiorum legatos alloquitur.

Foedere legatis coram percusso: Rex Bagyazit exclusis arbitris. in penetralia se conferens: Rhodiorum legatos accersiri iussit: hos sedentes per interpretem benignis verbis consulit: de fratris profugio. ubi nam locorum versetur: an sit saluus. Ad rogata: legati consulto respondent. Postremo subiungit: pacē cum vestro principe pepigi. Quem bene valere cupio: hortorq; ut legati verba. quem in presentia mitto: non secus q̄ ex meo ore manantia intelligat. Dentem accipiet mea: cui obtemperare studeat rogo. Nec fatus: legatos dimisit.

Rex thurcorum: Oratorem ad Magistrum mittit.

Confecta celebri pace: legati munerib; regijs donati erarij principis sumptu. rhodum hilares reuertuntur: Comesq; fuit regius orator vir prestās. Preconisq; voce in asia et rhodo: foedus magni populi frequentia (tubarū clangore resonante) promulgatū est. Regius legatus mag̃m adiens literas exhibet: quarū series fuit.

Litere Regis ad magistrum.

Rex Bagyazit othumānides chān: asie et grecie imperator inuictus. S. D. Splēdidissimo principi Petro Daubussōn: Rhodiorum magistro. Presentium latores fido quidem nuncio: ardua quedam credidi tue probitati nūcianda. que dicturus est: ex intimis precordijs manāt. Audias eum: ac si me audires. Nec postulatis obtemperare recuses: eius qui tecum equo foedere etatem agere nō floccipēdit. vale. Mandata exponens: legatus ait.

Legatus thurci colloquens ad magistrum.

Regis legatus: iussa Magistro exponit.

Regem **B**agyazit **Z**yzymy fratrem suum confugisse ad te: tua in ditione versari tuisque moniis audientem esse. **N**ec sine magnis impēis id contigisse certo nosce te non lateat prestantissime magister. **Q**ue cum accepisset: non parua affectus est leticia hortatur hunc sub tuis alis foueas nutrias et protegas: ut bellorum fomes pereat. pollicetur imperator sumptum: principe et regio fratre dignum. **M**agister legati postulata non reicit: temporum qualitate pensata. qua christiani (varijs impliciti curis) nōdum vires in cōmunes fidei hostes: cōvertere possunt. **E**xpectanda enim est etas: que (nutu diuino prouidente) christiani nominis vlciscatur iniurias. **C**edēdū est temporis: et inferuēdū humane imbecilitati. que (altissimi gratia) aliquando roborata: illustria aggrediat facinora. **L**egato itaque respondet magr.

Responsum magistri datum: regis oratori.

Non decet virum magnanimum iniuriarum reminisci: nec prostratis crudelē esse hoc quidem vilū hominī est: qui superbis succumbunt et pusillis insidiantur. **R**hodia **v**rbis asilum quidem est: qui ad eam confugiunt. nedum humili loco: verum alto sanguine regum nati cum humanitate excipiuntur. **R**egem **Z**yzymy: licet acerrimo hoste atque tyranno natum grato excepimus animo. miseroque eius casui indoluimus: sumptusque nostro fouemus. nec denegamus: que tanto principi cōueniūt. **N**ec fastidiat **B**agyazit **Z**yzymy profugum extoremque: indecorum quippe familie orbumannidum esset. **R**egum iuuenem apud exterarum nationes degentem: stallidum ac penuria pressum esse. **N**ec a nobis exceptus est: ut scādaloꝝ fomes siet. modo tuus princeps: occasionem non dedit.

Factio inita: pro Regis Zyzymy sumptu.

Dia suauioribus verbis temporis et rebus accomodatis: oratoris animū allicit molitque. **P**ollicetur itaque legatus: pro annuo **Z**yzymy sumptu. **Q**uinque et xxx. **M**ilia numū auri: quos rex **B**agyazit quotennis. k l. **A**ugusti **R**hodi exoluet. **M**agister autem: **R**egem **Z**yzymy sub tutela ordinis hierosolimoꝝ. apparatu regio affectum seruare pepigit: ne dissidij materia oriatur.

Mors Achmat Basie.

Naud absurdum erit: connectere clarissimi viri **A**chmat basie ydronti expugnatoris insperatā necē. **V**iles quippe erat magno animo: artisque militaris pericia prestantans. **Q**ui satellitum manu potens: apud thurcos non parum auctoritatis sibi vendicarat. ut thurcorum principi: vel terroꝝ esset. **Q**uāuis enim consiliarius: simulatibus tamen redditur insensus. presertim: quod **Z**yzymy factionem sequi videretur. **V**ehementer quoque principis animum mouit: suspectumque reddit. **Q**ui in rhodiorum foedere percuciendo: ex animo non fauit. verum pacem detestans: turbare conatur. ne qui **Z**yzymy fouent cum **B**agyazit foedus inirent: ac ne terror assiduus sopiatur. **P**riniceps itaque thurcorum: nil potius animo machinatur. quā basie mortem inferri. quem plus iusto: grandem potentemque cōspicit. **E**rat quippe basia christiani nominis seuissimus hostis: proponebat quoque iterato ytaliam (si oportunitas

daretur) aggredi. et rhodios: insensissimus diiudicatur. eius certe immanitatem non tulit amplius clementissimus deus: permittitque (ut debitas sceleri penas quandoque lueret) a Bagazit interimi. Factusque est thurcorum rex: occasionem necis potissimum. quia pacem rhodiorum oppugnans basia: mentem suam Tyzimy benivolam detegit. ubi autem Regis orator de pace conclusit: et res apud Rhodios composita fuit. id quoque Tyzimy in remotis agere celerrimo nuncio ab oratore misso. Rex accepit. accitis basiis ac nonnullis preclaris aule regie viris: lautum celebrat convivium. discumbente igitur et opipere comestantes: vino incaluerunt compotiores. Nam licet eo genere potus: mahumetea lex thurcos interdicat. Princeps tamen qui nunc imperat legis violator: mero plerumque madet. facileque satellites: in delicatum morem allicit. Interbibendum varij (ut sit) incidunt sermones: ac Bagazit de comilitonum stipendio minuendo iactitat. et tamquam rex pacificus et quietus: de industria affirmat. se velle quosdam ex benivolis honore afficere: alios autem dignitate destituere. decet enim ait principem sibi affectos tollere: et ingratos insensosque deprimere. Morat certe princeps basie ferocem animum: qui pacatum imperium fastidiebat. quare verbis eum irritare cupit: ut mortis inferende causam aucupetur. Infelix vero Basia (vino madens) hoc audito: Incautius in hec prorumpit verba. ferocitatem quandam preloferens: quam haustum merum exagitarat. Quies inquit quietus rex nec in tranquillo constitutus: vivit certo frater emulus ac hostis tuus. Othumannidisque clarissime familie vetus quidem consuetudo decernit: nullum othumannidem superstitibus germanis indubitatum regem esse. Quibus interemptis: firmatur imperium. Uestiente igitur aura etherea fratre Tyzimy: rex pacificus non iudicaris. nec tibi conducit comilitonum animos irritare: cum id tibi officere possit. Quo dicto satelles elinguis: cui morbus sermonem pridem preclusit. Ac per signa mentis conceptum promittit: ceterorumque nutus auditu excipit. Qui basie tergo adheferat: arrepto statim litico cultro prout a principe clam prius iussus est. Achmat basiam sex mortiferis vulneribus confodit. ad primum quidem ictum Gladium cervici. secundum: aurem dextram adigit. ad cuius impetum: basia in faciem super mensam facile procumbit. sedebat namque fletis poplitibus: et insperatum vulnus vino repletum virum non difficulter prosternit. sicarius quoque quinque vulnera superaddit. ut necem haud dubiam inferat: nec fuit ex astantibus qui casui in doleret. At omnes letitia affecti: facinus probant atrocissimum. Quosdam quoque basie satellites: qui eius factionis fautores erant. ilico per sicarios necari iussit rex: et alios palis suffigi. Sunt qui affirmant: regem (ceteris conviviis) coclavi (excedentibus) basiam accivisse: et suo iussu non parum vini ebibisse. quo epoto: neuo litici arcus gule adhibito. nervumque in contrarias partes duobus regijs cubicularijs trahentibus: et sic basiam vino somnoque sepultum suffocatum esse. Quidam eo in hanc situ toxicum desumpsisse: et ita interiisse putant. facinus quidem atrox (paucis admissis arbitris) patratum: quo varia necis fama oritur. Thurci namque sui principis vicia perraro edere audent. nec magnopere quisque curat. Quid geratur in aliis: dum sibi damno non contingat: afficiuntur quippe invidia: et imperandi libidine egregie admodum ferunt: alterius virtutem generositatem atque fortunas ad quas deuoandas: assiduos pandunt hyatus. diues hic fuit basia: auro gemmis ac supellectili splendida. ea quidem gaza ad Bagazit erarium pervenit: ex qua non paucos sibi caros ditare festinat. Interijt profecto: thurcorum dux audacissimus ferocissimus animosissimusque. qui potius arma quam togam experiri cupit: et suam mentem in christicolos preloferbat. Nil potius siciens quam Rhodiorum excidium: quorum vel

43

occasione potissima haud precognita atrocemqz subijt necem.

Auctoris (in rhodiorum preconium) verba.

Baude clara rhodus: que tantis preconijs ab antiquis predicaris. **Q**uando vnqz tam celebris fama: ac gloriosum nomen tibi contigit. **E**tate quide nostra: ad tua mi laudem dilatanda. **R**edit illud pristinum seculum: sub quod illustra aggrediebaris facinora. **N**ec tamen: nostris sunt comparanda. **E**xulta insula suauissima. **L**etare clima mundi dignissimum. qz urbem habes tam celebrem: a qua tibi nomen est inditum. et in qua saluator noster christus: salutis nostre misteria operaqz propalare dignatus est. **B**euissimi quidem tyranni mahumetis: vrbu expugnatore. mithridate ac antiocho potentioris. **C**reso rege ditioris. nerone crudelioris: seua propulsa arma. tanta ira ob tuum triumphum affectus est: vt paucis decursis mensibus atrocem fetidamqz animam repete vomuerit. **L**iberi quoqz nephandissimi tyranni ad eorum vitam ditionem atqz famam seruanda: et sub alis tuis tutanda fouenda qz credunt. **B**agyazit et **T**yzymy fratres: tuum tribunal adeunt. **N**ec recusat superbissimum potentissimum et auarissimum genus grande pondus auri tuo principi largiri: vt quietem sibi redimat. **N**ecaturqz tui causa: thurcorum dur ac comilito disciplina militari peritissimus ac strenuissimus. **P**radia sunt hec et pene inaudita: qui mores et gentium disparitate mente agitauerit. **S**i prescisset hec atrocissimum pater: profecto aut filios enecasset. aut **R**hodos honore et celebri dono affecisset: qui liberorum vitam famamqz tutatur simul atqz defendunt. **T**ibi sunt clarissime magister **R**hodiorum princeps: preclare animi et corporis dotes a deo gratiarum infusore: et natura manantes. que te reddunt immensum obnoxium. **A**t certe gratijs te cumulate prosequitur deus: qui tam celebra ta clara tam illustra etate tua prouiderit que alijs denegauit. **N**ulla vnqz (tui nominis famam) reticebit posteritas vt illud **V**irgilianum de te dicere ausim. **I**n freta dum fluij current: dum montibus vmbre. **L**ustrabunt conuexa: polus dum sidera pascet. **S**emper honos nomenqz tuum: laudesqz manebunt.

Izzymus rex: ad Regem Gallie mittitur.

Villelmi **Maonis** **Rhodiorum** vicecancellarii de admissione regis
Zyzymy in **Ballias**. et diligenti custodia asservatione: et hortatio.

Nillus est orthodoxe fidei tam imbecillis cultor: qui p
 virili parte aggredi non debeat quod christiani nomi
 nis honori salutiqz conducatur. **E**ti corporis vires non
 suppetunt: voluntas tñ merito adsit: in qua vera solidaqz
 virtus locata est. **N**aud igitur absolum erit: si ab igna
 uo pusilloqz ingenio viro **Q**uedam dicuntur: que for
 tassio: sapientum illustria ingenia et potentum manus
 excitent. **H**inc christi zelus divini nominis amor: in ec
 clesiam catholicam affectus haud temere movit. **H**inc
 deflenda orientalis plage labe: immaculatarum ani
 marum lapsus: scelerum atrocitas: promere impellit.
Que ingenio debilitas: balbuciens lingua tremulaqz manus edere possit. **A**rdum
 est enim quod aggredimur: egetqz precellenti intellectu viro: qui eloquentia suas
 one atqz exhortatione prester: et auditores facile moueat. **D**urum quippe est etate
 nostra (mündialibus curis implicitis) catholicis psuadere: vt que nostri maiores
 patresqz ex in curia perdidere christiane religioni reintegrentur. **I**ampridem ple
 riqz viri doctrina et dignitate pollentes: operam pariter et industriā his in perlua
 dendis perdidere. **L**oqtiores quoqz habiti sunt: qz labores et impendia subire sua
 dent: nec propterea desistere cepto decreuit: si vel mihi temeritas aut insania ascriba
 tur: perspicaci quidem sapientissimorum iudicio doctorumqz severo examini editi
 onem submittens: dicendi initium aggrediar: ingeniorū profunditas: quod ex pro
 ditis equum redolet libat fastidiatqz quod inconcinnum absurdū atqz insulsum con
 ceperit. **S**i animo destinauerim tacturas clades strages et ignominias describere:
 quas christiano nomini mahumetes thurcorū princeps (qui nuper e vita excessit)
 crudeliter attulit. **N**ec vires nec tempus: nec dicēdiqz tacultas certe suffecerit. **I**s
 quippe tyrannus **N**erone crudelior: **R**ege **A**ssuero: potentior. **A**c **H**olopherne est
 proteruior. **I**mperia enim duo: **R**egna non pauca: validissimasqz ditiones: mahu
 metee legi subegit. **P**otentissimasqz ac preclarissimas vrbes: tributum subue com
 pulit. **I**n qua quidem atrociori persecutione scelestū tam immentē colluuiēs na
 ta est: **U**t ea **N**ec mens excogitare **N**ec lingua promere **N**ec **C**alamus exarare
 poterit. **Q**ue terfo grauiqz stilo pleriqz doctissimi: toti orbi nota reddidere: vt sup
 fluum fuerit: hūc dicendi latissimum campum ingredi. **P**resertim: quod in animo
 est deuotas mentes atrocitate non afficere: nec obductum vulnus reficere: verū
 pro ingenio facultate: ab omnipotenti deo oblatam oportunitatem. **I**mperiales
Constantinopolitane vrbis sedem: vniuersamqz greciam (que europe portio est)
 subigendi et in christianam potestatem redigendi demonstrare intendimus: modo
 adsit: qui voluntate sapientia et potestate fruatur: sine quorum foedere: nullum per
 fectum proderit opus. **L**ibet eni paulisper mente coniectari: que causa fuerit tanta
 rum cladum enormitas. **Q**z tam seuis immanis scelestus ac prepotens vir: tā
 insignes victorias sit assequutus. **N**ec id: qui tunc rerum gubernacula tenuerunt:
 ignaue ascripserim: quam permulti accusare nituntur. **P**otissimum fuisse iudico:
 mahumetis illius mirandam inauditamqz obedientiam. **C**ui nec pusillo nec ma
 gno in ditione sua degenti: refragari fas fuit. **A**t tremebundi attonitiqz dicto pa
 f. iij.

retes: vel interitus pericula non formidarunt. ut omni studio principi parerent
Nec fuit qui de throno imperij cum eo contenderet. **H**is quippe turpiter occisis: aut
veneno enectis. qui thronum conscendere conaretur: ditionis imperijque monarcha
colitur. nec audet aliquis ceruicem erigere: sed pauidi ad tyranni pedes procubunt
Hinc oritur insolentia: hinc potentia: hinc obedientia nascitur: hinc fines amplian-
di cupidus incessit. et dum (longinqui priuatarum rerum studiosi) thurco vicini fi-
dei tuitionem credunt: horrida sanies nos inficit. **E**st profecto orthumannorum do-
mus inter mahumeteos illustrissima: tyrannis semper referta christianis molesta
et formidolosa. **A**tque postquam ysthumum asie minoris (sub heraclio principe: pipino
rege apud gallias regnante) intrauit: grandes iacturas attulit et mahumeteum cul-
tum auxit. **P**otuit eum parua manu extinguere: cum in principatus exordio locata
est. **S**ed paruipenderunt: qui enses ei obicere potuissent. **S**icque torpentibus ani-
mis: pedetentim traiecto helesponto Europam adiit. in qua haud incelebres ditio-
nes: suo adiecit imperio. ad postremum quoque etate nostra: imperialem patriarch-
alemque sedem sue fecit ditionis. **P**ost cuius expugnationem: vicinis ac insulis pre-
sertim rhodijs cruce signatis molestissima habita est. quos etiam deuicere extinguere
atque pterere: conata est. **A**t diuina pietas christi veros athletas: a tyrannidis iugo pre-
git. **C**uius repulse ignominia affectus: draco ille scelestissimus mortem obiit atque damnata
euomit animam. **P**rima: dei clementia. **D**iscutibilis: sapientia. **P**rima: potentia:
que mira veteris legis renouans: iudicium edidit miraculum. potentissimum quidem ditissi-
mum atrocissimumque christianorum persecutorum: pusillo principatu et cruce signatorum
ceterum subicit. **Q**uem quoque validissime urbes triumphatorum conspexere: clara rho-
dus: victum pressum et tandem ignominia repulse affectum ridet. dignata quidem
est diuina potestas etate nostra ostendere: quod vile quod imbecille quod eneruatum sit thur-
corum fetidum nomen. ut christianorum animos: pristinis iacturis attonitos erigeret
consolaretur ac solidaret. deuotasque mentes augeret: ad exercitus comparandos.
Qui **B**isantium et Europam: haud indignam sitis et orbis portionem (mahume-
tea pollutione) liberent. **D**ebuit certe **R**hodiolorum insignis victoria (diuinis mi-
raculis redimita) fideles animos mouere: ut vniuerso feodere iuncti in nephandum
dracone vires instaurarent. **A**t reiecto diuino iussu tabescit humana potestas: nec
audet mouentem mundi creatorem. **Q**ui pulsans iterato: haud paulopost terremo-
tibus in **A**sia et **R**hodo editis. crudelem tyrannum **R**hodijs minitantem: **J**am iam
que imminuentem. ut exosam sibi urbem pessundet. **R**epentina etenim morte occidi
permittit. **H**inc oritur in asia europaque thurcorum tumultus: potentum simul
tates germanorum nepotumque tyranni dissidia: imperij thronum appetentium. **G**er-
manique **B**agyzit et **Z**yzmy: mutuis cladibus sese conficiunt. **Q**ue res maxime
christianam potentiam excitare potuit. ut vindictam de tyrannica domo sumeret:
et ab Europa tyranni iugum excuteret. **D**ormit etiam latina potentia: nec pulsanti
deo creatori aditus patuit. **C**ommuneque bonum: priuato affectui. **A**lgore rigens
occidua fortitudo: postponit. **P**ro quod dura est presens etas: **P**ro quod tarda. **P**ro quod lenta: mi-
nor certo de causa nostri maiores illustra aggressi sunt facinora. et insignem triu-
phum: quandoque de barbaris fidei hostibus reportarunt. **E**rat quippe in eis christi
sanguis feruentior: qui precordia commouit impulit atque roborauit. **N**on enim mi-
sericors deus cordis ferrea duricia commotus: illustriori occasione christianorum
mentes hortari statuit. **Q**ua permittitur fraternum dissidium diuturnius persta-

re: ne aut vi aut dolo aut toxico interiret. **N**oni quidem thurci: qui nunc bisanciam
imperat: frater **R**ex **T**yzymy: (omni presidio destitutus) ad **R**hodos confugit:
ab his quoque patri infensissimi fuere: et qui potentiam eius retruserunt: tutamē
presertim implorans. **P**restat enim profugo clarissimus **R**hodiōrum **M**agister vi-
tā: quē a furore gladii fraterni eripit fouet nutritque suis opib⁹. ut superstes frater
terrore anxietati atque tremori fratri sit imperitanti. **A**gendis quoque prudenter pla-
lēs principē nanque **T**yzymy in occidentē misit: ne fratri propinquus imperitanti
vim dolos et insidias eius subiret: felix quippe profugium: quod apertam oportuni-
tatem (**R**es aggrediendi preclaras) affert. **N**ō est enim qui ignoret: quantas cla-
des et ruinas: ciuium discordia: affinium dissidiū fraternumque odium: imperijs ac
regnis **R**eipublice attulerit. **S**acre quidem gentiliumque literę: huius labis referte
sunt exemplis. **N**ec enim nostra etas: horum haud expers cēsetur. **N**ō certe aliter
Romanorum **R.** **P.** (olim potentissima) interijt. **N**ec secus **A**thenarum ciuitas
aratum passa est. et **G**recorum imperium chrestum colens: nō multos exactos an-
nos hoc affectum malo proflus occidit. **A**it enim: sapiens quidam. **C**ōcordia par-
ue res crescunt. **D**iscordia: maxime dilabuntur. **S**aluator quoque noster summa ve-
ritas: id explicās ait. **O**mne regnum in se diuisum: desolabitur. **H**inc orta est (stre-
nuissimi thurcorum ducis **A**chmat **B**asie ydronti expugnatoris) nex repentina:
cuius tanta fuit insolentia procacitas et audacia. **E**st non nisi assiduo cogitatu: yta-
liam attingere cupiuerit. **E**o quidem superstite: nūq̃ erant vicini quieturi. ingētes
que clades: minabatur sese illaturū. **E**rat profecto animo audacissim⁹ manu prom-
ptus valido corpore armorumque peritus: qui nūq̃ quiescere assueuerat. **H**inc qui
de terrore fraterni profugij: **N**ouus thurcus impulsus dolo necari iussit. **H**ic quo-
que cōmilitonum satellitumque noui thurci lateri adherentium: conspiratio tumult⁹
que nascitur. **Q**ui sui principis somnolentiam fastidientes: **R**egis **T**yzymy deside-
rio ducuntur. **H**inc opum profusio editur: ut sibi animos nouus thurcus alliciat.
Hinc assidua: in **E**urope portione (que sibi paret) atque alia trepidatio. tātaque in
quietudine ac terrore thurcus afficitur: ut iamiam germanum imminere adesse et
aggredi sese putet. **N**ec vigilijs nec somno: aliud cogitat aliud voluit aliudque vi-
det quē **T**yzymy **R**egem. **H**inc illud insigne inauditūque monstrū natū est: ut thur-
cum non puduerit. quadraginta milia nummum auri **R**hodiōrum magistro triū-
phatori **P**etro **D**aubusson mittere. pacto inito: ut germanus attentius (ne sibi
molestie terroris sit) asseruetur. **P**rinceps quidem potētissimus terrore fraterno
impulsus: **R**hodiōrum magistro tributū conditōne sese reddit obnoxium. **D**ei in-
scrutabilis: prouidentia. **D**inenarrabilis: iustitia. **D**ineffabilis: bonitas: crudelissi-
mi quidem tyranni opulentissimus potentissimus superbissimus natus: **R**hodio-
rum principi cruce signato aureorum pactorum vectigal soluit apud quem germa-
nus vitam fouet: quē tanto amore nephandus genitor prosequutus est. formidolo-
sus puipe **B**agyazit terrore percussus statim foedus cum vicinis percutere non
distulit. **R**hodiōsque illustriori foedere insignit: equis quidem cōditionibus pactis
Nec audet trepidus **B**agyazit: exercitus inchristianos parare classem instruere
ensemque obicere. ne germanus adsit: latinorum manu succinctus. **D** quē preciosus
pugniū: **D** quē illustre exiliū. **D** quē insigne regis **T**yzymy cōfugiū quod tāta attulit
latinis cōmoditatē quietē et honore. **E**x quib⁹ certo facile quē viderit (mētis tamē
caligine prius abducta) quāta sit (ab omnipotenti creatore) oblata oportunitas

Constantinopolim ⁊ greciam recuperandi: latinoꝝqꝫ ditioni redintegrādi. Si modo promior voluntas. potentiam ⁊ sapientiam sibi copularit. vtinā adessent illi: q̄ oli tāto animi ardore barbaros pessundare cogitarūt. quiqꝫ nulla porrecta opoz tunitate graui vero difficultate: magna sunt aggressi: assequerentur certe nunc qđ optarunt. Sic Ludouicus sanctus Francoꝝum Rex: lic perillustres alij principes Qui sepius graui incomoditate: ab illustrioribus bellis sunt retracti. Ausim affir mare. Si parua classe Tyzimy vectus adsit. ⁊ non numerosus terrestris exercit⁹ (qui danubio traiecta) leruam intret: Thurcoꝝum potentia europa discedet. Si enim minoris alie fines: profugus rex Tyzimy tetigerit. Repente Bagyasit qui nunc imperat (helesponto transmiss⁹) europam terrestribus christianozū copijs patentem deseret: vt germano se obiciat. Ita haud difficulter: europa mabumetea secta liberatur. Sunt enim hec haud obscura: qui orientem: ⁊ thurci fines accolūt ei⁹qꝫ mores noscunt. Sed qui longo litus tractu a nobis distant: nauias fabulas qꝫ comentari nos putant. Quicquid quoqꝫ dicimus: questus gratia dictum arbi trantur. Sunt quippe auro fulciti: sub deauratis tectis latētes delicat⁹qꝫ cibis nutriti: qui thurcoꝝum horrida non gnorunt arma. Rerum enim affluentia: non sunt hec prospicere. Non desunt quoqꝫ inuidi quidam: mordaci dente hec deprauātes ⁊ quod mirabilius deteriusqꝫ exilit: pacta pecunia cū thurco initoqꝫ consilio. Regem Tyzimy: studiola attentione toxico enecare conantur. vt sublata a deo opoz tunitateqꝫ data: nouus thurc⁹ in regni solio firmetur. Cogitetqꝫ stabilis ⁊ intrepidus: permagnas vires in christianos exercere. Quas germano superstitute manu qꝫ Rhodiorū asseruato: sopitas esse necesse est. Scelus: inauditum. Atrox: iniquitas. Detestanda: inuidia: horum qui humani hostis inuitatione suggestioneqꝫ dyaboli: christianozū rempublicam turbare subuertere ac eneruare student cupiuntqꝫ ac expetunt. Nec aduertunt sese primum interituros: ⁊ exterminium perpel suos. Si Rabidus canis (fratre sublato) insolescat: animum refocillet vires resumat mentemqꝫ recipiat. Obcecata quidem mens turrata superbia: alterius gloriā vidēre nequit. veniat veniat in mētem: exterminii strages iacturaqꝫ. Quam p̄ seis illis tēporibus: Bothi Vandali Huni. strenuissimi quidē barbari. latino nomini attulerunt. Quod profecto principum tenebrose illius etatis: ignauia inuidia diffidioqꝫ contigit. Reuoluant hortoz hystoziarum celebres libros: claraqꝫ monimenta ⁊ qua rerum qualitate versamur: compertū habebunt atqꝫ conspiciēt: quā tam deus sit elargitus gratiam quam pertinaci animo non noscunt. ⁊ audire fastidiantur sensum. Has igitur insidias: prudentissimus Rhodiorū magister subtili ingenio ab emulis excogitatas sentiens. Arbitratus quoqꝫ: principem Tyzimy tutius apud gallias defendi custodiri atqꝫ protegi. Quibus certe preest Rex christianissimus: qui catholicam fidem gratia ⁊ presidio (maioꝝum exemplo) prosequitur. vbi ⁊ summa sinceraqꝫ viget religio: fides quoqꝫ relucet orthodoxa: vbi mōstra non gignūtur: vbi carent insidijs ac vbi toxici tabes ignoratur. His causis suauis in franciam Tyzimy Regem mittit. vt robustissimis (cruce signatis) comitibus succictus: opido hierosolimozū in amplissimo francoꝝum Regno lito asseruetur. Sed non defuit commentum: quod principem Tyzimy regno interdiceret. nec ei pateret aditus: constitutione Regia (vti accepimus) refragāte. Que Nabumeteos Iudeos alienosqꝫ (ab fide catholica) viros Regno excludit. Deu grauem Fortem: Res vero quidē equa Iusta memoratuqꝫ digna. Deuoto Catholicoqꝫ

regis christianissimi pectori: vt indigna vt absurda & vt iniqua proponitur nec clarissimi facinoris circūstantie qualitates atq; modi: sincere sunt explicati. Quis enī velit (presertim hierosolymorum ordo: qui precipuū erectorem protectore auctore frācorum regem colit veneratur obseruat) immaculatum integerrimumq; regnū obscenis moribus inficere? Quis cupit: regie cōstitutioni aduersari? Quis deliderat: rem atrocem cōmittere? Nullus profecto sane mentis: id excogitarit. Nō erit quippe in gallijs: Tyzimy sempiterna mora. Sed ad tempus: quo rebus christiānorum consuli possit. non erit cum gallis viris integerrimis & omni immūdicie laube puris: Tyzimy cōmercium. Non erit quidem cum incolis assiduitas: non erit cum habitatoribus familiaritas. quandoquidē in secessu concludetur: castelli muris cohibebitur paucis comitatus satellitibus. Adierunt quippe eius custodie milites rhodij: qui constantes eorum prauitatem cōtempnunt & rident. Non debet quidem Gallia hunc rēnuere expellere atq; cōtempnere: cuius asseruatione tantum dec? tātū comodū & tātū vtile emanare potest. Nec dubitamus pīssimum regē ac sapiētissimos doctissimosq; eius regni viros: haud aliter sentire. Si modo hui? principis statum intellexerint. Maior quippe comoditas christianis affertur Tyzimy fouendo protegendo & asseruando: q̄ in clutissimo regno arcendo propellendo nec nō & excludendo. Nec enim regis constitutio: nec conditoris intentio infringitur: vbi tam clarum facinus tam grande emolumentum tamq; insigne monimētum: ex admissione in regnum oritur. Si autem aditus in franciā Tyzimy denegetur: erulabunt insidiatores toricorum portitores sicarij nephandiq; satellites. qui dissimulato habitu iussu thurci: nephandorumq; viroꝝ sue factionis passim vagipalantur. vt Tyzimy: vel gladio necent. vel rapiant vel veneno interunāt. Excipe excipe nobilissima gallia & rex pīssime virum illustrem: nobilissima mahu meteorum familia natū. Qui tāta comoda: christiane religioni est allaturus. Qui germanum magnum thurcum: christicolarum finibus arcet. Qui fratrem bisanciorum imperatorem: tuo quidem regnicole splendidissimo rhodiorū magistro submissum reddit. Qui passionis domini nostri ihesu christi monimēta: reliquiasq; in constantinopolitana subuersione raptas. & a thureo expugnatore ex industria custoditas herediq; nato dimissas: daturū elargiturūq; se magistro pollicetur. Qui tantorum scandalorum: extinctio censetur. Qui: quietem christiano nomini prebet vide ne eum repellas: qui repulsus scandalo & iacture futurus sit. Si aditum prohibeas: adsunt famelici ac lupi rapaces qui regium iuuenem deuorent lacerent atq; opprimant. quo sublato Bagazit thurcorum rex cornua eriget: rhodios persequetur. ytalie imminet: hungarosq; inuadet. Et qui modo timidus stupidus ac tremebundus pauet iacet atq; later: repente erumpet insaniaq; insolescet. etiam certe animum augebit: sublatus quippe tremor terror ac formido erit. Ex quibus tot grauiā tot horrida tot enormia subsequētur: que narrare nemo qdē poterit. Taceo vbi bī subuersiones: & iuuenū fidei abnegationē. phanarum pollutiones: virginumq; prostitutiones. Quorum preterite clades: testimonium perhibent haud incertum. Caue toto orbe dignissima gallia: triumphis ac trophæis pīscorum gloria clarissima. Ne tua laudata constitutio: tantorum malorum causa sit. Non fuit profecto legislatoris intentio bonum laudabile ac preclarum edicto excludere: quinimo pessimis viris ac sceleribus regnum purgare. At vbi tantum eminet bonum: in thurci scilicet ad tempus exceptione lex quidem merito atq; Regia constitutio cedere debet. Que seruata: grāde quidem scādalum. Christiano nomini sit allatura. dampnant certe iura diuinā pariter & humana iura luxuriam inconcessosq; concubitus:

prostibula tñ pmittuntur. ne maius sequatur malū: omnia eq̄dem turbenť libidinib⁹.
Moyles quoq; libellū repudiū pmitit: vt homicidiū vitetur. duellū quoq; cōcedit:
Si ex eo publicum sequatur commodum. **T**ollerantur plerumq; nonnulla quamuis
non equa: ne grauius ingruat malum. **Q**ui profecto rei publice preficitur: licitum
est minora permittere mala ne maiora contingant. **A**t dices facienda nō sunt ma
la: vt euenias bona. fateor quidem: si de bonis ⁊ malis spiritalibus intelligas suppo
situm. **A**t si de temporalibus fiat comparatio: minora sequi certe mala ratio suadet
Rarus quippe ⁊ foenici conferendus qui minimum spiritale bonum eligit: vt ma
ximo temporali incomodo afficiatur. **N**ec prauum simpliciter dixerim: **Z**yzymy
excipere regnoq; admittere. qui tanta diligentia asseruabitur: ne iniquum afferat
exēplar. **E**xceptio nāq; hec ⁊ legis infractio: nō quidē malū moris ac spiritale cen
setur. nam nec iuri diuino nec iuri cōmuni refragatur. **S**ed regie constitutioni: edi
ctoq; provinciali repugnat. **Q**uare provinciale malū potius dici poterit. **N**ec enī
omnes christicole a suis ditionibus: **J**udeos ⁊ ab fide alienos excludunt. **R**espon
dere profecto conor debilius q̄ necessum sit: his qui exceptioni regiam constitutio
nem obiciunt. **S**ed non aduertunt: que (ipsas obseruando) contingant scandala.
Ordini presertim hierosolimorum: qui rhodijs imperat. ⁊ francorum regij dyade
matis presidio: ad hanc nostram etatem defensi protectiq; sunt. **G**rauiissimum qui
dem scelus est scandalum: ex quo sepenumero nephanda sequuntur si non cauetur
modestia. **D**octor quidem gentium **P**aulus apostolus thymoteū circumcidit: ne
conuersis iudeis scandalo sit. **Q**uedam quoq; legis mosaice iam sopite cherimoni
alia sequutus traditur ad tempus: vt scandalū vitaret. **S**candali nāq; tabes: enor
mitatum fomes est. **S**ed forsitan quis dicet: fides publica **Z**yzymy data arce ei⁹
custodie repugnat. minime quidem: fides nāq; data **Z**yzymy regem rhodiorum
magistro audientem futurum pollicetur. **C**onsilioq; eius potiturum: nec priuatos
appetitus sequuturū. **E**xceptus enī nō est rex **Z**yzymy: vt christiane religioni aut
rhodiorum statui oblit officiat damnumq; afferat. **I**psū certe profugum a nau
fragio a mortis discrimine a germani sanguinolentisq; manibus: precellentissim⁹
magister eripit seruat atq; defendit. dissonum quippe ⁊ a ratione prozsus alienum
si quos fautores ⁊ vite tutores sentit cladem afferat. **T**erendum quidē tempus et
rebus maturius consulendum: donec etas quietior tranquillior ac feruentior red
datur: **E**t qui dissident virtute: fruuntur optata. **N**ulla siquidē ex eius custodia ori
tur pecuniaria utilitas: quamuis ampla sit pensio. prodigum est ac profusum id ho
minum genus: multoq; cibo insigniq; suppellectili vititur. multasq; impensas eius
custodia affert: in educandis qui sue asseruationi incumbunt. sui etiam causa lega
tiones ad thurcum ⁊ eius ad nos sepius mittuntur: que amplos sumptus faciunt.
Donoꝝ quidem commodum utilitas etiam fidei ac reipublice christianorum: ad ser
uandū iuuenem nos compellit. donec qui cuncta prouidet ex eius alta specula chri
stianorum tepidas mētes inflamet: vt expeditio in fidei hostem instauretur. **S**i chri
sticole oblatam spernent occasionem: ingratitude certe nephandaꝝ non feret
deus. luentq; penas quandoq;: qui conatus qui sanctum propositum. **Q**uidq; res
propicias iniquo disturbāt ingenio. **S**i interierit: aut manus hospitaliorum rex
Zyzymy (quod deus auertat) effugerit. **T**unc liquido patebit: quanto nunc frui
mur bono. **Q**uod pauci quidem gnoscunt: plurimi ignorāt. per plures certe: vt ini
quum facinus opprimunt damnant ⁊ fastidiūt. **D**oce ac fidelis lector: tuo qui per
spicaci ingenio de paucis plura coniectare poteris. ⁊ pro intellectus acumine diu
dicabis: si equū sit regie cōstitutioni inherere ac zyzymy repellere. vel cōstitutionē

47
rectius interpretando flectere: et zyzmy admittere et in regnum introducere. Pro-
positis quidem duobus: que mali speciem induere videntur secundum sapientis sen-
tentiam. minus malum reiecto maiori est eligendum. Si quid acutius quam decuit dixerit:
aut incocinum quidpiam edidi vel absurdum connerui. parce precor qui lecturas im-
becilli ingenio: quod pondus tanti negotii sufferre et explicare non possit. Cedo ti-
bi excellenti ingenio doctori: qui potiora acutiora et prudentiora excogitabis. que
deuotas mentes: non ambigo in nostram alliciant sententiam. valeat felix: quicumque
perlegerit. Datū Rhodi. xij kl. octobris: anno incarnationis christi. M. cccc. lxxvij.

Angelus monet Turcum: vt manum dexteram Johannis bap- magistro donat.

Builelmi caonrsui Galli Belge Duacj Rhodiorū vicecā
cellarij de trāslatione sacre dextre sancti ioānis baptiste xpi
pcuroris: ex cōstātinopoli ad rhodios: cōmētariū lege feliciter.

Dispientum percelebre dogma est: ingratitudeis cri-
men tanq̃ pestem atrocissimam vitādum. Cuius cer-
te labes: intellectualem quidem creaturam in profun-
dum demergit abissi cum lucifero nephandisq̃ ange-
lis. eiusce delicti precipue patratore: igne perpetuo tor-
quendam. Nec immerito: id censeri debet. Quis enīz
munificorum comperitur: qui acerbissimo non prose-
quatur odio beneficiorū immemorem? Tanto magis
igitur est detestandus truciq̃ tormento afficiendus: q̃
creatori ingrat⁹ efficitur. de cuius pietatis eterno fon-
te essenciam ⁊ animi corporisq̃ dotes atq̃ fortunas
excipit possidet ac vendicat. etiam pro meritis non quidem de condigno: felicitas
promittitur eterna. **D** q̃ grauis: **D** q̃ horrida. **D** q̃ detestāda igratitudinis ma-
cula: beneficiorūq̃ obliuio. Quippe qui hac labe sunt infecti: omniquidem cruci-
atu sunt plectendi bonorūq̃ contubernio abdicādi. Nil enim detestabilius: q̃ nul-
lius beneficio sese obstrictū ⁊ ceteros sibi deuinctos arbitrari. Profecto ab ingra-
titudinis labe alienum non censetur: beneficia (que indies diuina pietas Rhodis
confert) silentio preterire ⁊ literis (que obliuionem excutiunt) denegare. Laudes
graciasq̃ pro virili parte: deo bonorum largitori non agere. Sunt enī qui cuz
dignū facinus patrarint: assiduas laudes audire cupiūt nec preconio faciātur vllō.
Plus certe debemus creatori: qui beneficia vterius elargitur. **D**ac ratione du-
ctus: sacre manus dextre diui precursoris christi. ex cōstātinopoli ad rhodios trā-
slationem etate nostra factā: literario ordini cōmendare statui. Quedam veterum
historiarum monumentis excerpta: pro modulo ingenij gestis connectendo. Qui le-
gis: benignas aures queso paulisper accomoda. Nec que sub sacro. Ro- ecclesie se-
ueroq̃ iudicio pie scribuntur: facile cōtemnas. Abest certe dictis pertinacia: iustus
q̃ correctorem non rennuo. Quinimo: efflagito cupio ac desidero

Translatio S. Jo. dextre: ex Antiochia in Constantinopolim.

Apud bisanciū magni constantini urbem sacra S. Jo. baptiste dextra: cenobio (ei
us nomini ab iustiniano principe dicato) quod de petra vulgus appellat ānos su-
pra quingentos colitur. Fama est haud obscura: idq̃ grayarum historiarum mo-
nimentis constat. Sanctum Lucam euangelistam catholice fidei tunc iniciatum;
celeberrimi precursoris virtutum nō ignarum. sacrumquidem corpus quod in se-
baste vrbe inter hely ⁊ abdā monumento ab eius discipulis cōditum est: surripere
clam si possit animo destinasse. vbi vero facultas non suppetit (q̃ corporis molea
grandiori dimensione protensa non facile oculitur) aliud arte euangelista molitur
Cum autem corpus truncum esset: sacro vertice (herodis nephando iussu) rese-
cto. ⁊ hierusalem haud procul regia tegumenti portione ab lictore (qui prophetā
supplicio affecerat) obuoluto herodiadis regine hortatu: ne sibi insensus veritatis
predicator a mortuis suscitaretur terra obruto. Euangeliste igitur in mentem ve-
nit: haud indignū fore. Si dextrā que xpm baptularat: dignitate insignē exerceret

Quod enim diuus euangelista animo concipit: q̄ propere aggredi studet. **C**ura itaq; adhibita: fidei comitatus **J**oannis discipulis qui superstites fuere. monumēto aperto: sacram dexteram corpore exemit. oculitq; 7 **A**ntiochiam (vbi post hie rosolimā apostolica sedet auctoritas) transfert. Demumq; ea discedens vrbe vt in bithinia euangelium ch̄isti nunciaret: viris catholicis sanctum cōmendat pignus. **E**xactis deide ānis circiter. ccc. **J**uliano apostata iperāte: qui atroci tyrānide fidei persequutores vincere cupit. Sanctarumq; reliquiarum: haud contemnendam iacturā constat esse factam. **T**iranni nāq; edicto: complures igne cōsumuntur. vt martirum memoria interiret: sanctumq; cultum aboleretur. **S**ed sacrilegi hominis insania: q̄uis monarche potentissimi 7 disciplinarum dogmate ornatī veritati ch̄ristiane non preualuit. que non mendacijs non gladijs non phisicisq; rationibus inheret: sed sua ipsa soliditate firmitateq; sese defendit. **V**mo expugnatores facile vincit: clarissimoq; lucida est triūpho. **I**s quippe dextre precellēciam: satis superq; dignoscens furibundus. vt sanctam manum diligentius perquirant: carnicib⁹ iubet. **I**nventamq; igni tradant. **S**acrum quidem membrum (deo prouidente) vī persequutoris nō sentit: incolumequoq; ab catholicis seruatur. **S**ic apostata ne phādo frustratus desiderio: apud perlas belligerās celesti percussus vindicta (scelerum luens penas) interijt. **C**um autem ad iustiniani tempora peruentū est: catholicus quidem princeps sacrarum breuiator legum **R**omanozum. celeberrima illa ede sancte **S**ophie: id est sapientie. que est filius dei atq; saluator noster ch̄rist⁹ a basi erecta. **A**mplissimuz quidem cenobium: monachorumq; diui **B**asilij norma degentiū habitationem. quod de petra vulgus appellat: extruit. **D**euotissimus itaq; **A**ugustus: sacris reliquiarum monumentis ecclesiarum dedicationem insignire cupiens. sanctū precursoris verticem: ab edissa. dextrā: ab antiochia. ch̄risti tunicā ab mara. **A**lie vrbibus: constantinopolim deferri iubet. **D**edicationisquoq; solēni pompa peracta: sanctas reliquias (vt pactū erat) ad priuatas remittit sedes. **P**ostremo vero tempore bisantiorū imperiali scemate (ab **L**eone iq. pon. max. in **R**arolum magnum: fortissimum ch̄risti athletam francorum regem catholicum) trāstato declinātequoq; ab diuino cultu oriente: irruentibus in asiam scitis ac barbaris. sacram manum: deuoti antiocheni accuratius seruant. **Q**ue sub id tempus: vt labantium fides robozetur haud incelebrā edidit miracula. **E**x quibus duo celebriora literis sunt mandata. que plurimorum fidem barbarorū contubernio labantem firmarunt ad eiusq; venerationē: animos alliciunt. **E**rat illa etate haud procul ab antiochia in vasta tetrarum speluncarum solitudine: immensa molis dimensione draco. qui fedi anhelitus exalatione incolas afficiebat: voraciq; gutture absūmebat. presepert hoc monstrum: inauditiū horrorem. **E**ditus quidē fouea qua delitescibat: arcuato corpore squama referto durissima. solum verrens grandioribus oculis (fulminis instar) splendentibus: hyans statum edebat infensum. **C**uius spiratione hominum genus interijt: quosdam quoq; mordaci dente vorat. **A**ntiocheni vero tanto terrore stupidi attoniti atq; perterriti: ad vesanum gentilium mores mentem conuertunt. **P**otior namq; incolentiū pars: ch̄ristum etatis perversa cōsuetudine respuerat. decernitq; insana gentilitas: draconem annuo sacrificio (vt deum placandum. sic eius atrocitatem: mollire autumāt: necvana spe frustrati: nā id demum effecit vt errorem robozetur. **S**ed hoc tam diu sufferre diuina non sustinuit pietas. **H**omo igitur antiochenus (cui sors contigisset) hyanti draconi quotannis statuto die **I**n sacrificium offertur: quod trepido spectante populo monstrum deuorat. **S**ic annuo absumpto sacrificio: quiescit belua. demonum (haud dubio)

Arte perurante: que prestigijs et vanis imaginum illusionibus vagas hominum mentes afficit horum potissime qui de fide catholica minus recte sentiunt: nec christo firmiori spe innituntur. Cum vana hec religio: ab antiochenis non paucos seruaretur annos divina clementia: superstitionem insigni diluit miraculo. ingruente quidem piaculi offerendi die: ut natam (fide inbutam catholicam) quaz orthodoxus pater vnice diligit. nam sola ei superstes est: draconi offerre fors contigit. Genitor enim sorte atque tonitus pallens ac tremebundus stupido voluit animo: quo nam pacto filiam atroci morte liberet. humano quoque destitutus auxilio: ad diuinum confugit. meritisque et sancti prophete intercessionem (cuius manum summo seruoze veneratur) discri-
men vitare sperat. Eadem sanctam quantotius reuulit ubi sacram manum pro morte veneratus carnis contracte pollicis porciunculam (cuius nunc vestigium apparet) interosculandum dente rescindit. quam ore continet: ecclesia quoque discedens ad priuatos redit lares. Natam vero ad sacrificium paratam et sorte deuotam dicatamque manu apprehendens: ad beluam (inspectante populo) ducit. Quamuis Genitor spe diuine pietatis et Ioannis baptiste intercessionem munitus esset: lacrimas tamen continere non potest terroreque percellitur. nataque tremebunda quam suauibus solatur dictis: dirum namque mortis genus (nec mirum) horrebat. Omne quoque spectaculum: de genitore et nata actum esse arbitratur. Ubi ad locum destinatum ventum est: draco ex more prodiens ingenti hyatu sacrificium excipere sagittat. Genitor quidem celesti virtute munitus: haud trepidus imminente periculo pollicis porciunculam quam tenebat: in draconis hyatis fauces iniecit. qua immissa repente suffocata belua sternitur. Spectaculo gaudente astantium qui incolumes amplexi sunt et congratulabundi. miraculoque applaudentes: hymnum quoque sancto precursoz iubilantes. ac ex eo quod contigerat ampliozem extruunt edem: in qua Sacra Manus collocata veneretur. Urbs quidem Antiochena: Pestifera sagittis hoc modo fertur liberata. Alterum miraculum huic annectendum censuerim: quod haud incelebre diiudicari potest. Mos erat ea tempestate catholicis antiochiam incolentibus: celebritate sancte crucis (que quotannis. xvij. kl. octobris solennis habetur) processionali poppa in propatulu prodire. Aderatque patriarcha cruce et sacram manum gestans: quam cum (populo orante ac spectante) subleuaret. Si fertilis futurus erat annus: sacros digitos manus extendebat. Si sterilis: inflectebat. idque multos annos celebre habetur: incole quoque vrbis presagio cauti pro euentus qualitate sibi consulunt. Nec mirum si manus que christum rerum creatorem verum deum et hominem indixit baptisauit atque tetigit: tam mira efficit atque operetur. His profecto diuis sacre manus facinoribus: deuotio coaluit. animosque principum allicit: ut ea potiri studeant. Imperabat per id tempus Bisancijs Constantinus: alter ab illo vrbis constantinopolis conditore cum Romano fratre. fide quidem catholica imbutus ac deuotus: et sancti prophete orationi deditus. Ardet quippe catholicus princeps manus assistentia: cupitque admodum ea frui si liceret. At antiocheni conspectis miraculis: accuracius sacram seruant manum. Cumque hic esset rerum status: dyaconus quidam ecclesie antiochene. cui Job nomen inditum erat: diuino spiritu monitus. manum clam surripiens: incolarumque spurciciis fugiens. christianissimum principem adiit Constantinopolim quoque. Nonis ianuarii intrans. Sanctam dexteram: principi offert. Imperator autem sacro pignore recognito: humo prostratus flens eiulans atque orans. manu excipit: osculatur et veneratur. verbaque proloquitur: in hunc sensum. Aduenisti tandem sacrum munus satis diuque a me concupitum: meis quidem meritis impar. Tu quidem Ioannes

Baptista: prophetarum propheta et christi precursor: non finis amplius sacra tuas
dextram: inter populi fedicitatem versari. verum imperio urbem redimita: tua san-
cta manu insignire dignatus es. eam quoque cenobio tuo nomini dicato: quiescere
iubes. hec fatus: sacra manum in regie penetralibus condidit. et demum in monasterio
sancti Joannis de petra: tamquam peculiari monumento sancta dextra reponitur ubi
translatio: quotannis celebratur.

¶ Qualiter sacra manus: ad mahumetem thurcorum
regem Constantinopolis expugnatorem peruenit.

Mahumetes thurcorum rex: qui nuper evicta excessit: cum imperialem bisancij ur-
bem validissimo obsideret exercitu: spe quoque victorie potiretur. Non ignorans
quanto ornatu quanta gaze tam insignive suppellectili: civitatis imperiales edes ac
cenobia essent referta. Publico edixit preconio: ut regia suppellex omnis quoque sa-
crarum edium ornatus monumentaque: illa serventur: nec ea commilitones diripi-
perent. Divina itaque permittente iustitia: tyrannus rerum potitur: ubi quoque sue ef-
ficatur ditionis. Afferuntur victori regie gaze sanctarumque edium ornatus ac gemme
et sanctorum (quos christianus cultus honorat) reliquie: beatumque sese proficitur
sive thurcus sive christicola captivus: qui dignum aliquid: detegere prodere offerre
que potest. In eo autem cenobio de quo supra meminimus reperta est (que ad thur-
cum peruenit) manus dextra precursoris: etiam passionis domini nostri ihesu christi
monimenta: spongia calamus ac lancee ferrum: illic locata erant: que thurcis sibi
vendicat: cuiusquidem ferri acies: lima secata: ab Bisancio imperatore Constantino
terto Carolo magno francorum regi de se benemerito: qui Bisancios tyran-
nide liberauit et corona spinea qua christus afficitur: que tunc in Caroli manu esse
excepit (prout tradunt historie floruit: oratorioque sacri parisiorum palatii vene-
ratur nostraque etate colitur) dono data est. In cenobio quoque sancti Dionysii ari-
opagite: qui gallos ad fidem convertit catholicam: quod sancti Benedicti monachi
incolunt: parisiorum urbe ad vi lapidem distante: cuspis ipsa: hac tempestate cole-
da conspicitur. Tyrannus quidem victor superbus reliquis potitus sacris. Quis
mahumeteus seu questus gratia seu fortuna: seu (ut verius coniectari libet) divi-
na disponente providentia. Sacram dextram passionisque monimenta: et copula
eius generis ornamentorum: scrinijs concludit obliquitque: regiasque inter gazas asser-
uari iubet. Non pauci quidem ex christicolis: sacrarum cupidi rerum: ea sibi vendi-
care: seu precio seu dono nituntur. At vafro tyrannus ingenio: in largiundis tepi-
dior redditur grandiorque ere res estimat sacras. Spe ductus: hoc questu plurimo-
rum animos sese allecturum. Thurcorum autem rex rerum successu inflatus tumi-
dusque: ditionis fines ampliat: vicinosque infestat: et quosdam ceruicem annuo sub-
mittere vectigali compellit: fuere certe qui pacta pecunia sacram dextram passio-
nisque monimenta adipisci student: foedusque cum thurcorum tyranno percutere con-
temnunt: nisi sancta largiatur pignora: quo ignominiosum pactum sacrarum reli-
quiarum pretextu honestent. Tyrannus enim durior ac inflexibilis: de sanctis reb-
us pacisci fastidit. Sic divina disponente sapientia: reclusa diligentius servatur. Auget
que asservationis desiderium imperialis mulier: graiorum sanguine nata: que thur-
corum preda: regis libidini inter pellices patuit. Nec a christi cultu non defecerat:
cui gravior clerus fidem servans adheferat. De pacto autem non inscia postulat et
flagitat instat: ut sacre Bisancio reliquie ad occiduos non transcant. Si venales

sint: precium pactioni id sese offert exoluturam. qua re suavis tyrannus: sacra seruat. Cumq; ānos circiter. viij. 7. xx. bisantijs imperasset: Rhodios oppugnare destinat. Quibus atrociter oppugnatis: cum victus repulsus ignominiaq; affectus celebri Rhodiorum victoria redderetur. eos aggredi iterato cupiens: Rho dū ere crans insperato suffocatur morbo. fama est haud inconstans: tyrāno contra Rhodum procedenti. instanti arboze inter ramos iuuenem specie humana angustioresq; alba veste indutum flamineumq; gladium manu gestantem apparuisse. Acerrimaq; facie iracūdis tumidisq; buccis tyranno minitasse: ac vigilāti audiētiq; dixisse. Virozum scelestissime: hoc te confodiam gladio. Quo conspecto auditoq; tyrannus adeo expauit. vt illusionē mentis propter intensum terrorem attonitus perterritusq; fetidam repente euomuerit animam. Pūquidem est oppinari angelū dei affuisse: qui crudelissimum tyrannū occidit. Quo vita functo: bagyazit maior natus (Tyzymy deuicto regnoq; expulso) rerum potitur. Omnisq; regia suppellex: Gaza 7 sacra pignora ad Bagyazit tyranni natum perueniunt. Sub idem tempus Tyzymy ad Rhodios confugit. vbi solēni pompa excipitur: 7 in gallias proficiscitur. ex quo insigne illud foedus Rhodiorum percutitur: 7 annue pensionis pactio sequitur. vt Tyzymy asseruetur: quē inaudito timore Bagyazit formidat. prout comentarijs editis: ea seriolijs explanata sunt. Sat quidem fuit rerum capita tetigisse: vt lector causas intelligat. quibus sit impulsus Bagyazit: vt sacram manum Rhodiorum magistro elargiretur.

Bagyazit Thurcorum Rex: sanctam precur-
foris manum Rhodiorum magistro Largitur

Dum hic esset rerum status: insigniq; foedere Rhodij potirentur. atq; thurcorum rex fraternas formidans insidias: magno Rhodiorum magistro obtemperare suaderet. munusculis quoq; ipsius animū demulcere cuperet: vbi fratris impetus cohibeat. Quorundam apostatarum suasu (qui tyranni archanzorum participes: hospitalanzorum originem 7 mores callent) impellitur: vt si rem gratam magistro efficere cupiat. Precursoris manum: quem patronum inuocāt Rhodij dono mittat. Inductus quoq; est vt id efficeret magistri postulatione: qui sacratissime passionis monimenta appetit. Ne itaq; magister voto frustretur: decreuit tyrannus sacram manum elargiri de ceteris ad tempus silens. vt principis animum cupidum suspensumq; redderet: sicut fratris asseruatione tyrannus affici videbatur. delecto igitur ad sacrum munus deferendum: clarissimo oratore regie aule precellenti viro archanzorum non ignaro. ei sacram manum magistro deferendā credit: 7 ad magistrum epistolam dedit in hec verba.

Epistola Bagyazit ad magistrum: de dono sacre manus.

Bagyazit Asie Rex Imperatorum imperator: chan idest maximorum maximus Sapientissimo ac illustrissimo magno Rhodiorum magistro: Petro Daubusson felicissimo imperij Patri Colendissimo. S. D. P. Quanta sit nostre mētis in te beniuolentia integritas 7 obseruantia: ex preteritis haud dubio relucet. Tu quoq; in nos animi rectitudinē prodixisti: certasq; reddundis beneficijs. vt victor euadas: Nec id enim perpeti decreuimus. Fortuna namq; nobis magis arridet: pluriq; sit mus diuise imperio atq; Gaza fulciti. Nec abnuimus te principē sapientē: p̄diuicē

et haud ignauum esse. Qui clarissima victoria potitus es: grādiaq3 soles aggredi
facinora. Nos itaq3 tibi gratificari cupientes: nō fuit apud bizancios quod accep
tius fore putaremus. q3 eaipsa manu te frui: que christiane gentis messie precursor
is cuius patrociniū inuocas. Corpori olim est iuncta. Ea quippe imperiali vr
be deuicta: genitoris erario est addicta. Gratū tibi nō abigo fore munusculū: ora
tori deferendū credidi. Excipe eya principum felicissime: tui patroni dextrā manū
que q3uis digna sit oblatio: animū tamen elargitoris recolito. qui grandiori pecu
nia reiecta: tui amicitiam censui pacto anteposuit. In quo vera quidem animi in
tegritas deprehendi solet: que vtilitate contempta amico morē gerere cupit. vale.

Tyranni Legatus mandata exponit.

Principe senatuq3 Rhodiorū corā epistola recitata: legat9 in hec verba satur. Pre
cellentissime Rhodiorum magister: ex literis potentissimi imperatoris ac preclari
muneris elargitione. eius in te propensam voluntatem: 7 quanti te faciat facile no
ueris. Accipe inditissime magister: sacram precursoris manū. quem 7 mahumetea
lex prophetam non negat: 7 virum integerrimum non inficiamur. Ac tu tutorem
defensorem patronumq3 tuum imploras: studeasquoq3 bizantiorū principi vices
rependere. Nec te pigeat beneficijs contendere cum eo: qui 7 gratus 7 prepotens
plurimorum iudicio censetur. His dictis: sanctam manum (suppressa capsula cō
clusam sericoq3 obuolutam: ac regio sigillo obsignatam) magistro legatus tradit.
Quam deuotius excipiens: oratorem his alloquitur verbis magister.

Verba magistri sacri pignus excipientis: ad Legatum.

Tui principis epistola: admodum grata fuit. Nec minus acceptum est clarissimū
(quod offers) munus: in quo certe 7 eius in nos sincerum affectum deprehēdo.
Magnanimi profecto principis est: in se officia collata officijs rependere. Nouit
quidem tuus imperator: quanti ponderis sit amicia. Que cunctos mortalium: pro
speros reddit successus. Nihil quoq3 tam illustre stabileq3 censetur: quod discordia
facile nō intereat. Dum dicendi magister finem fecit: legatus salute data curia ex
cessit. Ac duorum medius senatorij ordinis patrū: insigni comitatus caterua edes
reuertitur. Precursoris enim sancta manus: magistri iussu obsignata. in edium pe
netrali reconditur: donec ad venerationem que conueniant parentur.

Prator thurcorum presentans manum Sancti Johannis baptiste.

Contra preclari muneris obrectatores: apologia.

Nec tamē huiusce sancti munusculi oppugnatores defuere donū ipm deprauātes. **A**b mahumeteo sit emanatum: qui catholice fidei ludibrium affectat. **Q**uo sit: vt coniectari liceat munus cōmenticiū nec veram precursoris manū esse. vir-
tus certe inuidie patet iaculis: facileq; veritas aduersarios reperit. **P**rofecto: non
aduertunt obrectatores. **Q**uantum thurcorum tyrannus: Rhodiorum magistro
sit obnoxius. **Q**uātumq; ei cupiat obtemperare: asseruati fratris terrore. **N**ec cer-
te magistrum falleret: quem tantopere obseruat. cuius interuentu. firmatum tenet
principatum. **N**ec ignorat tyrannus: si dolo versatur. prudentem magistrum id no-
sciturum: fallacie quoq; penas sese haud dubio subiturū. maiusq; cōmētum ipsum:
detrimentum q̄ voluptatem asferret. **I**psi quoq; aduersarij sue opinioni suffragā-
tur: tripartite hystorie ab doctissimis viris grāe lingue editae. ex greco in latinum
traducte sermonem: testimonijs quibus constat. sacrum precursoris corpus: **J**ulia-
ni apostate iussu sepulchro exertum. igne consumptum: et cineres vento esse exposi-
tos. **Q**uod et aurea refert hystoria quedam: adiciens de quorundam ossium reser-
uatione. **E**x quibus concludunt: vanum censerī. hanc precursoris esse manū: que
cum corpore est igne consumpta. **A**dduntq; eiusce hystorie testimonio: sanctam te-
clam pauli apostoli discipulam indicem digitum precursoris in gallias trāstulisse.
Fama quoq; est: indicem ipsum digitū florentie venerari. quod sancte dextre proz-
sus repugnat: cui index digitus adherere conspiciatur. **S**ibi etiam aduersarij blan-
diuntur: q̄ grece hystorie tanq̄ apocrife non sit assentiendum. que pro vero corpo-
re ad vltimum subductum: ac verum in alexandriam translatum predicat. a quo
prius dextera manus. per diuum lucam sit exerta. **S**i enim vero non quadrat hi-
storia: sciunt qui affuerunt. et deus qui cuncta prospicit aut cui reuelare dignatus
est non ignorat: haud incognitum est. **E**x grecorū fonte egregia cōplura laude di-
gnat vera: ad latinos per diligentes interpretes fluxisse: quibus nos gloriāmur: et
nostra etate eis tam diro aduersamur odio quorū indagine dogmata recepimus
indolendum quippe ipsorum aduersē fortune fuerit. et potius compaciendum: q̄ p-
caci ore ipsos lacerandum. **Q**ue ab aduersarijs dicuntur: contrarium gignere sen-
sum videtur qui munus sanctum suggillet. **A**t certe: historicorum verba (vt opi-
nor) non satis pensitant. **H**istoria quippe sacrum corpus igne consumptū affirmat.
Nec totum dicit autor. liquido namq; constat sacrum verticem igni non esse tradi-
tum sed mundo seruatum: haud aliter coniectari pie licet manum dexteram que
christum induxit baptisauit atq; tetigit: propter eminentem dignitatem diui euan-
geliste opera esse seruata. **N**ec id historici (quibus oppugnatores inniuntur) ne-
gant. aurea etiam historia in colligendis ossibus vt igne consumerentur: catholicos
quoldam sese immiscuisse profitetur qui plura occultarunt ossa: que alexandriā
trāstulerunt. quare nec mirum videri debet: si sacra manus seruata sit. **R**esponde-
ant queso oppugnatores: cineres huiusce sancti corporis. vt historia testatur tripar-
tita: vento sunt ne expositi. **Q**uomodo igitur apud ienuam **A**lexandro tercio et in
nocentio quarto **R**o. ponti. supra ccc. vel circiter annos probantibus: illiuspi cine-
res coluntur? **S**i vento expositi: quomodo cinerum athomi in vnum coacte nisi di-
uina cooperante potentia. que sicut ex nihilo aliquid in esse producit ita cineres in
vnum cogi iusserit. quod tamen: autorum nullum edidisse intellexerim. **A**t forsita
cum igni sacrum corpus in cinerem est redactum. quidam catholici partē cinerū
corporis: et mixtorum combustibilū. **A**thomi nāq; ipse non facile segregatur. atq;

secernuntur: ut pie licet opinari collegerunt. que tandē portio seruata: tenuā trans-
lata deuote colitur. Reliqua autē cinerū portio vento sit exposita: sic vero quadrat
hystoria. nec aliquis est historicorum: qui totos cineres vel vento expositos vel te-
nue ueneratione affectos affirmet. Sed cineres indefinite dicunt: que proportio-
ne censi poterit. Quēadmodū hec propositio: homo currit. non asserit omnē ho-
minē currere: sed quendā. Seu sic seu aliter hec conueniant nescio. hoc unū tū scio
ac profiteor: romanos pont. qui cineri ienue locate priuilegia dederūt nō falli: quī
imo uera inuestigatione id persensisse. Nil quippe est quod romana sacroq; sancta
ignoret ecclesia: que omnū est mater et magistra orthodoxorū. et a cuius determi-
natione: non licet recedere. Quod autē aduersarij indicē digitū in gallias diuā te-
clā transfuisse: et florentie uenerari obiciunt. coniectari poterit: indicē ipm esse mi-
raculosū. sic de pollice ipsi? pphete aurea meminit hystoria: quē tres episcopi par-
tiri uoluerunt. de digito quoq; diui augustini apud papiam quid simile fertur: hi-
storiaq; ipsa samā sequēs. nō quidē affirmatiua loquutione utitur: fert enī inquit.
Nec enī greci historici qui latius elegātī sermone teclē et uitā et passionē describūt:
de digiti indicis translatione ullā prorsus faciūt mentionē. unde cōiectari licet: sa-
mā ueritati non inherere. nisi de teclē noīe equiuocetur: et altera fuerit ab illa que
diui pauli discipula traditur que indicē digitū transfulerit. Ad lucidiora: pauloq;
notiora mentē conuertamus. Quo nā pacto: aduersarij in manus ueneratione di-
scordantiā afferunt. et tantopere hystoriā (nuper in latinū uersam) lacerare conāt
q; contraria sentire uideatur. Respondeant mihi uelim: gallis quoq; (qui semper
religiosi habiti sunt) satisfaciant. ubi nā grauius diffidiū esse poterit: q̄ illud quod
de sacro vertice **S. I.** baptiste oritur. Ambiani enī belgarū clarissimi populi: eius
faciem in celeberrima dei genitricis ede. quā terna ueneratione die quolibet popu-
lus colit. nudā in disco argenteo: per cristallū palā demonstrant. uigilia quoq;
natalicioz **S. I.** ac ea celebritate: miracula morbo comitali affectis edūt. Per
similis certe facies: Rome nuda ueneratur vertici adherens. nā ambianorū altera
media fronte ac superiori labio terminatur. oculis naso genisq; et inter supercilia
cicatricē cuspidis cultri adacti liquido apparentibus. Romani itaq; et ambiani: fa-
ciem **S. I.** sibi uendicāt. dicat mihi oppugnator: quo nā pacto hec concordetur in
tam clari uiribus ueneratio ac diuersus cultus. Taceo de eius sacro vertice: qui
apud equitanos colitur. Illuc enī prout tradunt haud incelebres hystorie: Pipini
francoz regis etate ex Constantinopoli translata est. et miraculo suscitationis mor-
tuoꝝ cadauerū: ob quod isigne cenobiū Sancti Ioānis dicatur sacrum caput esse
probatum constat. Et tamen nec biceps nec bifrons fuit precursor: quod monstro-
simile est et prorsus nature dissonum. nescio an ex his aliquod miraculosum constet
Aut si de Joanne baptista equiuocatio existat vel pro sinodo hec intelligi poterint
Ambiani certe equitani atq; Romani ueram faciem indubitatumq; verticē chri-
sti precursoris colere se pie arbitrantur: et quilibet id suū esse autumat. Non est
quippe in hac manu tanta dissonancia: et tamen blatratores equo animo ferre non
possunt. Hanc ut ueram manū colit: que supra quingentos annos in Constanti-
nopoli ante scisma a Nicolao tertio de Ursinis pontifice maximo in Grecos vul-
gatum et anathema promulgatum. Loipsoq; scismate durante ac demū unione ce-
lebrata: et ab Eugenio quarto Veneto pōtifice maximo promulgata. usq; ad Bi-
sancioꝝ expugnationem etate nostra factam: palam colitur ueneratur et hono-
rat. Scismatis enī aut iterdicti vel excommunicationis labes: sanctorū sacrarū quoq; reli-
q̄arū cultū nō abrogat. aliter enī p̄multa sanctissima monimēta ueneratōe carerēt

Non enim que sancta sunt ab impijs et iniquis coinquinari possunt. Tyranni profecto qui christianos sunt persecuti sub quibus tot fidei nostre martires eluxerunt corpora sancta coinquinare non potuerunt. Nec enim hereses supra. lx. nec scisma ta tria et xx. Nec persecutioes. xij. Nec interdicta pene innumera: sacras reliquias maculatas: venerationeque indignas fecere. Quo nam pacto igitur: bisantiorum ipse situs vel scisma promulgatum. vel mahumetei tyranni furor: hanc sacram manum non venerandam reddiderit: facessat inuidia: que per sepe sancta iusta et recta deprauare non formidat. nonnullorum quidem arbitratu precursoris facies nude diuersis locis visuntur: quod rerum natura non patitur. Sinant eya obtrectatores vnam manum dexteram: constanti fama fidedignis testimonijs ac hystorijs probatam. nec denuo repertam: sed in oriente celebratam et multos annos vulgatam: venerari coli atque honorari. Sacrosque canones imitati dicam: omnia probate quod bonum est tenete. veneramur quippe eam pio cultu deuotaque mente in S. I. baptiste iam cum christo regnantem relata: qui manu dextera Messiam baptisauit et indixit. Quod autem dixi de sacri verticis et faciei dissonancia: et alijs que supra meminimus. Id profecto non egimus: ut ea mente pio cultui pertinacius contra dicam. Quod enim sacro Ro. probat toleratque ecclesia: improbare non licet sed ei cervicem submittere oportet: ego vero pura firmaque mente cum ea sententia atque eideo: et profiteor quod credit catholica et Romana mater et magistra ecclesia.

Generationis Sancte dextre pompa.

Concilio (inter patres de venerationis die indicenda) inito: quibus varia daretur sententia. Tandem optimum visum est. x. kl. iunij (quadriennio tunc reuoluto: quo thurcorum classis Rhodum oppugnatura appulit) celebritatem venerationis indicere. ut simili die quo tyrannus Rhodios aggreditur: sacratissima manus eius qui supra muros acerrima oppugnatione ingruente tutari visus est. Quatuor circumactis annis: primum apud rhodios veneretur. Itaque sacri hospitalis ecclesie presul ac prior frater Petrus papefuit. Gallia aquitana natus. morum gravitate viteque probitate ornatus. vir quidem modesto pioque ingenio: prelature sacris infulis amictuque perornatus. Latino grayoque clero comitatus: equitum civium negotiatorum ac matronarum frequentia subsequente. Ede sancti Joannis sese mouens umbraculo opertus hymnorumque in precursoris laudem concinens: ac magistri edes introuit: gradusque conscendens. Oratorium (sancte Katherine dicatum) adiit: illic enim super ara sancta manus (eburnea capsula chrystallo ymaginumque sculpturisque distincta) conclusa erat. nec transparens chrystallum sacre manus visibili speciei: quo minus videretur impedimento fuit. prior magistrum clara patrum et equitum caterua succictum: cleroque magistralis palatii astute secundum aram offendit. Magister oratione peracta et genu flexo: capsulam excipiens. preciosum quidem munus priori humi prostrato atque oranti: presentiaque tam sacri pignoris collacrimanti donat. Discedensque prior sanctam gestans manum: destinatum peragit iter hunc. enim graui simplici que incessu: clerici (laudes sonora voce promens) antecedit. haud procul sequitur princeps. Subinde Baiulivi. priores preceptores commilitonesque hospitaliorum splendida veste ornati vestigia modeste prementes plebeia retro graditur turba. Egressa quidem operti portam solennis pompa: incessum flectit. S. Anthonij portam versus. urbemque intras ac castelli fossam lustrans: ad fori aream tandem peruenit. Supra qua protensa vela que solis arcent calorem: ne substante

contionem. Luminosi radij calore afficerent. eo in loco: clerus princeps ⁊ senatorij ordinis patres cōmilitonesq; confident. Suggestum vero vbi preconis vox ad edes cōmercij editur: presul ipse conscendit thronoq; sedens populum contionem q; despectans. sacram manum super aurea puluinaria deponit. vt ex eminēti loco cētus sacrum pignus aptius suspiciendo veneretur. Erāt quippe domorum facies ac suggesti parietes: attrebatibus pannis. pictisq; taperis. signis ac theuromatis: q; ornatissime tecti. Silētio indicto: ordinis sancti augustini perdoctus cōcionator verbi quidem diuini prece celeberrimus: veritatis cathedra conscensa: orationem habuit elegantem: triplici quidem genere. demonstratiuo. iudiciali deliberatiuo. refertam. Cum diui precursoris eximias laudes. excellentesq; dotes: in celum tollit. Cum hanc dexteram esse precursoris indubitatum membrū veteribus historiis monimentis. Testimonijsq; fidedignis. ac toto orbe fama vulgata. firmat attestatur. probat. Cum contionem ad pacem complectendam. Reuerētia in superiores colendam. concordiamq; fouendā. sine qua nulla quippe respublica diuturna esse poterit. hortatur monetq;. Ubi dicendi finē fecit contionator: ecclesie prior assurgēs capsulāq; referās: sacra manum eleuans: nudam prestantissimo cētui ostēdit. Sic in hunc orat modum.

Prior ecclesie Rhodi: processionaliter sacram manum deferens

In diui precursoris laudem Oratio.

Aue **J**oannes baptista: qui ab angelo prenunciatus. **A** prophetis genitus: ab ma-
tre sterili **S**anctissima. **C**ontra rerum seriem conceptus: **I**n utero sanctificatus.
Aduentu dei genitricis: semestris exultans. **A**ue precursor **C**risti: cuius natiuitate
multi gaudent genitorumque sermo redditur. ut nomen **J**oanes quod gratia ple-
nuz sonat: tibi indideret. peculiare certo tibi nomen ascribitur: qui ne quidem leui
culpa sed peccati originalis duntaxat tabe macularis. sanctificatio te purgas: par-
ti precessit. **A**ue heremitaru ductor: qui ab teneris anis vastas solitudines (brutis
comitatus) incolis. **E**lite quoque austeritate degens: delicias pompas fastus atque
gazas respuit. **A**ue saluatoris nunciator: qui humani generis redemptionem iam
iam imminere presagis. **T**uoque baptisinate: verum preuncias baptisma. **A**ue pro-
phetarum propheta: qui verum messiam in carne christum redemptorem nostrum
indice prodis. **A**ue mentis et corporis: mira quidem integritate virgo. **A**ue martiruz
exemplar: qui desiderio ante mortem. in morte: herodis precepto cum decolaris. post
mortem: **J**uliani opostate iussu ossum combustioe martiri palmam adeptus es. **S**ed
quid plura: ut compendio multa concludam. **A**ue precipue defensor noster **J**oan-
nes baptista: virginum exemplar. **M**onachorum ductor: martirum princeps. pro-
phetaru monarcha: et ex seminis natozu (christi summe veritatis testimonio) ma-
ior. **E**cce tua sacratissima manus dextra ad nos diuino translata est nutu: qua no-
strum saluatorem in carne ad te venientem prodis dicens. **E**cce agnus dei: ecce qui
tolle peccata mundi. qua demum christum in carne spiritus sancti descensu: dei fi-
lium presignatum baptizas. iterato dicens: ecce agnus dei. non quod baptismo et pur-
gatione indigeret qui nullo certe crimini erat obnoxius: sed ut purgatiois norma
nobis preberet. aquas sanctificaret: et eis vim regeneratiua daret. hosque ablueret.
qui prius ob scelestia peccata vilia diaboli erant mancipia. delictorum certe nephanda
fece ferebant aque: cetera quoque elementa impuritate quadam tabescebant. totus namque
orbis: idolis et carni indulgens spurcicia repletus erat. **S**olet quippe sacratissi-
me christi precursor tua dextra. nephandorum contubernium spernere fugereque. **C**o-
temnit enim inter hos versari qui christum et verum messiam colere contempnunt:
quem in carne indicit baptizauit atque tetigit. **F**ugit olim **J**uliani apostate iussus:
quo minus igni traderetur. **F**ugit postmodum scelestorum virozu consortiu in
Antiochia degentium: et ad christianissimu tunc **C**onstantinopolis principem defer-
ri patitur. vbi annos supra quingentos: colitur veneratur et predicatur. vrbisque im-
perialis direptione vim paciens diuino quidem nutu: a mahumeteo principe ser-
uatur. **D**onec dei prouidentia per contingentium casuum conuersiones fluere etas:
qua rhodum incolerent regerentque qui sacre manus clavis prerogatiuis insignite
presentia sint digni. **E**cce pietate diuina felicissimo ac virtuosissimo principe **P**etro
Daubusson **M**agistro **R**hodijs imperante: commilitonibus et incolis qui presidium
sancte manus acerrima obsidione senserunt. **R**hodi versantibus ea ipsa dextra pre-
cursoris miraculis insignita mahumeteum fastidians fugiensque tyrannum apud quem
annos **T**riginta exilium passa est. **R**hodos eius veros athletas visitat: in sacro-
que xenodochio quiescere cupit. quod te **J**oannem **B**aptistam: tutorem protectorem
ac patronum ab origine inuocat predicat simul et laudat. **C**olite igitur **C**olite me-
te deuota: felicissime princeps prestantissimique senatorij ordinis patres. fortissimi
equites et honestissimi ciues qui adestis: sacram precursoris dextram. **L**acrimas
quoque **A**ffectus et **V**eri **X**eli **J**ocunditate refertas: **D**eo et **P**recursori fundite

Benu flecto humiliter supplicantes: atq; exorantes. vt sacre manus presidio: per ei⁹
insignem precellentem admirandamq; virtutem ab iugo tyrannidis: nos urbem
ac gentem christianam defendat protegat ⁊ tutetur: vt suo nomini perpetuo iubila
re possimus: cum sacro **R**o. ecclesia alacri voce cantantes sacrum hymnū. **E**t que
ant lapidis resonare fibris mira gestorum famuli tuorum. **S**olue pulluli labij reatum
Sancte **I**oannes. **N**ec dum dixisset: conuentionem deuote prostratam orantemq; ea
ipsa manu ter benedixit. **L**uncisq; alacriter consurgentibus quo venerant ordine
castelli portam que meridiem spectat intrantes sacra **S**. **I**edem petūt. **U**bi ebur
nea capsula dextram continens sanctam super ara locatur: ac presul misse peragit
solemnia. **Q**uanta vero vocum ac sonorum dulcedine celebritate quoq; fieri solet:
delectaret mihi equidē crede hominem videre. **S**olēnibus peractis: manus oscu
landa datur: ita soluta pompa: ad priuatos lares cuncti reuertuntur. **C**ongratula
tes deumq; laudantes: qui tam sacro munere **R**hodium insigniuerit.

Thurcus prepotenti classe parata: vt christianam gentē aggre
diat. **A**pparatu cepto: rhodiorū magistri hortatu desistit.

Insignis fuit hic annus: inaudito facinore equidem claro. cuius seriē: huic anecte
re editioni contemporanee haud inuicundum erit. **T**hurcorum imperator: poten
tissimo exercitu christianos oppugnare animo destinans. **I**ngentem parat classem
numerisq; exercitiū instaurat. **M**aiorq; instante anni. **M**. cccc. lxxxiij. helespon
tum exire properat. **R**hodium autē princeps **P**etrus **D**aubusson **N**atiua fun
ctus prudentia: eiusce apparatus nūcio accepto. tāq; catholice fidei verus zelator:
non q; hostis potentiam formidet. **E**um nāq; cuius vim in repulsa est expertus: ⁊
cum quo foedus firma basi innixū habet. q; tyranni germanus in manu est: quē
supramodum formidat. **E**st quoq; **R**hodia vrbis munitissima: haud immerito con
tempnit. **A**d thurcum insignem mittit oratorem: qui nūciet cepto apparatu in chri
stianos desistat. **S**in minus: pactum de asseruando germano infractum iri prodat
Indignum nāq; videtur: tyrannum quem magister quietum fratris custodia red
dit. christicolis inquietare oppugnare atq; impetere. **R**hodium autem legatus
a thurcorum rege: magno cum decore excipitur. **I**n ortum deinde peculiare prin
cipis penetrat: cubiculumq; introducit. vbi seclusis arbitris: orator mādata pri
denter aperit: quibus acceptis: rex parumper cōmotus. diu siluit: demum subridēs
oratori blanditur. quem ne prodat legationis summā ⁊ quod respondet: iureiuran
do adigit. **S**tatimq; tyrannus mentem aperit suā: aitq;. **M**ortatu magistri quoq;
ituitu (quē vt genitorē venerat) apparatu desistere: demū quoq; basis adhibitis
Missach **R**hodi oppugnatore **T**an ⁊ mahimet nuper in magistratum assumptis:
quod de deferenda classe animo destinauerat ratum facit. **A**nimi q; firmam senten
tiam: epistola lingua ⁊ greca ⁊ turchica descriptam ad **R**hodium magistrum da
ta prodit. id quoq; **I**ureiurando roborat. **N**ec amplius fuit: quod ab tyranno pri
cipe requiri potuerit.

Rhodium Orator: literas **T**urco porrigens.

¶ Epistola thurcorū Tyranni ad magistrū: de apparatus destitutione.

Bagyzit asie rex: imperatorū imperator maximorūq; maximus. **F**elicissimo principi **P**etro **D**aubusson **R**hodiōū magistro: patri colēdissimo **S. D. P.** insignis legati quem ad nos misisti: prudenter enūciata audiuimus. **S**umma quidem petitorū fuit: vt cepta classe animū reuocemus. helespontū quoq; ne ereat: nec mediterraneum mare infestet apparatus petit. ardui certe ponderis: nec floccipendenda sunt hec. **Q**uipe apparatus ipse graui impensa est instructus: que te prudentē principem non latet. **C**eptoq; desistere: nō sine fame nota fieri poterit. **I**mpertiq; amplitudini repugnant postulata: cum victoriae potiunde causa classis in hostem sit instructa. **A**t tuo impulsus hortatu ratione omni explosa: mentē a classe reuocamus. **A**pparatū quoq; belli: intra helesponti fauces continere pollicemur nec mare infestabimus mediterraneū: eiusq; ditiones in paccato tenebimus. **I**dq; libentius efficiamus: vt in me sis animo propensior. **C**um tuo monitu perficere tam grandia non recusarim. vale. **I**dibus apulis in constantinopoli.

¶ Sixto quarto pon. max. hec nūciantur.

Recitata epistola legatq; verbis ad hec adhibitis. attentius acceptis eques hierosolimitanus: sceleri vectus nauis ex apulie oris **R**hodum appulit. qui generalis in **R**o. cu. procuratoris nomine significat **R**omanū pontificem **S**ixtum quartum et sicilie regem ferdinandum sumopere affectare vt magister mētem adhibeat: quatenus eius interuentu. **T**hurcorū rex hac conquiescat tempestate: apparatusq; reuocet. **N**e gens itala dissidio affecta: foedus preserti prestatissimū i venetos pont. cōtumaces (qui thurco adheferant) initum. in oppugnationis procinctu hostium oppugnetur ac infestetur: et a thurcis (venetorū suasu) impetatur. veneti nāq; has minas: in sui fauorem aduerso foederi attulerant. **N**ūcius aut: vt magistri solertia rem ex petita confecta reperit ac summa afficitur leticia. monetq; vt ad **R**o. pont. et sacro senatum cardinalium referantur. qui hec quidē: gratissima essent accepturi. **E**ditis itaq; epistolis: expeditoq; nūcio. creditis que sunt in foederis factionē peracta: pont. max. **A**c regi nota fiunt. **S**ub id tempus (nā totus feruebat occidēs) thurcēsis apparat⁹ fama: castelle rex ppter trinacriā (que sue ē ditionis) eiusq; cōsobrinus ferdinandus qui neapolitanis imperat. ac ipsius gener pannonū rex: clarissimi et potentissimi principes qui ditione thurco sunt vicini. litteris ad magistrū datis: ac nūcijs petunt. vt magistri tractatu foedus cum thurco ineant: ad ditionū tutamen. **A**ffectatq; (si phas est) regē **Z**yzymy: sibi certo dedi pacto. cuius assertionē: tyrānus perterritus quiescat. **P**rudētissimus quidem princeps ac magister altiora volūēs animo: in manu **Z**yzymy tenere decernit. omniq; conatu: principū quieti fauere destinat. et thurcū ab eorū ditiōib⁹ arcere pponit qd et nup̄ effecit.

¶ Aulo? (clara extollens gesta) monet ne ingrati simus.

Pissime deus: q̄ ingrati erim⁹ si (que p **R**odijs idies prodīs) aure surda repellamus nec que suscipimus beneficia (a te manātia) recognoscimus. quis vlla vnq; etate vidit audiuit atq; legit mirādū hoc: inauditumq; facinus. **D**eus profecto mahumeteorū clarissima potentissima ditissima othumannidumq; execranda familia: toti orbi formidolosa. **S**olo magistri hortatu suasu atq; ipulsu: ab christiānis

oppugnandis mentem reuocat. **G**lorie famā fastidit: grauioribusq; nec parcat im-
 pensis que in classis apparatu effuse fuerunt. **P**aret quidem pusillo principatui po-
 tentissimus imperator: eiusq; monitui acquiescit. qui cultu dispar et fortune bonis
 impar: licet fide ac virtute prestantior censetur. **O**thumannides certe (ceteros co-
 tempnens cruce signatos) **R**hodiortū principi: non secus ac parenti obaudiens est
Ro. q; pont. ac potentissimi reges: magistri intercessionem ad suā nō respuūt qui
 etem assequendam. res quippe clara: et memoratu digna. **S**olet enim diuina maie-
 stas in pusillis sepius grādia operari: vt eius potentia liquido enitescat. cū que ge-
 sta fuerint: non humane sed diuine ascribuntur potentie. huiusce rei plurima sunt ex-
 empla: que sapientes satissuperq; intelligūt. que si repetere aggredieremur: prolixi-
 ores quidem erimus et minervam docere videremur. **I**taq; exclamare libet. **O** di-
 uina sapientia. **O** diuina prouidentia: **O** diuina clementia. hoc etiam clarissimo fa-
 cinore demonstras q̄ facile sit: othumannidum principatum regnum imperiū sta-
 tum atq; familiam delere opprimere ac funditus euertere. **S**icut diffusius ceteris
 cōmentariolis explanatum: a nobisq; est ostensum. **S**apiens lector: ex paucis plu-
 ra. ex obtusis acutiora: ex inconciuis suauiora concipiat excogitet simul et edat. **L**a-
 ueantq; **R**hodi ne ingrati deo sint: quos assiduis beneficijs prosequitur. **Q**ue pro-
 fecto: nec mens comprehendere. nec lingua promere. nec calamus describere pote-
 rit. **Q**uo fit vt rerum magnitudine tabescens mutus quiescam. **C**um sanctissimo
Ieronimo concludens: grandes materias ingenia parua nō sufferunt. **Q**uare ad
 rerum gestarum immensitatem: nostri quidem obtusitas ingenij non pertingit.

Vratio Rhodiorum vicecancellarij: ad **S**ummum pontificem.

572

**Willelmi conrasi Rhodiorum Vicecancellarii
Oratoris: pcellentissimi Magistri Rhodi: ad sum-
mū pontificē Innocenciū papam octauū oratio.**

Prostantina sanxit religio **P**ater beatissime: vt qui ca-
tholico caractere est insignitus: Romanum pontificez
(vniuersalis ecclesie pastore) profiteatur. **I**llud quip-
pe a natura datum est: vt qui existentiam tutari velit
vnitatem amplecti maxime studeat. **R**erum profecto
vniuersitas: entis vnitatem appetit. **B**ruis enim vola-
tu suo: vnum sequuntur ducem. **A**pes dum mellificant
sibi ductorem preponunt. **F**ormice cum prouidet: pre-
euntis vestigium solícite seruât. **E**xercitus milites: im-
peratorem colunt vñ. **G**enera que generalissima vo-
cantur: in entitatem fermiter. **R**ecte sapiens ille: phi-
losophorum princeps **A**ristoteles ait: principatuum pluralitas mala: vnus sit prin-
ceps. **A** quo: potestas norma et disciplina fuit manatz ac deriuatur omnis. **Q**uo
effectum esse non dubitarim: gentiles olim romanos (post expertū **R. P.** imperi-
um) monarcham colere statuisse: in ecclesiastice monarchie: presagium quoddam.
Optima itaqz ratione suasi: orbis reges potentatus ac mortales vniuersi catholi-
ca fide imbuti. **R**omanū pontificē: principū principē et monarcham colunt: a quo
qui discesserit: ab ecclesie quidē vnitatem fiet abdicatus: et tāqz scismaticus intereat:
necesse est. pijsimū horū vestigijs inherens **R**hodiorū precellentissim⁹ magr pe-
trus **D**aubuffon: catholice fidei cultor deuotissimus. **T**e **I**nnocētiū hui⁹ nomi-
nis papā octauū verū vnicū ac indubitātū dñi nostri ihesu xpi vicarium: et beati
petri apostolorū principis successorē: ecclesie catholice pastore: ac **R**omanū ponti-
ficem profitetur colit atqz obseruat. **T**ibi qz tanqz vero christi vicario puram obedi-
entiam: et illibatam filiationem (post pedū oscula beatorum genu flecto) reuerēter
exhibet. **I**lle ipse quidem generosissimus **R**hodiorū magister: vbi te ad summi pō-
tificatus apicem euectū intellexit incredibili affectus est leticia. **R**hodij qz milites
ciues incole eo accepto nūcio congaudent: tibi quoqz qz tante dignitatis fastigium
adeptus es congratulantur. cōgratulationis enim gratia tota vbe lignorum con-
gerie passim incensa: plausu quidem alacriori acclamauere omnes. viuāt viuāt vi-
uat in eternū: innocentius octauus pontifex maximus. nec ab re: in tua certe diua
persona virtutes locatas intelligunt amplissimas. **I**n agendorū cōsultatione: pru-
dentiam: in audiundis querelis: humanitatem: in subleuandis egenis: munificenci-
am: in discidentium conciliandis animis: peculiarem gratiam: in dei cultu: rectam
fidem: in aduersis perferendis: fortitudinem: in actis humanis: temperantiā: in di-
sculis persequendis: seueritatem. **D**eniqz in omni opere iustitiā: qua facile ceteros
vincis. **S**perant **R**hodij sanctissime pater: sub tuo felici pontificatu thurcorum ty-
rannidem extinctum iri. **T**ibi nanqz sacratissimo pontifici **I**nnocētio pijsimo: no-
mine quidem et re purissimo huius victorie palma debetur. **Q**uipe qui pace frue-
ris florida: qui voluntate integerrima: qui potentia sublimiori: qui sapiētia eminē-
tiori poles: rerum quidem gerendarū vera est in te materia: et sine quibus effectus
sequitur nullus. **T**e quoqz suū precipuū protectorem: non immerito autumant
Rhodij. **S**it igitur faustus tuus pōtificatus ac felix monarchia. **S**ub qua **R**hodio-
rum crux hostes proterat. **C**ruce hierosolimorū militū pontifex maxime signum est

illibatum: quod quidem octagonum ingestantis pectore conspicitur. Cuius octo anguli obliqui acutiores vnionibus perlucidis ornati sunt: qui euangelicas octo beatitudines figurant. In octagono quoque tetragonum locatum est: cuius quatuor anguli obliqui obtusiores gemmis preciosis sunt redimiti: que cardinales virtutes denotant. Angulorum quidem obliquitas: crucis medio puncto ducentibus lineis coherens rectificatur. vbi pia mente: crucifixus descriptus imaginarie videtur. cuius tres clauis lapillis candidissimis sunt insigniti: qui theologicas virtutes designant. In ipsarum autem beatitudinum ac virtutum preclaris actis: Rhodij milites se ab ordinis primeque institutione feliciter exercent. Victricia sunt hec pontifex sapientissime crucis insignia: sub quibus milites ipsi thurcorum tyrannum (rege mitridate: potentiorē rege creso: ditiorē. Perone: crudeliorē) propulsarunt. pugnavit non paucos annos victoriosum hoc crucis signum: cum tyranno crudelissimo. At bellum post Constantinopolis expugnationē gestum: longe crudelius: longe periculosius: longe quidem atrocius compertum est. Ad colorum verentiam: ipocratis medicine principis incunabula. urbem quidem: preclarum cum thurcis feliciter certatum. Ad antimachiam eiusdem insule opidum: thurcensi obsidione vallatum coij victores evasere nominisque inditi proprietate locus auxit: contra pugnas recte interpretari poteris. sub idem vero tempus: thurci simis castellum oppugnauere. Oppidani quoque nerei fortissimi quidem cocius: ad troiam (si Homero credimus) pugnantis. virtutem imitati: hostis immanitatem perfregere. posteriori autem tempore classis inimica velorum centum Alii insulam aggreditur: que fortiter defendit. Sepe quoque rhodie triremes thurcorum rostratas. Naues et classē invasere ac eas fortiter pressere atque tandem vicere. Nec preterire libet atrocissimam illam oppugnationem qua Carrarum soldanus rhodios iam dudum affecit: vbi Egipci victi (cū ignominia et iactura) proprias reuolunt sedes. Ruper autē quā atrocis fuerit Rhodiorum thurcensis obsidio: haud ignotum est. in qua magister athleta fortissimus: verus machabeorum imitator. inter confertissimos hostes dimicans: quinque cepit vulnera. sui que comilitones: sanguinis aspersione maduerunt. Quis quidem per celebris victoriae fama totum peragravit orbem: quam nulla oblitterabit vetustas eius profecto repulse ignominia affectus: mahumetes thurcorum princeps Rhodios ter execrans damnatam euomit animam. cuius internitione respiravit europa: nomenque latinum. Auctore quidem deo omnia providente: felicitis recordationis Sixto quarto pontifice maximo iussufragante. colendissimo patrum senatu opitulante strenuissimo Rhodiorum magistro dirigente. equites Rhodij pro fide catholica et sacro Romana ecclesia milites: ea sunt feliciter perpetrati. Quid felicius: quam pro christo sanguinem fundere? Quid fortius quam hostem potentissimum vincere: pactoque adigere? Quid preclarius quam tyrannum formidolosum conatibus arcere? Nec minus splendidum pater sancte subsecutum est: monitu certe prudentissimi Rhodiorum magistri Petri Daubuffon. thurcorum princeps Bagyazit (qui nunc imperat) classem in latum paratam estate proxime decursa: intra Helesponti fauces continuit. prudenque astu: prudentissimo cum hoste federe percusso. Achmat Basia (ydrontis expugnatozem) latro insensissimum repentina rex rapuit. cuius mors: haud paucorum vita censetur. O diuina sapientia: O diuina clementia. O diuina pietas: non desinis in dies prodire modos quibus othumannidum extingatur familia. Crux est hec felix sanctissime pater: cuius stigmatē milites insigniti ad hanc diem inuicti permansere. nec agrum nec vicum nec opidum nec urbem perdidere: nec tyranni tributo (sacro sancte sedis apostolice adiuti presidio) iugum submisere. pro quibus

53^{Pa}

gratias ingētes habem⁹ ac refferremus: si facultas suppeditarit. **S**tat insignis vrb⁹
Rhodia: olim Romanis amica: ab antiquis miris celebrata preconys: etate quidē
 nostra facinoribus illustrata clarissima ac sedis apostolice deuotissima. permāsurā
 qz in eum: tuo quidem felici pontificatu auctore speramus. **S**tudebis (non ambi
 gumus) sacratissime presul thurcorum nephandam gentem pessundare: nec parui
 pendes **R**hodium urbem tutari. que quitos cineres reconditos possidet: **S**enitori
 qz ortum dedit. **D**ignabitur quoqz tua sanctitas splendidissimum **R**hodiōrū ma
 gistrum **P**etrum **D**aubusson: virtutibus ⁊ claris gestis insignitum cōdigno fauo
 re ⁊ gratia prosequi. propensiorqz erit tua sanctitas in eū ordinem: qui fortia thur
 cis obicit pectora. **I**n quorum perniciē animū corpus fortunas (licet pertenuēs)
 tue pollicentur sanctitati vouent atqz dedicant. **Q**ue vt potens conficere sit: deus
 suppliciter exoramus vires adaugeat. quibus hostis atrocissim⁹ succumbat: ⁊ per
 diuturna tempora tuam beatitudinem seruet incolumem.

Dixi.

Habita coram Pontifice ac sacro Car. senatu prelatorum: ⁊ curialium frequentia
 adstante. v. kl. **F**ebruarij. **M**.cccc.lxxxv. a nativitate.

Alyzimus per priorem aruernie summo pontifici presentatur.

colorchecker DIGITAL SG

DCSG - UBU # MX - 7181

